

From: "5.1.2e" <5.1.2e@nijmegen.nl>
Sent: 11/2/2018 11:19:19 AM
To: <5.1.2e@beke.nl>
Cc: "5.1.2e" <5.1.2e@nijmegen.nl>, "5.1.2e" <5.1.2e@nijmegen.nl>, "5.1.2e" <5.1.2e@nijmegen.nl>, "5.1.2e" <5.1.2e@nijmegen.nl>
Subject: Straatprostitutie in Nijmegen_Bekereeks.pdf

Beste 5.1.2e,

Dank je wel. Dan is de kwestie hiermee opgelost. Voor de leden van de begeleidingscommissie: in de bijlage de laatste versie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e
5.1.2e - Gemeente Nijmegen – postbus 9105 – 6500 HG Nijmegen - Tel: 024 5.1.2e -
5.1.2e@nijmegen.nl
Maandag-donderdag - 08.00u-17.30u

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 5.1.2e [mailto:5.1.2e@beke.nl]

Verzonden: vrijdag 2 november 2018 12:16

Aan: 5.1.2e

Onderwerp: Via e-mail verzenden: Straatprostitutie in Nijmegen_Bekereeks.pdf

Beste 5.1.2e,

IRIS zorg heeft een paar concrete tekstvoorstellen gedaan, die ik allemaal heb kunnen overnemen zonder afbreuk te doen aan de boodschap.

Ik koppel dat terug aan ze.

Bijgaand de nieuwe versie.

Dank en groeten, 5.1.2e

Uw bericht kan nu met de volgende bijlagen of koppelingen worden verzonden:

Straatprostitutie in Nijmegen_Bekereeks.pdf

Straatprostitutie in Nijmegen

Een evaluatie van de tippelzone en huiskamer
aan de Nieuwe Marktstraat in Nijmegen

Manon Kornmann-Hardeman
Anouk Lenders
Sylvia Dickie
Anton van Wijk

Beke // reeks

Straatprostitutie in Nijmegen

Straatprostitutie in Nijmegen

Een evaluatie van de tippelzone en huiskamer
aan de Nieuwe Marktstraat in Nijmegen

Manon Kornmann-Hardeman

Anouk Lenders

Sylvia Dickie

Anton van Wijk

Beke // reeks

In opdracht van
Gemeente Nijmegen

Met medewerking van
Juno van Esseveldt
Joey Wolsink

Omslagontwerp en opmaak
Marcel Grotens

ISBN
978-94-92255-27-3

Straatprostitutie in Nijmegen

**Een evaluatie van de tippelzone en huiskamer aan de
Nieuwe Marktstraat in Nijmegen**

Manon Kornmann-Hardeman, Anouk Lenders, Sylvia Dickie en Anton van Wijk

Inhoud

	Voorwoord	7
1	Inleiding en vraagstelling	9
1.1	Prostitutie in Nederland	9
1.2	Straatprostitutie en beleid in de gemeente Nijmegen	12
1.3	Aanleiding onderzoek en onderzoeksvragen	14
1.4	Leeswijzer	16
2	Opzet en uitvoering van het onderzoek	17
2.1	Deskresearch	17
2.2	Interviews beleidsmakers Nijmegen	17
2.3	Interviews stakeholders	18
2.4	Interviews geregistreerde en niet-geregistreerde straatsekswerkers	19
2.5	Data-analyse (gemeente en IrisZorg)	21
2.6	Buurtonderzoek rondom tippelzone	22
2.7	Ervaringen andere gemeenten met (gesloten) tippelzone	23
3	Aard en omvang	25
3.1	Omvang en kenmerken van geregistreerde straatsekswerkers	25
3.1.1	Systeeminformatie	26
3.1.2	Professionals aan het woord	24
3.2	Omvang en kenmerken van niet-geregistreerde straatsekswerkers	31
3.2.1	Systeeminformatie	31
3.2.2	Professionals aan het woord	32
4	Zorg- en hulpverlening	35
4.1	Zorg- en hulpaanbod voor straatsekswerkers	35
4.2	Sekswerkers aan het woord	41
5	Overlast en veiligheid	47
5.1	Overlast en veiligheid op de tippelzone	47
5.1.1	Meldingen en incidenten	47
5.1.2	Toezicht en handhaving	49
5.1.3	Veiligheidsrisico's	50
5.2	Overlast en veiligheid volgens buurtbewoners	52

6	Beleid en scenario's	61
6.1	Tippelzones in andere gemeenten	61
6.2	Tippelzone in de toekomst	62
7	Conclusies	77
7.1	Aard en omvang	77
7.2	Zorg en veiligheid	78
7.3	Beleid en scenario's	80
	Geraadpleegde bronnen	87
	Bijlagen	
	Bijlage 1 Topiclijst interviews stakeholders	93
	Bijlage 2 Respondentenoverzicht	95
	Bijlage 3 Topiclijst interviews sekswerkers	97
	Bijlage 4 Vragenlijst Buurtonderzoek Gemeente Nijmegen	99
	Bijlage 5 Overzicht voor- en nadelen per scenario	102

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoek ‘Straatprostitutie in Nijmegen’. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Nijmegen. Het doel van het onderzoek is drieledig. Allereerst is onderzocht wat de aard en omvang van straatprostitutie in de gemeente Nijmegen is. Daarnaast is onderzocht in hoeverre straatsekswerkers hulpverlening ontvangen. Tot slot is nagegaan welke beleidsimplicaties uit de gevonden resultaten volgen indachtig de door de gemeente Nijmegen opgestelde scenario’s. Straatprostitutie wordt momenteel nog in vier Nederlandse gemeenten toegestaan, te weten in Arnhem, Groningen, Nijmegen en Utrecht. In het onderhavige onderzoek is nagegaan welke consequenties de vijf opgestelde scenario’s voor de toekomst van de tippelzone in Nijmegen hebben.

Straatprostitutie is een weerbarstig fenomeen dat al langere tijd aandacht krijgt binnen de gemeenten die een tippelzone hebben of hebben gehad. Er zijn diverse bronnen gebruikt om zicht te krijgen op de aard en omvang van straatprostitutie in de gemeente Nijmegen, de zorg- en hulpverlening voor straatsekswerkers, veiligheid en overlast op en rond de tippelzone en mogelijke toekomstscenario’s. Door verschillende informatiebronnen te gebruiken, is een zo volledig mogelijk beeld ontstaan van het fenomeen straatprostitutie in de gemeente Nijmegen op basis waarvan de gemeente (aanvullend) beleid kan formuleren. We bedanken alle respondenten voor hun bereidwillige medewerking aan de interviews en de instanties voor het verstrekken van de gevraagde gegevens.

Arnhem, september 2018

Het onderzoeksteam

1 Inleiding en vraagstelling

De gemeente Nijmegen heeft Bureau Beke de opdracht gegeven om de aard en omvang van straatprostitutie in Nijmegen in kaart te brengen en de situatie op de tippelzone en de huiskamer aan de Nieuwe Marktstraat in Nijmegen te evalueren. In dit inleidende hoofdstuk bespreken we eerst kort de stand van zaken rondom prostitutie in het algemeen. Vervolgens gaan we in op straatprostitutie en het beleid in de gemeente Nijmegen. Het hoofdstuk besluit met de aanleiding voor het onderzoek en de onderzoeksvragen.

1.1 Prostitutie in Nederland

Op 1 oktober 2000 is het algemeen bordeelverbod in Nederland opgeheven. De exploitatie van prostitutie waarbij meerderjarige sekswerkers vrijwillig hun diensten verlenen, is hierdoor niet langer wettelijk verboden. De opheffing van het bordeelverbod heeft geen directe gevolgen voor de straatprostitutie maar deze wetsverandering heeft er wel toe geleid dat de vormgeving van het prostitutiebeleid – waaronder ook straatprostitutie – bij de Nederlandse gemeenten is komen te liggen (Daalder, 2015). Elke gemeente kan haar eigen prostitutiebeleid opstellen en vastleggen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Het prostitutiebeleid kan hierdoor per gemeente verschillend zijn (Van Wijk et al., 2014).

Er zijn verschillende vormen van prostitutie. Hierbij valt te denken aan escort-bureaus, privéhuizen, raamprostitutie, erotische massagesalons en straatprostitutie. In Nederland bestaan sinds 1983 tippelzones. In tegenstelling tot dergelijke vormen van prostitutie, wordt straatprostitutie in nog maar weinig gemeenten toegestaan (Daalder, 2007; 2015).

Tippelzones in Nederland

De eerste tippelzones werden in 1983 in Den Haag en in 1986 in Utrecht geopend. In 1994 volgde een tippelzone in Rotterdam en in 1996 in Amsterdam en Arnhem. Twee jaar later, in 1998, kwam er in Groningen en weer twee jaar later in Heerlen en Nijmegen een tippelzone. De laatste tippelzone werd in 2003 in Eindhoven geopend. Het succes van de tippelzone was wisselend. Met name de tippelzone in Rotterdam had een slechte reputatie door een sterke toestroom van (illegale) prostitutie, drugsgebruik, drugshandel en geweld. Soortgelijke problemen deden zich voor in Den Haag en Amsterdam. Dit leidde ertoe dat deze tippelzones gesloten werden (Hulshof & Flight, 2008; Bisschop, Kastoryano & Van der Klaauw, 2012). In navolging van Amsterdam (2003), Rotterdam (2005) en Den Haag (2006) zijn meer recent ook in Eindhoven (2011) en Heerlen (2013) de tippelzones gesloten.

Het belangrijkste argument van gemeenten, politie en justitie voor het sluiten van de tippelzone was de sterke toename van prostitutie, en de samenhang met vrouwenhandel, geweld afpersing en drugshandel. Vanuit gezondheidsdiensten wordt daar vaak tegenin gebracht dat het sluiten van tippelzones deze problemen slechts verspreidt over de stad en dat controle daardoor moeilijker wordt (Bisschop, Kastoryano & Van der Klaauw, 2012).

Op dit moment zijn er nog vier gemeenten die straatprostitutie toestaan en daar een aangewezen tippelzone voor hebben. Dit zijn Groningen, Arnhem, Utrecht en Nijmegen. Landelijk onderzoek laat zien dat er steeds minder sekswerkers op straat hun diensten aanbieden. Uit onderzoek dat Bureau Beke recentelijk in Arnhem heeft uitgevoerd, blijkt ook dat het aantal vergunde sekswerkers in de straatprostitutie afneemt; van 45 in 2003 tot 9 in 2017 (Van Wijk, e.a., 2017). In relatie tot straatprostitutie wordt in Amsterdam geconstateerd dat tippelen vrijwel niet meer voorkomt. Waar schattingen in het jaar 2000 nog lagen op maximaal 1.000 straatsekswerkers, die hun diensten bij wijze van spreken op elke straathoek aanboden, zijn zij later – in 2007 en 2010 – vrijwel geheel uit het straatbeeld verdwenen (Buster & Van Brussel, 2007; Van Wijk e.a., 2010). Daalder (2007) constateert dat straatprostitutie in weinig gemeenten gedoogd wordt of formeel is toegestaan in de vorm van een daartoe aangewezen zone (waarbij werving op de openbare weg plaatsvindt). Meer recent stelt Daalder (2015) dat het beeld uit 2007 weinig veranderd is. Bovendien vindt straatprostitutie buiten de daartoe aangewezen zones nauwelijks plaats, mede doordat de hogere pakkans door cameratoezicht en politiecontroles afschrikwekkend werkt.

Kenmerken en achtergronden van sekswerkers

Daalder (2015) geeft op basis van landelijk onderzoek naar de prostitutiebranche en sekswerkers een algemeen beeld over de levensstijl van sekswerkers. In vergelijking

met de gemiddelde Nederlandse bevolking wordt geconstateerd dat (vrouwelijke) sekswerkers meer middelen (alcohol, soft- en harddrugs) en medicijnen (kalmeringsmiddelen) gebruiken. Op psychisch vlak is sprake van gespannenheid, somberheid en eenzaamheid; bovendien brengt het werk een sterke emotionele belasting met zich mee, wat onder meer leidt tot slaapproblemen. De overweging om in de prostitutie te gaan werken is overwegend van financiële aard. Tegelijkertijd geven met name sekswerkers in de escortsector en thuiswerkbranche aan seksuele dienstverlening aan te bieden 'omdat het ze leuk leek'. De groep sekswerkers die in deze sectoren werkt, heeft vaker dan in andere branches ook een andere betaalde baan (Daalder, 2015).

Verschillende onderzoeken stellen dat straatsekswerkers een aparte groep vormen onder de sekswerkers en dat deze groep een duidelijk problematisch karakter heeft, met name door hun verslaving aan (hard)drugs (Smullenbroek & Smits, 2001; Korf, e.a., 2005; Van Wijk, e.a., 2017). Andere vormen van psychosociale problematiek die in relatie tot straatsekswerkers genoemd worden, zijn problemen op het gebied van huisvesting, financiële problemen, psychische klachten (waaronder dubbeldiagnoses) en het hebben van seksueel overdraagbare aandoeningen (Buster & Van Brussel, 2007; Levi, 2004; Korf e.a., 2005; Van der Jagt, Den Otter & Verberk, 2007). Samenvattend kan dan ook worden gesteld dat de groep straatsekswerkers last heeft van diverse vormen van psychosociale problematiek. Dit geldt met name voor verslaafde straatsekswerkers. Niet-verslaafde straatsekswerkers, die minder zichtbaar opereren, worden verondersteld niet of in ieder geval in mindere mate hinder te ondervinden op psychosociaal vlak. Straatsekswerkers zullen niet snel overstappen naar andere vormen van sekswerk (Van Wijk e.a., 2010; 2017).

Zorg en hulpverlening voor sekswerkers

Daalder (2015) beschrijft dat veel sekswerkers die zijn gesproken in het onderzoek wel eens gestopt zijn, maar dat zij weinig gebruikgemaakt hebben van het aanwezige hulpaanbod. Onbekendheid met dit aanbod lijkt niet per definitie een rol te spelen. Sekswerkers geven veelal aan te weten welke partijen hierbij ondersteuning kunnen bieden. Ook ontevredenheid in het contact met (overheids)instanties lijkt geen aannemelijke reden voor het feit dat sekswerkers weinig gebruikmaken van hulpaanbod om uit te stappen. Zij zijn namelijk overwegend tevreden over deze contacten (Daalder, 2015). Van Wijk e.a. (2010) constateren dat projecten en initiatieven om verslaafde sekswerkers van hun verslaving af te helpen vaak niet succesvol zijn. Dit vindt zijn weerklink in de reden voor sekswerkers om (toch) weer aan het werk te gaan: namelijk voor het geld (Daalder, 2015). Daarbij komt dat straatsekswerkers als zorgmijder getypeerd kunnen worden (Buster & Van Brussel, 2007). Een gevolg daarvan is dat zij alleen contact met hulpverleningsinstanties zoeken wanneer de nood (te) hoog is en er behoefte is aan een uitkering, onderdak

of medische ondersteuning (zie ook Levi, 2004; Noorda, 2004). Positieve geluiden komen blijkens een nieuwsbericht recent wel vanuit onder andere Apeldoorn, dat in samenwerking met het Veiligheidshuis (VH) Noord- en Oost-Gelderland een uitstapprogramma heeft opgezet voor sekswerkers van 24 jaar en ouder. In totaal 6 sekswerkers hebben in 2016 van dit programma gebruikgemaakt.¹ Of zij duurzaam zijn uitgestroomd, is onbekend. Dit gaat overigens niet specifiek om straatsekswerkers maar kan ook om andere sekswerkers gaan.

1.2 Straatprostitutie en beleid in de gemeente Nijmegen

Het prostitutiebeleid in de gemeente Nijmegen wordt geregeld in hoofdstuk 3 van de APV. Artikel 3.2.6 is gewijd aan straatprostitutie. Hierin staat dat straatprostitutie verboden is, tenzij het plaatsvindt op locaties en gedurende tijden die in het gemeentelijk beleid zijn aangewezen. In de gemeente Nijmegen wordt onderscheid gemaakt tussen openlijke prostitutie en besloten prostitutie. Straatprostitutie valt onder de openlijke prostitutie, omdat deze vorm een duidelijke invloed op het woon- en leefklimaat heeft. Besloten prostitutie is bijvoorbeeld sekswerk in een privéhuys of thuisprostitutie. Straatprostitutie wordt alleen toegestaan binnen de daartoe aangewezen gebieden.²

Situatie voor 1 oktober 2000

In de tijd dat het algemeen bordeelverbod nog van kracht was (voor 1 oktober 2000) werd op verschillende plaatsen in de gemeente Nijmegen getippeld en/of 'afgewerkt'. Tippelen aan de Nieuwe Marktstraat werd gedoogd. Het zogenaamde 'afwerken' – de seksuele dienstverlening – vond plaats op andere locaties dan de Nieuwe Marktstraat. Met name de Veemarkt en de omgeving van de Kronenburgersingel in de wijk Biezen (stadsdeel Oud-West) waren populaire afwerkplaatsen. Gevolg hiervan was dat in deze gebieden veel overlast werd gerapporteerd (Oostveen, 2009). Hulpverlening aan straatsekswerkers werd destijds op een laagdrempelige wijze aangeboden vanuit een mobiele bus via de Cirkel, een initiatief van De Grift (het Gelders centrum voor verslavingszorg) dat in 1985 is opgericht. Financiering voor dit initiatief was afkomstig uit gemeentelijke middelen (O&S, 2013).

Situatie na 1 oktober 2000

Na de opheffing van het algemeen bordeelverbod is in de gemeente Nijmegen prostitutiebeleid opgesteld.³ Specifieke regelgeving met betrekking tot straatprostitutie is daar onderdeel van. In de gemeente Nijmegen wordt onder straatprostitutie het volgende verstaan: 'het door handelingen, houding, woord, gebaar of op andere wij-

ze passanten tot prostitutie bewegen, uitnodigen dan wel aanlokken' (Gemeentebld Nijmegen, 2017). De regulering van straatprostitutie in de gemeente Nijmegen heeft geleid tot het aanwijzen van de huidige tippelzone met een afwerkloods aan de Nieuwe Marktstraat. Dit besluit werd op 10 mei 2000 in de gemeenteraad genomen.⁴ De toewijzing van deze specifieke tippelzone had onder andere tot doel de overlast die werd veroorzaakt door straatprostitutie terug te dringen én de sekswerkers een passend zorgaanbod aan te bieden. Dit zorgaanbod wordt geleverd in de huiskamer van IrisZorg die zich naast de loods met afwerkplekken bevindt. Bij de loods is bewakingspersoneel aanwezig dat toezicht houdt op orde, veiligheid en hygiëne. Zowel de tippelzone als de afwerkloods zijn dagelijks geopend van 20.00 uur tot 02.00 uur.

In 2000 werd ervan uitgegaan dat gemiddeld 8 straatsekswerkers per avond hun diensten zouden aanbieden in de loods. De sluiting van tippelzones op andere plekken in het land en de toen nog vrije toegang tot de Nijmeegse tippelzone, hebben vanaf het midden van de jaren '00 geleid tot een toename van het aantal straatsekswerkers aan de Nieuwe Marktstraat. Deze aanwas bestond uit zowel sekswerkers elders uit het land als buitenlandse – met name Oost-Europese – straatsekswerkers (Oostveen, 2009). Gevolg hiervan was dat de Nijmeegse straatsekswerkers verdrongen werden door de concurrentie van buitenaf. Daarnaast nam de overlast door straatprostitutie weer toe. Om grip te krijgen op de situatie is er in 2007 een registratieplicht ingevoerd. Enkel de sekswerkers die een duidelijke binding met Nijmegen hadden én al minstens twee jaar in Nijmegen werkten, kwamen in aanmerking voor een dergelijke registratie.⁵ Hoewel de straatsekswerkers die niet aan deze voorwaarden voldoen niet langer op de tippelzone mogen werken, is het hen tot op de dag van vandaag wel toegestaan om de huiskamer op de tippelzone te bezoeken.

Eerdere evaluaties tippelzone

De gemeente Nijmegen heeft zowel in 2005 als in 2008 een evaluatie van de tippelzone laten uitvoeren (Oostveen, 2005; 2009). De conclusies uit beide evaluaties zijn in lijn met elkaar. Zowel de meeste professionals uit Nijmegen als straatsekswerkers zijn voorstander van het behoud van de tippelzone en de afwerkloods op de huidige locatie. Volgens de professionals brengt sluiting nauwelijks voordelen met zich mee, maar wel nadelen en risico's (waaronder toename van overlast en afname van zorgmogelijkheden, veiligheid en beheersbaarheid). De straatsekswerkers stellen niet langer veilig te kunnen werken als de tippelzone wordt gesloten. Wat overlast betreft blijkt uit de evaluaties van Oostveen (2005; 2009) – die daarvoor de Stadspeiling van de afdeling Onderzoek en Statistiek van de gemeente Nijmegen heeft gebruikt – dat de overlast door straatsekswerkers beperkt is. Uit de directe

omgeving van de tippelzone deden toen 154 respondenten mee aan dit onderzoek, dat in heel Nijmegen werd afgenomen. Ook in onderzoek naar de opheffing van het bordeelverbod in Nijmegen komt een beperkte overlast door straatprostitutie naar voren (Biesma et al., 2010). Dit blijkt zowel uit politiecijfers als uit de ervaringen van omwonenden. Tot slot blijkt uit de evaluatie van Oostveen (2005; 2009) dat er nog ruimte is voor verbetering aangaande de doorverwijzing naar andere zorg- en hulpverlening en de uitstroom uit de prostitutie. Dit laatste aspect wordt gezien als een moeizaam en vaak niet haalbaar proces. De gedachte is dat met maatwerk, hulpverlening op verschillende terreinen en de juiste voorzieningen meer succes geboekt kan worden dan tot dan toe is behaald (Oostveen, 2009).

1.3 Aanleiding onderzoek en onderzoeksvragen

De laatste evaluatie van straatprostitutie in de gemeente Nijmegen is inmiddels ruim 9 jaar geleden. Na deze evaluatie hebben zich verschillende ontwikkelingen voorgedaan:

- Begin 2009 heeft het college van Burgemeesters en Wethouders (B&W) ervoor gekozen om de – tot dat moment zeer beperkte – mogelijkheid om met een vergunning te werken op de zone, niet te verruimen. Daarmee heeft zij bewust voor een ‘status-quobeleid’ gekozen.⁶
- Bovendien wil het college van B&W voor de straatsekswerkers die er nu werken een ‘actief uitstapbeleid’ gaan volgen: de dames ‘losweken van hun dealers en pooiers, en opvangen in kleinschalige opvanghuizen’ en ‘helpen een nieuw leven op te bouwen’.⁷

Met nog vier Nederlandse gemeenten met een tippelzone en de bovenstaande ontwikkelingen in acht genomen, leeft bij de gemeente Nijmegen de vraag of sluiting of openstelling de juiste oplossing is voor de betreffende problematiek. In het onderhavige onderzoek worden daarom alle vraagstukken rondom de tippelzone en het daaraan verbonden zorgaanbod opnieuw geëvalueerd. De gemeente Nijmegen heeft 5 scenario's opgesteld die in het onderhavige onderzoeksvoorstel centraal staan:

1. De tippelzone en huiskamer openhouden met handhaving van het huidige status-quobeleid;
2. De tippelzone en huiskamer sluiten;
3. De tippelzone en huiskamer openhouden met mogelijkheden voor nieuwe instroom;
4. De tippelzone sluiten en de huiskamer(functie) openhouden;
5. De tippelzone openhouden en de huiskamer(functie) sluiten.

Uit de hiervoor beschreven situatieschets van de gemeente Nijmegen is de volgende centrale vraagstelling gedestilleerd:

‘Wat is anno 2018 de aard en omvang van straatprostitutie in de gemeente Nijmegen, wat is de functionele relatie tussen de tippelzone en de huiskamer en welke beleidsimplicaties volgen hieruit indachtig de voornoemde scenario’s?’

Deze centrale vraagstelling leidt tot de volgende deelvragen:

Aard en omvang

1. Op welke schaal komt straatprostitutie in Nijmegen voor?
2. Wat zijn de kenmerken en achtergronden van zowel geregistreeerde als niet-geregistreeerde straatsekswerkers?
3. In hoeverre maken geregistreeerde en niet-geregistreeerde straatsekswerkers gebruik van de huiskamer bij de tippelzone?
4. In hoeverre bieden niet-geregistreeerde straatsekswerkers – die wel gebruikmaken van de huiskamer – hun diensten aan op straat en waar in Nijmegen wordt dit gedaan?

Zorg en veiligheid

1. Welke zorg- en hulpinstrumenten en uitstapprogramma's voor straatsekswerkers zijn er en in hoeverre voldoen deze in de ogen van de (zorg)partners?
2. Sluit het huidige zorgaanbod – met het oog op het welzijn, de veiligheid en een eventueel alternatief buiten de prostitutie – aan op de wensen en behoeften van sekswerkers die gebruikmaken van de huiskamer?
3. Wat is de relevantie van de tippelzone met het oog op zorg en het tegengaan van openbare-ordeproblematiek die (mogelijk) met straatprostitutie gepaard gaat?
4. In hoeverre ervaren buurtbewoners overlast veroorzaakt door de tippelzone en/of straatprostitutie buiten de tippelzone?
5. Indien er buiten de tippelzone wordt getippeld door straatsekswerkers, welke zorg- en veiligheidsvraagstukken zijn hieraan verbonden?

Beleid

1. Wat is de huidige stand van zaken van het Nederlandse en Nijmeegse beleid rondom straatprostitutie?
2. Welke uitgangspunten bepalen het beleid ten aanzien van straatprostitutie en zorg aan de doelgroep en hoe vertaalt zich dit in resultaten? Hoe verhoudt zich dit tot de 5 genoemde scenario's?
3. Wat zijn volgens de stakeholders en verantwoordelijke gemeentelijke beleidsmakers voor de 5 genoemde scenario's de maatschappelijke opbrengsten enerzijds en de maatschappelijke afbreukrisico's anderzijds?
4. Welke beleidsaanbevelingen kunnen worden gedaan binnen het perspectief van het vigerende straatprostitutiebeleid van de gemeente Nijmegen?

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk komen de opzet en uitvoering van het onderzoek aan bod. We behandelen de bevindingen van onze onderzoeksactiviteiten in het derde (aard en omvang), vierde (zorg- en hulpverlening) en vijfde (overlast en veiligheid) hoofdstuk. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de ervaringen uit andere gemeenten en maatschappelijke opbrengsten en afbreukrisico's bij de 5 scenario's die zijn opgesteld door de gemeente Nijmegen. Het rapport besluit met een samenvattende conclusie waarin antwoord wordt gegeven op de onderzoeksvragen.

Eindnoten

1. Algemeen Dagblad, 'Uitstapprogramma voor sekswerkers in Apeldoorn heeft effect', 21 november 2016.
2. Gemeente Nijmegen (jaartal onbekend). Deelnota 1: Regulering: Ruimtelijk vestigingsbeleid prostitutie Nijmegen.
3. Zie artikel 3.3.7 uit de APV van de gemeente Nijmegen (Gemeentebld Nijmegen, 2017)
4. Gemeente Nijmegen (jaartal onbekend). Integraal prostitutiebeleid gemeente Nijmegen. Algemeen deel (samenvatting).
5. Zie Bijlage 2A verbonden aan artikel 3.3.7 uit de APV van de gemeente Nijmegen voor de specifieke voorschriften verbonden aan de tippelzone en de beleidsregels met betrekking tot het registratiesysteem voor straatprostitutie.
6. Brief van het College van B&W, februari 2009; <http://nieuws.nijmegenonline.nl/tippelzone-nijmegen-2/>
7. Zie voetnoot hiervoor.

2 Opzet en uitvoering van het onderzoek

Om de vraagstelling te kunnen beantwoorden, is gebruikgemaakt van verschillende kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden. In dit hoofdstuk beschrijven we de uitgevoerde onderzoeksactiviteiten. Als eerste lichten we toe wat de deskresearch inhoudt (2.1). Vervolgens gaan we in op de interviews met beleidsmakers (2.2), stakeholders (2.3) en de sekswerkers (2.4). Daarna bespreken we de data-analyse op basis van gegevens van de gemeente Nijmegen en IrisZorg (2.5) en het buurtonderzoek (2.6). Tot slot besteden we aandacht aan de interviews die we met andere gemeenten hebben gevoerd.

2.1 Deskresearch

Allereerst hebben we een deskresearch uitgevoerd. De bestudeerde bronnen hebben betrekking op de aard en omvang van de legale en illegale straatprostitutie en (de impact van) het in de gemeente Nijmegen gevoerde beleid. Een medewerker van de gemeente Nijmegen heeft alle relevante literatuur en documentatie vanuit de gemeente Nijmegen ter beschikking gesteld aan Bureau Beke. We hebben gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- literatuur over (straat)prostitutie;
- beleidsdocumentatie en andere relevante gemeentelijke documentatie;
- evaluaties aangaande het beleid rondom straatprostitutie;
- openbare beleidsdocumentatie van andere gemeenten met een tippelzone of gemeenten die recentelijk een tippelzone gesloten hebben.

2.2 Interviews beleidsmakers Nijmegen

Aan het begin van het onderzoek is een startgesprek gevoerd met verschillende medewerkers van de afdeling Zorg en Welzijn en de afdeling Veiligheid. In dit

gesprek zijn werkafspraken gemaakt voor het onderzoek, de respondenten die relevant (kunnen) zijn voor het onderzoek en de verwachtingen van de gemeente bij het onderzoek. De betreffende afdelingen hebben hun eigen verantwoordelijkheden rondom straatprostitutie. De afdeling Veiligheid heeft voor dit onderzoek inzicht geboden in het vergunningenbeleid en de samenwerking met de politie en andere (zorg- en veiligheids)partners. De afdeling Zorg en Welzijn was in het kader van onderhavig onderzoek interessant omdat zij betrokken zijn bij het zorgaanbod, samenwerking met zorgpartners en het uitstroombesleid voor sekswerkers. Beleidsmakers hebben de onderzoekers doorverwezen naar relevante betrokken partijen in zowel het zorg- als veiligheidsveld.

2.3 Interviews stakeholders

Er zijn face-to-face interviews gehouden met vertegenwoordigers van instanties die betrokken zijn bij de tippelzone, de huiskamer en de zorg voor de specifieke groep straatsekswerkers. Daarbij is ingegaan op het huidige aanbod van zorg en steun en of dit – ook met het oog op een eventueel alternatief buiten de prostitutie – volgens deze professionals afdoende is. Tevens zijn de door de gemeente opgestelde scenario's over de toekomst van de tippelzone en de huiskamer besproken. Hierbij is gevraagd naar voor- en nadelen en eventuele consequenties en neveneffecten (maatschappelijke opbrengsten en afbreukrisico's). De interviews zijn gehouden aan de hand van een topiclijst (zie bijlage 1). De duur van de interviews varieerde van ongeveer een uur tot bijna twee uur. Alle interviews zijn gehouden op door de respondenten gekozen locaties. Vanwege hun eigen persoonlijke ervaringen met de doelgroep vormen de stakeholders in dit onderzoek een belangrijke bron van informatie. Vanuit het zorg- en veiligheidsperspectief zijn er verschillende partijen betrokken bij de straatprostitutie in Nijmegen. Er is gesproken met stakeholders vanuit de volgende organisaties:

- Bureau Toezicht vanuit de gemeente Nijmegen
- GGD Gelderland-Zuid (Meldpunt Bijzondere Zorg, SOA Sense)
- HC Beveiliging (toezicht op de tippelzone)
- IrisZorg/de Cirkel
- Multifunctioneel Centrum (MFC)
- Onderzoeker
- Sterker sociaal werk (voorheen NIM)
- Team Mensenhandel van de Nationale Politie
- Veiligheidscoördinator vanuit de gemeente Nijmegen
- Wijkagenten van de Nationale Politie
- Wijkmanager vanuit de gemeente Nijmegen

In totaal is met 24 respondenten gesproken. Zie bijlage 2 voor een overzicht van de personen met wie is gesproken. In dit overzicht zijn alleen de functies en de organisaties opgenomen omdat enkele personen anoniem wilden blijven. De onderwerpen die tijdens de interviews met stakeholders onder andere aan bod zijn gekomen, zijn:

- aantal straatsekswerkers dat op de tippelzone werkt;
- aantal straatsekswerkers dat de huiskamer bezoekt;
- straatprostitutie buiten de tippelzone;
- kenmerken van de straatsekswerkers;
- beleid gemeente Nijmegen;
- overlast en veiligheid met betrekking tot de tippelzone;
- huidige aanbod van zorg en steun vanuit instanties;
- voor- en nadelen van de genoemde scenario's met betrekking tot de tippelzone en de huiskamer.

2.4 Interviews geregistreerde en niet-geregistreerde straatsekswerkers

De ervaring leert dat het voeren van gesprekken met de doelgroep zelf vaak waardevolle informatie oplevert. De voorgaande onderzoeksactiviteiten zijn daarom verdiept door het houden van interviews met straatsekswerkers die momenteel werkzaam (c.q. geregistreerd) zijn in de gemeente Nijmegen en/of de huiskamer op de tippelzone bezoeken. Een aandachtspunt was hierbij de medewerkingsbereidheid van straatsekswerkers. Er is voor gekozen om de sekswerkers een vergoeding van €10 te betalen. Daarnaast is ons uitgangspunt geweest dat het houden van een kort interview de werkzaamheden van straatsekswerkers zo min mogelijk in de weg mag staan. We hebben er daarom voor gekozen om de interviews te houden in de huiskamer, waar straatsekswerkers voor of na het werk of tussendoor kunnen ontspannen. We zijn tijdens de onderzoeksperiode in totaal 11 avonden (voornamelijk) met twee onderzoekers in de huiskamer van de tippelzone aanwezig geweest om interviews met de straatsekswerkers uit te voeren. De interviews zijn uitgevoerd door twee vrouwelijke onderzoekers. Op deze wijze is bewerkstelligd dat de onderzoekers min of meer bekende en vertrouwde gezichten zijn geworden, wat de medewerkingsbereidheid ook heeft vergroot.

Over de looptijd van het onderzoek is geprobeerd om zo veel mogelijk straatsekswerkers en bezoekers van de huiskamer op de tippelzone te interviewen. Dit waren de straatsekswerkers die geregistreerd staan bij de gemeente en die de huiskamer bezoeken én sekswerkers die niet geregistreerd staan bij de gemeente maar de huiskamer wel bezoeken (zie tabel 2.1). In totaal hebben we 12 straatsekswerkers gesproken die op de tippelzone werken en de huiskamer bezoeken.

Buiten de straatsekswerkers die de huiskamer bezoeken, is er ook een groep sekswerkers die illegaal – buiten de zone – tippelt. De onderzoekers hebben zich op verschillende manieren ingezet om – indien mogelijk – ook straatsekswerkers die buiten de tippelzone werken, te interviewen. Indien deze groep bekend is bij de straatsekswerkers die de huiskamer wel bezoeken, hebben we geprobeerd om via hen in contact te komen met deze straatsekswerkers. We hebben in totaal 7 straatsekswerkers gesproken die de huiskamer bezoeken maar die buiten de zone tippelen. In totaal hebben we twee diensten meegelopen met toezichthouders van de gemeente Nijmegen om zicht te krijgen op de locaties waar de sekswerkers illegaal tippelen.

Tabel 2.1 – Doelgroepen die we willen bevragen in het onderzoek

	Bezoeken huiskamer 'de Cirkel'
Geregistreerde straatsekswerkers	12
Niet-geregistreerde straatsekswerkers	7
Totaal	19

Met de geregistreerde straatsekswerkers en de niet-geregistreerde straatsekswerkers die de huiskamer bezoeken, zijn de volgende onderwerpen besproken:

- achtergrondkenmerken;
- tippelzone en straatprostitutie buiten de tippelzone;
- huidige leefsituatie;
- veiligheid;
- (eventueel) uitstaproces en ontvangen zorg/steun;
- eventuele sluiting tippelzone/huiskamer (vijf scenario's);
- toekomstperspectief.

De interviews zijn gehouden aan de hand van een semigestructureerde topiclijst op basis van de bovenstaande hoofdthema's. Zie bijlage 3 voor een uitwerking van de semigestructureerde topiclijst. Omdat we de interviews zo kort mogelijk wilden houden – zodat we zo veel mogelijk straatsekswerkers en bezoekers van de huiskamer konden spreken en hen daarbij zo min mogelijk wilden belasten – hebben we er voor gekozen om de topiclijst to the point te houden. De duur van de gesprekken varieerde tussen de 15 en 45 minuten. Alle gesprekken zijn in het Nederlands gehouden.

2.5 Data-analyse (gemeente en IrisZorg)

Om meer zicht te krijgen op de doelgroep (straatsekswerkers) is systeem informatie van de gemeente Nijmegen en de IrisZorg geraadpleegd. Er is informatie opgevraagd over de gehele groep straatprostituees die ooit een vergunning van de gemeente Nijmegen hebben gekregen. Dit zijn in totaal 42 straatsekswerkers. Daarnaast is informatie opgevraagd van 5 straatsekswerkers die illegaal buiten de zone tippelen. Zij hebben hier via een informed consent formulier toestemming voor gegeven.¹

Als eerste is systeem informatie bij de gemeente Nijmegen opgevraagd. De systeem informatie van gemeente Nijmegen heeft een beeld gegeven van de huidige situatie van de geregistreerde straatsekswerkers. Hierdoor is beter zicht gekomen op de doelgroep (straatsekswerkers). De gemeente Nijmegen heeft **anonieme** gegevens aangeleverd over de volgende onderwerpen:

- huidige arbeidssituatie;
- huidige burgerlijke staat;
- huidige inkomenssituatie;
- huidige woonsituatie;
- verhuizingen (laatste 3 jaar).

Vervolgens is systeem informatie opgevraagd bij IrisZorg. IrisZorg heeft vanuit hun hulpverlenende functie zicht op straatsekswerkers met en zonder vergunning. Deze geleverde informatie heeft bijgedragen aan het beeld van de status van de straatsekswerkers en hun huidige leefsituatie. IrisZorg heeft de volgende gegevens **anoniem** aangeleverd:

- het laatste contact met de straatsekswerker (datum);
- woon-, leef- en werksituatie;
- verslavingen;
- psychische problematiek;
- verdere hulpverlening.

We hebben aan de gemeente Nijmegen en IrisZorg een Excel-schema aangeleverd dat zij hebben ingevuld met de gevraagde gegevens. De verkregen informatie is geanalyseerd en de geanonimiseerde resultaten worden beschreven in hoofdstuk 3.

2.6 Buurtonderzoek rondom tippelzone

Er is een buurtonderzoek gehouden om eventuele door omwoners ervaren overlast rondom de tippelzone in kaart te brengen. In de vraagstelling hebben we rekening gehouden met de 5 scenario's die door de gemeente zijn opgesteld. We hebben bewust gekozen voor een anonieme enquête onder bewoners van de straten die rondom de tippelzone liggen, zodat we zicht krijgen op mogelijke overlast bij de direct omwonenden. We zijn langs de huizen van de bewoners gegaan om de enquête af te nemen. De selectie van de straten rondom de tippelzone is in overleg met de gemeente Nijmegen gebeurd (zie figuur 2.2).

Figuur 2.1 – Reikwijdte buurtonderzoek

Er is gekozen voor een korte, schriftelijke vragenlijst, omdat we dan zo veel mogelijk omwonenden konden bereiken (zie bijlage 4 voor de vragenlijst). In totaal is er met 54 buurtbewoners gesproken. De gemiddelde leeftijd van de buurtbewoners die hebben meegewerkt aan het onderzoek is 44 jaar, waarbij de jongste respondent 19 jaar oud is en de oudste respondent 92 jaar. De verdeling tussen het aantal mannen en vrouwen dat heeft meegewerkt aan het buurtonderzoek is ongeveer gelijk. Er is met 28 mannen (52%) en 26 vrouwen (48%) gesproken. De mannen zijn gemiddeld iets ouder (45 jaar) dan de vrouwelijke respondenten (43 jaar). Gemiddeld wonen de respondenten 9 jaar in de desbetreffende buurt. De range van het aantal woonjaren in deze buurt varieert van 3 maanden tot 35 jaar.

De onderwerpen die in de vragenlijst centraal staan, zijn overlast, criminaliteit en veiligheidsbeleving in relatie tot de tippelzone en straatprostitutie die buiten de tippelzone plaatsvindt. In de vragenlijst is gevraagd naar:

- achtergrondgegevens: geslacht en leeftijd, aantal jaren dat de bewoners al in het postcodegebied wonen;
- huidig veiligheidsgevoel: veiligheidsbeleving in de buurt, cijfer veiligheidsgevoel (hoe hoger, hoe veiliger), ontwikkeling in veiligheidsgevoel; invloed tippelzone op veiligheidsgevoel;
- huidige overlast: ervaren overlast in de buurt (algemeen), ervaren overlast door de tippelzone;
- verwachte overlast en veiligheidsbeleving: wanneer tippelzone zou sluiten, wanneer tippelzone wordt uitgebreid; tippelen buiten de zone.

2.7 Ervaringen andere gemeenten met (gesloten) tippelzone

Om de situatie in Nijmegen in een breder perspectief te kunnen plaatsen, zijn de ervaringen van andere gemeenten opgetekend. Het doel hiervan was om te kunnen leren van ervaringen van andere gemeenten die momenteel te maken hebben met een tippelzone (Utrecht, Groningen en Arnhem) en gemeenten die de tippelzone hebben gesloten (Den Haag, Rotterdam, Amsterdam, Eindhoven en Heerlen). Ook is ingegaan op welke gevolgen en effecten de vertegenwoordigers van de betreffende gemeenten daarvan zien. Er zijn 8 (telefonische) interviews gehouden met de vertegenwoordigers van de betreffende gemeenten. Deze respondenten staan anoniem opgenomen in het respondentenoverzicht in bijlage 2. Met deze verdiepende interviews is zicht verkregen op de uitgangspunten van het gevoerde beleid, good practices en mogelijke maatschappelijke afbreukrisico's omtrent het sluiten dan wel openhouden van de tippelzone.

Eindnoot

1. Dit is een formulier waarin aan de sekswerker om toestemming is gevraagd om informatie over hen op te vragen bij de Gemeente Nijmegen en IrisZorg.

3 Aard en omvang

Om grip te krijgen op de (grote) toestroom van sekswerkers van buiten Nijmegen en de overlast die hiermee gepaard is gegaan, is in 2007 een registratieplicht ingevoerd. Enkel de vrouwen die voldeden aan de criteria voor een registratie kwamen hiervoor in aanmerking.¹ In 2009 heeft het college van Burgemeesters en Wethouders (B&W) bovendien voor een zogenaamd status-quobeleid gekozen. Dat wil zeggen dat er geen nieuwe registraties voor de tippelzone meer werden verstrekt. Uiteindelijk hebben 42 straatsekswerkers een registratie gekregen. De vrouwen met een registratie hebben de bevoegdheid hun diensten aan te bieden (lees: tippelen) aan de Nieuwe Markstraat en uit te oefenen (lees: afwerken) in de afwerkloods op de tippelzone. Er is echter een aantal vrouwen dat zonder registratie tippelt en afwerkt. In de praktijk kan daarom onderscheid gemaakt worden tussen legale en illegale straatprostitutie.

In dit hoofdstuk gaan we in op de omvang van legale en illegale straatprostitutie in Nijmegen en bespreken we de kenmerken van de twee afzonderlijke groepen straatsekswerkers; de geregistreerde (3.1) en de niet-geregistreerde straatsekswerkers (3.2).

3.1 Omvang en kenmerken van geregistreerde straatsekswerkers

Om de omvang en kenmerken van de groep geregistreerde straatsekswerkers in kaart te brengen, is informatie uit verschillende bronnen verzameld. Allereerst hebben we bij de gemeente Nijmegen en IrisZorg systeeminformatie opgevraagd over alle vrouwen die in 2007 een registratie van de burgemeester hebben gekregen. Daarnaast zijn interviews gehouden met professionals die direct of indirect betrokken zijn bij de Nijmeegse tippelzone.

3.1.1 Systeeminformatie

Om de huidige werk- en leefsituatie van de geregistreerde straatsekswerkers in beeld te krijgen, is aan de gemeente Nijmegen gevraagd om op geaggregeerd niveau anonieme informatie aan te leveren over de sekswerkers die in 2007 een registratie hebben gekregen. Aan IrisZorg is vervolgens gevraagd om dit bestand (eveneens anoniem) aan te vullen met informatie die zij over deze personen hebben. De beschrijving betreft 42 personen waarover de gemeente Nijmegen en IrisZorg informatie hebben aangeleverd.

Status registratie

Uit de cijfers van de gemeente en IrisZorg blijkt dat 1 sekswerker de pas voor de tippelzone nooit heeft opgehaald en dat in de afgelopen 11 jaar (sinds de registratie in 2007) 6 vrouwen met een registratie zijn overleden. Er is 1 sekswerker die de pas heeft ingeleverd. Van de overige 34 sekswerkers met een registratie, werken er anno 2018 nog 14 nog op de Nijmeegse tippelzone, waarvan er 3 onregelmatig op de zone werken. Er is 1 sekswerker die momenteel in een uitstaptraject zit en in 2017 voor het laatst op de zone heeft gewerkt. Daarnaast zijn er 19 sekswerkers die al minstens 2 jaar niet meer op de tippelzone in Nijmegen hebben gewerkt. Van deze groep is bekend dat 7 van hen uit de tippelprostitutie zijn gestapt en 2 momenteel op een tippelzone elders werken. Van 10 sekswerkers is onbekend of (en zo ja waar) zij nog tippelen. In ieder geval hebben zij zich al minstens 2 jaar niet op de tippelzone in Nijmegen laten zien.

Omdat de registraties die in 2007 zijn uitgereikt voor onbepaalde tijd geldig zijn, zijn er in totaal nog 34 sekswerkers met een pas waarmee ze gebruik kunnen maken van de afwerkloods aan de Nieuwe Markstraat. Van deze groep beschrijven we hierna de kenmerken. Zie tabel 3.1 voor een overzicht van de status van de registraties op dit moment.

Tabel 3.1 – Status van de registraties (op basis van data van 2016 tot mei 2018)

Status van de registraties	N
Actieve registratie	
Werkt regelmatig op de zone	11
Werkt onregelmatig op de zone	3
Passieve registratie	
Uitgestapt	7
In 2017 voor het laatst op de Nijmeegse tippelzone, volgt uitstaptraject	1
Al minstens 2 jaar niet op Nijmeegse tippelzone maar werkt op tippelzone elders	2
Al minstens 2 jaar niet op Nijmeegse tippelzone maar tippelt mogelijk buiten Nijmegen	10
Subtotaal	34
Registratie niet meer in gebruik	
Sekswerker overleden	6
Pas nooit opgehaald	1
Pas ingeleverd maar onbekend of uitgestapt	1
Totaal	42

Leeftijd, burgerlijke staat en woonsituatie

Aan de hand van de systeem informatie is inzicht verkregen in de psychosociale kenmerken van de 34 sekswerkers met een pas. Dit betreft ten eerste informatie over de leeftijd, de burgerlijke staat, de woonsituatie en de woonplaats van de vrouwen. De geregistreerde straatsekswerkers zijn tussen de 34 en 59 jaar oud en hebben een gemiddelde leeftijd van 47 jaar. Van de 34 vrouwen zijn 14 vrouwen ongehuwd, 12 vrouwen getrouwd, 7 vrouwen zijn gescheiden of weduwe.² Met betrekking tot de woonsituatie is bekend dat iets meer dan een derde van de vrouwen (12) zelfstandig woont. Daarnaast wonen 9 vrouwen samen met hun partner en/of kinderen. Bij de rest van de vrouwen is sprake van een niet-zelfstandige woonsituatie. Hiervan verblijven 10 vrouwen in een dag/nachtopvang, 2 vrouwen wonen beschermd en/of begeleid en 1 vrouw heeft geen vaste woon- of verblijfplaats.³ Ook is van de meeste vrouwen de woonplaats bekend. De meeste vrouwen (24) wonen in Gelderland, waarvan 16 in Nijmegen. De rest woont verspreid over verschillende provincies in Nederland. Het adres waarop de vrouwen wonen, is voor de meeste vrouwen de afgelopen jaren niet veranderd. Er zijn 6 vrouwen die de afgelopen 3 jaar zijn verhuisd, waarvan 3 vrouwen vaker dan 1 keer van adres zijn veranderd.

Werk en inkomen

Op basis van de verkregen informatie is van 16 vrouwen ook informatie bekend over de werk- en inkomenssituatie (zie tabel 3.2).⁴ Zoals hiervoor genoemd hebben 14 van de 34 vrouwen inkomsten door te werken op de Nijmeegse tippelzone. Voor 1 vrouw geldt dat dat momenteel ook de enige inkomstenbron lijkt te zijn; zij heeft namelijk geen ander (geregistreerd) werk en ook (nog) geen uitkering. Er zijn 9 vrouwen die naast het geld dat ze met het werk op de tippelzone verdienen, ook een uitkering hebben. Geen van de sekswerkers heeft een andere geregistreerde ‘witte’ baan. Tot slot zijn er 2 vrouwen die al jaren niet meer op de tippelzone werken, ook geen ander (geregistreerd) werk hebben, maar wel inkomsten uit een uitkering hebben.

Tabel 3.2 – Werk en inkomen geregistreeerde straatsekswerkers

Werk op tippelzone	Ander werk	Uitkering	N
Ja	Nee	Ja	9
Ja	Onbekend	Onbekend	4
Ja	Onbekend	Nee	1
Sinds 2017 niet, in traject	Onbekend	Onbekend	1
Al minstens 2 jaar niet	Onbekend	Onbekend	17
Al minstens 2 jaar niet	Nee	Ja	2

Psychische problematiek

Met betrekking tot de psychische problematiek is bekend dat meer dan de helft van de vrouwen (19) te maken heeft met een drugsverslaving; in 3 gevallen is dit in combinatie met een alcoholverslaving. 11 vrouwen zijn niet verslaafd. De aangeleverde informatie laat bovendien zien dat in ieder geval 17 van de 19 verslaafde vrouwen - naast hun verslaving - te maken hebben met andere psychische problematiek. Van 16 vrouwen is bekend dat zij op alle leefgebieden problemen ervaren. Welke leefgebieden dit precies zijn, blijkt niet uit de verkregen informatie. Zie tabel 3.3 voor een overzicht van verslavingen en psychische problematiek.

Tabel 3.3 – Verslavingen en psychische problematiek

Verslaving	Andere psychische problematiek	N
Ja	Ja, op alle leefgebieden	16
Ja	Ja, onbekend welke problemen	1
Ja	Onbekend	2
Onbekend	Onbekend	4
Nee	Onbekend	9
Nee	Nee	2

Hulpverlening

De voorgaande gegevens laten zien dat de sekswerkers op verschillende leefgebieden problemen ervaren. Van 18 sekswerkers is bekend dat zij hiervoor momenteel hulpverlening krijgen. Bij 9 vrouwen is dit in de vorm van begeleid/beschermd wonen, 3 vrouwen zitten in een hulpverleningstraject en 6 vrouwen krijgen ambulante hulpverlening. Tot slot krijgen nog eens 3 vrouwen hulpverlening vanuit de Cirkel. In hoofdstuk 4 gaan we verder in op het zorg- en hulpaanbod vanuit de Cirkel.

3.1.2 Professionals aan het woord

Aantallen

De situatie op de tippelzone is sinds de invoering van de pasjes en het status-quobeleid veranderd. Doordat er voor een ‘uitsterfconstructie’ is gekozen, komen er geen nieuwe geregistreerde straatsekswerkers bij, neemt het aantal vrouwen dat op de zone werkt af en veroudert de groep. Ook het aantal klanten is afgenomen. Het beeld van een drukke tippelzone met rijen auto’s en veel verschillende nationaliteiten en typen vrouwen bestaat niet meer. Anno 2018 is er nog een kern van maximaal 10 sekswerkers die dagelijks terug te vinden is op de tippelzone aan de Nieuwe Marktstraat. Het is – soms al per avond – moeilijk om te zeggen hoeveel vrouwen precies werkzaam zijn op de tippelzone. De vrouwen werken namelijk veelal gefaseerd; sommigen komen bijvoorbeeld aan het begin van de avond en later op het einde van de avond – wanneer het geld op is – nog even terug. Daarnaast zijn er sekswerkers die af en toe komen, bijvoorbeeld alleen wanneer rekeningen betaald moeten worden of rond de feestdagen. Verder hebben sommige vrouwen de mogelijkheid om ook op andere tippelzones in Nederland te werken en rouleren zij om die reden tussen de verschillende locaties. Anderen verschijnen soms na jaren afwezigheid ineens weer op de tippelzone. Dit is mogelijk omdat de pasjes die de gemeente heeft verstrekt voor onbepaalde tijd zijn afgegeven en de sekswerkers dus

– tenzij ze de pas inleveren – te allen tijde terug kunnen keren naar de tippelzone. Een duidelijk overzicht van de vrouwen die nog wel en niet meer op de zone werken (anders genoemd: de actieve en passieve registraties) wordt door professionals gemist.

Kenmerken

De straatsekswerkers zijn een specifieke groep vrouwen die qua kenmerken en problematiek lijken te verschillen van andere sekswerkers. In vergelijking met de vrouwen die bijvoorbeeld achter de ramen werken, zijn deze vrouwen ouder en zitten ze vaak al langer in het vak. Een eenduidige beschrijving geven over de kenmerken van de groep geregistreerde straatsekswerkers is moeilijk, omdat zij erg verschillend zijn. Wel benoemen professionals dat de straatsekswerkers – op een uitzondering na – nare ervaringen hebben meegemaakt en getraumatiseerd zijn.

Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen verslaafde en niet-verslaafde sekswerkers. De tippelzone is oorspronkelijk opgezet om de overlast van verslaafde tippelaars terug te dringen. Er gold echter geen criterium dat de vrouwen verslaafd moesten zijn om in aanmerking te komen voor een registratie; om die reden werkt er ook een aantal niet-verslaafde vrouwen op de zone. Een professional omschrijft de niet-verslaafde straatsekswerkers als een soort ZZP'ers en stelt dat zij bewust de keuze maken voor de tippelzone, zodat ze geen inkomsten aan derden af hoeven te staan (denk bijvoorbeeld aan de huur van een raam). Een ander argument om voor straatprostitutie in plaats van thuisprostitutie te kiezen, is dat ze het thuis privé willen houden.

Aan de andere kant is er een groep waarbij verslavingsproblematiek een belangrijke, bepalende rol speelt. Deze groep sekswerkers verricht dit werk vanwege hun behoefte aan drugs. Gesteld wordt dat deze vrouwen hun geld op een eerlijke manier willen verdienen en bijvoorbeeld niet willen stelen. Een professional stelt dat klanten desondanks soms toch worden geript, omdat de verslaving zo heftig is en de overhand kan nemen. De verslaving speelt ook een rol in het contact en de strijd tussen de vrouwen op de tippelzone. Hoe erger de verslaving, hoe meer geld er nodig is en hoe groter de strijd om een klant. Een ander punt van strijd en discussie wordt volgens professionals gevormd door de uitkeringen van sommige vrouwen. Sommige vrouwen ontvangen – naast hun inkomsten op de zone – namelijk een uitkering. Deze wordt volgens professionals verstrekt zodat de sekswerkers zichzelf kunnen voorzien in hun verslaving, met het doel dat ze minder overlast veroorzaken. Professionals vinden dit een lastig dilemma; door de uitkering wordt wellicht minder overlast veroorzaakt, maar het wordt door de straatsekswerkers die geen uitkering krijgen als onrechtvaardig ervaren.

Naast verslavingsproblematiek zien de professionals op alle andere leefgebieden een veelheid van problemen. Zo is bij de verslaafde vrouwen vaak sprake van een

dubbeldiagnose, waarbij naast de verslaving psychische problematiek een rol speelt. Daarnaast wordt benoemd dat LVB, problemen in het sociale netwerk, dakloosheid, schulden, trauma's, uitbuiting en gezondheidsproblemen deel uitmaken van de problematiek van straatsekswerkers. Ook mogen sommige vrouwen geen contact meer hebben met hun kinderen. Gemeend wordt dat de situatie van deze vrouwen ook verergert door bepaalde keuzes die ze maken. Een professional benadrukt dat deze vrouwen – ondanks deze complexiteit aan problemen – niet enkel als slachtoffer moeten worden gezien maar ook als krachtige, sterke vrouwen.

3.2 Omvang en kenmerken van niet-geregistreerde straatsekswerkers

Om zicht te krijgen op de omvang en kenmerken van niet-geregistreerde straatsekswerkers, hebben we interviews afgenomen met professionals. 5 niet-geregistreerde straatsekswerkers hebben bovendien toestemming gegeven voor het opvragen van hun gegevens bij de gemeente Nijmegen en IrisZorg. Hierna volgt op basis van de verschillende bronnen een beschrijving van deze specifieke groep straatsekswerkers.

3.2.1 Systeeminformatie

De 5 niet-geregistreerde straatsekswerkers zijn tussen de 29 en 62 jaar oud, met een gemiddelde leeftijd van 43 jaar. De 5 vrouwen wonen in Nijmegen. Van 1 van deze vrouwen zijn verder geen gegevens beschikbaar, omdat zij niet ingeschreven staat in het GBA. Van de overige 4 vrouwen krijgen er 3 onderdak in de opvang voor dak- en thuislozen. 1 vrouw woont zelfstandig. Bij 3 van de 4 vrouwen zijn de afgelopen 3 jaar geen verhuizingen geregistreerd. 1 vrouw is in de afgelopen jaren vaker dan 1 keer verhuisd. Met betrekking tot de burgerlijke staat is bekend dat 2 vrouwen zijn gescheiden en 2 ongehuwd zijn. Naast het geld dat ze verdienen met het illegale straatsekswerk, hebben 4 niet-geregistreerde straatsekswerkers ook inkomsten uit een uitkering.

De aangeleverde informatie laat bovendien zien dat deze 5 vrouwen te maken hebben met een drugsverslaving in combinatie met andere psychische problematiek. Dit wil zeggen dat bij de 5 vrouwen sprake is van een dubbeldiagnose waarbij de problemen zich in dit geval voordoen op veel leefgebieden (denk hierbij aan wonen, financiën, sociale contacten). De vrouwen krijgen behandeling, dan wel ambulante begeleiding. Een deel van hen verblijft in de opvang voor dak- en thuislozen.⁵ Zie tabel 3.4 voor een overzicht van de gegevens van de gemeente Nijmegen en IrisZorg.

Tabel 3.4 – Overzicht niet-geregistreerde sekswerkers

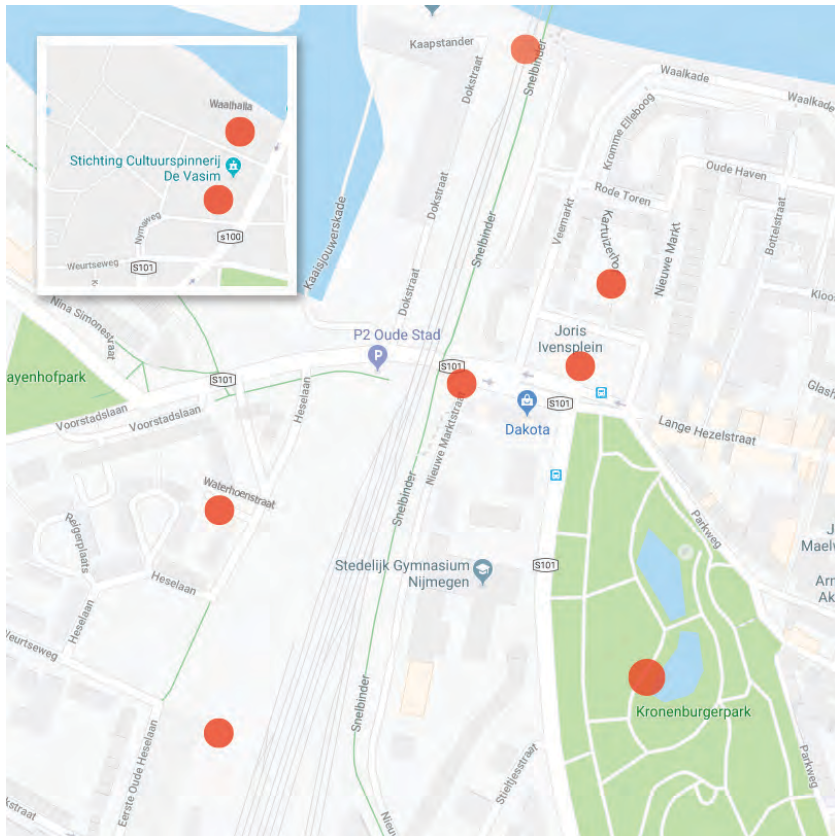
	Aantal	Aantal	Aantal	Info o.b.v.
Wonen	3 opvang dak- en thuislozen	1 zelfstandig	1 onbekend	Gemeente
Verhuizingen	3 geen geregistreerde verhuizingen	1 vaker dan 1x verhuisd	1 onbekend	Gemeente
Burgerlijke staat	2 gescheiden	2 ongehuwd	1 onbekend	Gemeente
Uitkering	4 ontvangen uitkering	1 onbekend		Gemeente
Psychische problematiek	5 dubbel-diagnose			IrisZorg
Hulpverlening	5 via opvang of ambulante hulp			IrisZorg

3.2.2 Professionals aan het woord

Locatie

Het status-quo beleid heeft tot gevolg gehad dat er in de loop van de tijd minder geregistreerde vrouwen op de Nijmeegse tippelzone werken. Van een (volledig) ‘uitsterven’ van straatsekswerk is echter geen sprake. Er zijn minder sekswerkers waardoor er ook minder klanten komen. Respondenten zeggen dat de klanten die op de zone geen sekswerker vinden, buiten de tippelzone wel iemand vinden. Er geldt met betrekking tot de tippelzone en afwerkloods een strikt beleid voor niet-geregistreerde vrouwen. Vrouwen die geen pasje hebben worden – vanwege de strijd die hun aanwezigheid op kan leveren met de geregistreerde vrouwen – van de baan weggestuurd. Het tippelen en afwerken gebeurt daarom op verschillende andere locaties in de stad. Sommige niet-geregistreerde straatsekswerkers staan rondom te tippelen; bij de trap van de fietsbrug of het spoorviaduct op de hoek van de Nieuwe Markstraat en de Lange Hezelstraat. Ook wordt er (iets) verder van de baan getip-peld en afgewerkt (zie figuur 3.1).

Figuur 3.1 – Locaties waar illegale straatprostitutie plaatsvindt

Naast de op de kaart aangegeven plekken, wordt in parkeergarages regelmatig afgewerkt. De niet-geregistreerde tippelaars verschijnen veelal na 23:00 uur, omdat ze weten dat de dienst van de stadshandhaving dan eindigt. Op de tippelzone zelf wordt na 02:00 uur (wanneer de zone gesloten is) zelden tot nooit illegaal straatsekswerk waargenomen.

Bekend is dat sommige niet-geregistreerde straatsekswerkers ook vaste klanten hebben waarmee ze telefonisch een afspraak maken. Hierdoor hoeven ze niet altijd op straat te staan om te tippelen. De vrouwen worden op verschillende plekken opgepikt en er wordt in auto's afgewerkt. Een bekende oppikplek is bij de ingang van dag- en nachtopvang het Multifunctioneel Centrum (MFC) Nijmegen (hierna: MFC).

Aantallen en kenmerken

Het totaal aantal niet-geregistreerde straatsekswerkers is moeilijk te schatten. De schattingen van professionals lopen uiteen, maar het beeld is dat er rond de 10 niet-

geregistreerde straatsekswerkers zijn die regelmatig of zelfs dagelijks illegaal werken. Hier zijn vrouwen bij van wie bekend is dat zij al jaren illegaal tippelen, soms zelfs al vanaf het moment dat de pasjes werden ingevoerd. In de loop der jaren zijn daar ook wat ‘nieuwe’ sekswerkers bijgekomen. Het is echter niet altijd duidelijk of iemand aan het tippelen is en het is voor toezichthouders en veiligheidsprofessionals soms moeilijk om deze inschatting te maken. Het komt een aantal keer per jaar voor dat er een onbekende sekswerker op de tippelzone staat of zich in de huiskamer meldt. Sommige professionals veronderstellen dat een mogelijk gestage toename van deze niet-geregistreerde groep straatsekswerkers een gevolg is van het gekozen status-quo beleid. Desalniettemin gaat het om een kleine groep. Er zijn ook geregistreerde sekswerkers die soms op de tippelzone worden opgepikt en, om verschillende redenen, vanaf daar met een klant meegaan naar een andere plek voor het afwerken. Er is onder de professionals weinig zicht op de problematiek van de groep niet-geregistreerde straatsekswerkers. Wel wordt gesteld dat zij op verschillende leefgebieden problemen ervaren en dat dakloosheid en verslavingen ook bij deze groep deel uitmaken van de problematiek.

Eindnoten

1. De criteria waren dat de vrouw een duidelijke binding met Nijmegen moest hebben én al minstens 2 jaar in Nijmegen werkte. Zie Bijlage 2A verbonden aan artikel 3.3.7 uit de APV van de gemeente Nijmegen voor de specifieke voorschriften verbonden aan de tippelzone en de beleidsregels met betrekking tot het registratiesysteem voor straatprostitutie.
2. Van een persoon is de burgerlijke staat niet bekend.
3. Van een persoon is geen woonsituatie bekend.
4. Van 18 vrouwen is niet bekend of zij (ander) werk dan wel een uitkering hebben.
5. Het Interventieteam bestaat uit verschillende experts, zoals een psychiater, sociaalpsychiatrisch verpleegkundige en verslavingsarts. Deze hulp richt zich op (psychisch) kwetsbare burgers met vaak complexe problemen, voor wie reguliere zorg onbereikbaar is. Bron: <https://ggdgelderlandzuid.nl/professionals/maatschappelijke-zorg/bijzondere-zorg/interventieteam/>

4 Zorg- en hulpverlening

In dit vierde hoofdstuk schetsen we het huidige aanbod van zorg- en hulpverlening voor de doelgroep (4.1). We gaan hierbij in op de verschillende voorzieningen die reeds bestaan. Vervolgens bespreken we de zorgbehoeften van de straatsekswerkers (4.2).

4.1 Zorg- en hulpaanbod voor straatsekswerkers

Avondopvang de Cirkel

Het oorspronkelijke doel van de tippelzone met de afwerkloods was tweeledig. Het moest zowel de overlast die werd veroorzaakt door het straatsekswerk terugdringen en het moest de sekswerkers een passend zorgaanbod bieden. Om die laatste reden is naast de afwerkloods een huiskamer van IrisZorg ingericht, de Cirkel genoemd. In de notitie ‘activiteiten zorgketen prostitutie’ van de gemeente Nijmegen (2018) is te lezen dat deze huiskamer moet dienen als een warme en veilige plek waar straatsekswerkers kunnen pauzeren en terecht kunnen voor hulp bij praktische zaken (zoals het doen van aangifte) en voor voorlichting of vragen over thema’s als veilig werken. Daarnaast heeft de Cirkel ook een signalerende functie (denk aan huiselijk geweld en mensenhandel), kan er worden doorverwezen naar andere soorten hulpverlening en wordt er ondersteund bij wensen om uit de (tippel)prostitutie te stappen en leefomstandigheden te verbeteren. Deze avondopvang is iedere dag geopend van 20.00 uur tot 00:00 uur en sluit dus eerder dan de tippelzone die om 02:00 uur dicht gaat.

Naast deze basiszorg vinden in een aparte ruimte in de huiskamer periodiek (een keer in de 10 weken) gesprekken plaats met een sociaal verpleegkundige van de GGD. Deze gesprekken zijn bedoeld om met vaccinaties, soa-testen en voorlichting (over bijvoorbeeld voorbehoedsmiddelen, veilig werken en anticonceptie) de seksuele gezondheid van de vrouwen te waarborgen (Gemeente Nijmegen, 2018). De bezoekers van de huiskamer worden mondeling en via een informatiebord in de huiskamer op de hoogte gesteld van het eerstvolgende spreekuur. Buiten deze

spreekuurmomenten in de huiskamer kunnen de straatsekswerkers voor een soa-test altijd terecht bij een locatie van de GGD.

Belangrijk om te weten is dat, hoewel enkel de geregistreerde sekswerkers een vergunning hebben om te werken aan de Nieuwe Marktstraat, de niet-geregistreerde straatsekswerkers ook toegang hebben tot de huiskamer en het beschikbare zorgaanbod vanuit de Cirkel. Om de rust voor de straatsekswerkers te bewaren, is het voor mannen niet toegestaan om in de huiskamer te komen.

Systeeminformatie de Cirkel

De medewerkers van de Cirkel houden per avond bij wie er in de huiskamer komt en of zij al dan niet geregistreerde straatsekswerkers zijn. Er wordt wel bijgehouden wie de huiskamer bezoekt, maar niet hoe vaak op een avond zij de huiskamer bezoeken. De cijfers van heel 2017 en januari tot en met mei 2018 zijn verstrekt en geanalyseerd (zie tabel 4.1).

De huiskamer wordt per avond gemiddeld door 6 verschillende vrouwen bezocht. Per maand komen er 13 tot 22 unieke vrouwen in de huiskamer, met een gemiddelde van 19 vrouwen per maand. Hiervan zijn er gemiddeld 9 die geen registratie hebben. In totaal hebben in 2017 33 unieke vrouwen de huiskamer bezocht, waarvan 20 niet-geregistreerde vrouwen. De cijfers van de eerste maanden van 2018 lijken deels op de cijfers van 2017. Ook in 2018 wordt de huiskamer per avond gemiddeld door 6 unieke vrouwen bezocht. Per maand bezoeken gemiddeld 16 unieke vrouwen de huiskamer, waarvan 6 straatsekswerkers zonder registratie. Tot en met mei 2018 is de huiskamer in totaal door 24 unieke vrouwen bezocht, waarvan 11 vrouwen zonder pas.

Tabel 4.1 – Cijfers de Cirkel

	2017	t/m mei 2018
Gemiddeld aantal unieke vrouwen per avond	6	6
Gemiddeld aantal unieke vrouwen per maand	19	16
Gemiddeld aantal unieke vrouwen per maand zonder pas	9	6
Totaal aantal unieke vrouwen	33	24
Totaal aantal unieke vrouwen zonder registratie	20	11

Professionals over de huiskamer

Sinds de invoering van de pasjes is ook het aantal bezoekers van de huiskamer flink afgenomen. Desondanks vinden de professionals het belangrijk dat de huiskamer er is. De functie van de huiskamer is meerledig. Allereerst wordt er door

middel van de huiskamer zicht gehouden op zowel de geregistreerde als de niet-geregistreerde straatsekswerkers. Indien nodig kan er worden toegeleid naar hulpverlening. Eventuele problemen of zorgen kunnen door de medewerkers van de huiskamer (vroegtijdig) worden gesignaleerd en doorgezet naar bijvoorbeeld de betreffende casemanager van IrisZorg. Soms worden zaken ook doorgezet naar partijen buiten IrisZorg om, bijvoorbeeld naar een bewindvoerder, de gemeente of de Belastingdienst. De hulpverlening op het gebied van verslaving beperkt zich in de huiskamer tot het informeren over (veilig) middelengebruik. Daarnaast is het voor de vrouwen een vertrouwde en veilige plek. Ze kunnen in de huiskamer opwarmen, wat drinken en eten, spuiten omruilen en gebruikmaken van een toilet en douche. Er worden in de huiskamer ook activiteiten georganiseerd, zoals schilderen en zelfverdedigingscursussen. Ook worden aan de sekswerkers per avond vier gratis condooms verstrekt. Bovendien kunnen de vrouwen in de huiskamer terecht met vragen en voor advies en is het een plek waar ze een luisterend oor vinden.

Sommige respondenten kijken ook kritisch naar de functie en het gebruik van de huiskamer. De huiskamer sluit bijvoorbeeld om 00:00 uur, twee uur voordat de zone dicht gaat. Na dit tijdstip kunnen de vrouwen geen gebruik meer maken van het toilet of van de andere voorzieningen (denk aan de douche, condooms). Daarnaast zetten enkele respondenten vraagtekens bij de daadwerkelijke toegevoegde waarde van de zorg en voorzieningen in de huiskamer. Een respondent is van mening dat de voorzieningen wel aangenaam zijn voor de sekswerkers, maar dat vrouwen teveel uit handen wordt genomen omdat ze vanuit het MFC – waar een groot deel van de vrouwen woont – ook al de nodige hulp krijgen. Bovendien denken professionals dat wanneer er een condoomautomaat beschikbaar zou zijn in de loods, de huiskamer minder bezocht zou worden. Een andere respondent benoemt dat de verslaafde sekswerkers weinig gebruikmaken van de huiskamer. Zij zouden alleen komen om hun handen te wassen en wat naalden, eten en drinken te halen. Als ze al even blijven zitten dan zouden ze heel rusteloos zijn vanwege de focus op het verkrijgen van drugs.

Het Multifunctioneel Centrum (MFC)

Het MFC is een dag- en nachtopvang van IrisZorg voor daklozen. De minimale leeftijd om te mogen verblijven in het MFC is 23 jaar. Daklozen kunnen naar het MFC worden doorgestuurd door andere voorzieningen, maar ze kunnen zich ook rechtstreeks bij het MFC melden. Het is een opvang gericht op doorstroom naar andere woonvormen. Er is binnen het MFC een tijdelijke opvang (beneden) en een afdeling waar mensen voor een langere tijd beschermd wonen (boven). Bij goed gedrag en mits de persoon onder bewindvoering staat, kan iemand uit de tijdelijke opvang ‘doorstromen’ naar beschermd wonen. Dit komt weinig voor. De eigen bijdrage voor beschermd wonen, ligt ten opzichte van de nachtopvang namelijk fiks

hoger (respectievelijk 600 euro per maand en 6,80 per nacht). De mensen die in het MFC opgevangen worden, zijn veelal verslaafd en hebben daarnaast andere uiteenlopende problemen, waaronder psychiatrische problematiek en schulden. Het MFC biedt momenteel onderdak aan 9 geregistreerde en niet-geregistreerde straatsekswerkers.

Hoewel de zone om 02:00 uur sluit, moeten bewoners van het MFC – gere-deneerd vanuit het idee van leefbaarheid en het voorkomen van onrust – om 00:00 uur binnen zijn. Het MFC wil aspecten als structuur van dag- en nachtritme en burgerschap ook bevorderen. Eerder was de sluitingstijd later in de nacht en was er veel onrust wanneer de vrouwen terugkwamen met geld en drugs. Als de bewoners niet voor 00:00 uur bij het MFC zijn, moeten ze de nacht op straat of bij kennissen doorbrengen. Wanneer het druk is op de tippelzone, kiezen de straatsekswerkers er regelmatig voor om door te werken waardoor ze het MFC niet meer in mogen. Dit gebeurt op dit moment volgens een professional bij een paar sekswerkers een aantal keer per week.

Binnen het MFC geldt voor het beschermd wonen een strikt bezoekersproto-col en de bezoekers op de lijst (maximaal 3) worden vooraf gescreend. De dames- en herenafdelingen van de nachtopvang zijn bovendien gescheiden. Sekswork binnen het MFC lijkt hierdoor zelden voor te komen. Wel laten sommige vrouwen zich door klanten voor de deur oppikken, waarna ze naar een andere plek gaan om te werken.

Professionals over het MFC

Hoewel het MFC gericht is op doorstroom naar andere woonvoorzieningen, blijkt dit in de praktijk niet altijd een haalbaar doel. Omdat er binnen het MFC ook een afdeling is voor beschermd wonen, kunnen de bewoners voor een langere tijd blijven en hoeven ze niet per se weg. Zelfstandig wonen is voor straatsekswerkers vaak lastig. Een respondent geeft aan dat het goed zou zijn als er een tussenvoorzie-ning mogelijk is, zoals begeleid wonen. Voor de meeste vrouwen is weinig zicht op een andere woning. Bovendien biedt het MFC opvang en beschermd wonen voor gebruikers en verslaafden en mag er drugs gebruikt worden, iets wat in veel andere woonvoorzieningen niet mag. Er is in het MFC een gebruikersruimte die van 9:30 uur tot 22:30 uur open is en het is de bewoners met een eigen kamer, toegestaan om daar te gebruiken. Bij het MFC wordt steeds meer ingezet en gestimuleerd op afkicken en stabilisatie van gebruik. Maar de omstandigheden om af te kicken zijn niet ideaal, door de aanwezigheid van andere gebruikers. De begeleiding die vanuit het MFC geboden wordt, is gericht op het naar boven halen van de krach-ten van een persoon. Bij het MFC worden geen afkickprogramma's aangeboden. Indien bewoners willen afkicken, werkt het MFC nauw samen met huisartsen voor doorverwijzingen naar klinieken. De afkickklinieken hebben echter vaak lange

wachtlijsten. Een professional noemt de begeleiding bij het afkicken onvoldoende. Het vervolgtraject moet beter ingericht worden want wanneer de sekswerkers na het afkicken weer in het MFC gaan wonen, is de kans groot dat ze terugvallen in drugsgebruik.

RUPS-gelden en samenwerking zorgpartners

In 2008 heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid de ‘Regeling Uitstapprogramma’s Prostituees’ (RUPS) in het leven geroepen. Hiermee werden aan gemeenten en instanties subsidies beschikbaar gesteld om programma’s op te stellen voor het begeleiden van sekswerkers die uit de prostitutie willen stappen. De gemeente Nijmegen heeft in samenwerking met de GGD, IrisZorg, Sterker Sociaal Werk (voorheen het NIM Maatschappelijk werk) en MEE Geldersepoort¹ de zorgketen voor straat- en jeugdprostitutie opgesteld; Ketenaanpak Prostitutie (KAP) genoemd. Het doel was onder andere het langdurig en intensief begeleiden van sekswerkers bij het verlaten van de prostitutiebranche of het verbeteren van hun leefomstandigheden. In het kader van dit programma vond maandelijks casuïstiekoverleg (‘casusoverleg prostitutie’) plaats en zijn trajecten gestart met potentiële deelnemers. In 2015 zijn aan de gemeente Nijmegen RUPS II gelden beschikbaar gesteld voor de daaropvolgende jaren. Deze subsidiegelden zijn bestemd voor de voortzetting van het KAP en investeringen in het relevante netwerk (ketenpartners, doelgroep). Anno 2018 heet KAP ‘Ketenaanpak in Sekswerk’ (KIS), waarmee de ketenaanpak breder is geworden dan alleen prostitutie. In het KIS-overleg wordt individuele casuïstiek besproken. Het overleg is gericht op het zoeken en toeleiden naar de juiste zorg- en hulpverlening en nadenken over de voortgang en mogelijkheden binnen een traject. Ook niet-verslaafde straatsekswerkers worden in dit overleg besproken. De GGD is regievoerder van het KIS-overleg. Er vinden verschillende overleggen plaats waarin aandacht wordt besteed aan de tippelzone, de straatsekswerkers en individuele casuïstiek.

Binnen de gemeente is er een gemeentelijk prostitutieoverleg tussen de zorg- en veiligheidsafdeling. Dit overleg is gericht op de afstemming tussen zorg en straf binnen de gemeente Nijmegen.

Er is een Landelijk Overleg Toppelzones (LOT). In dit overleg komen medewerkers die in de huiskamers op de toppelzones werken van alle toppelzones in Nederland bij elkaar.

Tot een aantal jaar geleden was er ook nog een toppelzoneoverleg. Hierin werden zaken als overlast en veiligheid gerelateerd aan de toppelzone besproken. Aan dit overleg namen wijkagenten, gemeentelijke toezichthouders, IrisZorg, Team Mensenhandel, gemeente en GGD deel. Doordat er minder incidenten zijn en de overlast is afgenomen, werd dit overleg overbodig. Respondenten vinden het jammer dat dit overleg er niet meer is, maar tegelijkertijd beseffen ze ook dat de

noodzaak tot overleggen over de tippelzone er steeds minder is vanwege de geringe aantallen sekswerkers.

Professionals over hulpverlening en uitstappen

De verslaafde geregistreerde straatsekswerkers hebben vanuit IrisZorg (MFC) een casemanager die hen persoonlijk begeleidt. Daarnaast hebben de meeste straatsekswerkers een maatschappelijk hulpverlener. Deze hulpverlener kijkt breder, is gebonden aan ambulante teams en kan indien nodig doorverwijzen naar de juiste hulpverlening. Een deel van de straatsekswerkers zit in de budgetbeheer en/of heeft een bewindvoerder. De niet-verslaafden hebben geen casemanager bij IrisZorg, maar zijn wel bekend bij KIS. Vanuit het KIS-overleg lijkt de samenwerking tussen de verschillende partijen goed te verlopen al gaat dit echter in minimale mate om straatprostitutie. De partners reageren vanuit de eigen expertise op signalen. Degene die het meest geëigend is, pakt dan vervolgens de casus op. Door de nieuwe AVG-wetgeving is het lastiger geworden om informatie te delen. Niet tussen iedere partij bestaan convenanten. Bij een eerste gesprek tussen een hulpverlener en een sekswerker wordt gevraagd of zij een toestemmingsverklaring wil tekenen, zodat informatie gedeeld kan worden met samenwerkingspartners. Volgens een professional ondertekenen de meeste vrouwen dit. Het beeld is dat de hulpverlening vanuit de KIS goed loopt, maar de fragmentatie in hulp tussen de verschillende partijen levert volgens professionals bij sommige vrouwen wantrouwen en achterdocht op. Ze hebben volgens professionals het gevoel dat het daardoor langer duurt om bepaalde vragen over leefgeld, uitkering of andere zaken te beantwoorden. Voor de 10 straatsekswerkers die in het MFC verblijven, betekent dit dat zij eventuele hulp voornamelijk moeten ontvangen vanuit hun casemanager uit het MFC. Voor de straatsekswerkers die zelfstandig wonen of dakloos zijn, geldt dat zij geen vaste hulpverlener hebben. Als er signalen komen dat vrouwen willen uitstappen, wordt dit doorgezet naar de casemanager en soms wordt bemiddeld naar andere partijen (ook buiten Nijmegen). Tot nu toe is het volgens de professionals slechts 1 tot enkele sekswerkers gelukt om definitief uit de straatprostitutie te stappen. De complexiteit en hoeveelheid aan problemen van straatsekswerkers, en zeker de verslavingsproblematiek, maken dat uitstappen voor veel sekswerkers een uitdaging is.

Een deel van de professionals lijkt het te ontbreken aan kennis over uitstapmogelijkheden en -programma's. Zij zeggen te weten dat er wel 'iets' is geregeld en programma's in gang zijn gezet, maar wat precies gedaan wordt, is voor hen veelal onduidelijk. Er wordt hiermee bedoeld op de hulpverlening die via de KIS kan worden ingezet. Dit is echter geen specifiek programma maar maatwerk waarbij gekeken wordt naar de behoeften van de straatsekswerker. Andere professionals zijn van mening dat het voor een effectief uitstaptraject nog ontbreekt aan de juiste voorzieningen, voornamelijk met betrekking tot werkgelegenheid en huisvesting. Wanneer

een straatsekswerker aangeeft een carrièreswitch te willen maken, kan vanuit de KIS in samenwerking met de afdeling Inkomen van de gemeente en het werkbedrijf een procedure worden gestart. Het werk- en scholingsaanbod voor deze doelgroep is echter minimaal en ze krijgen vaak een baan waar ze minder bij gaan verdienen. Bovendien valt hun uitkering weg bij het aangaan van een dienstverband. De motivatie om te stoppen met het straatsekswerk moet dan wel heel hoog zijn, anders vallen de straatsekswerkers snel weer terug in hun oude patroon. Daarnaast hebben veel vrouwen geen cv opgebouwd (of een cv met veel gaten) en geen opleiding. Als de sekswerkers (om)geschoold willen worden, moeten ze echter bereid zijn een lang traject in te gaan. Tot nu toe is dit nog niet ingezet bij de straatsekswerkers.

Voornamelijk de verslaafde sekswerkers hebben moeite met de complexiteit van regelgeving en het maken en nakomen van afspraken. Hoewel er onder andere vanuit de Cirkel begeleiding is bij het nakomen van afspraken (door als medewerker mee te gaan naar afspraken), moeten de vrouwen uiteindelijk toch zelf op de afspraak verschijnen. Gesteld wordt dat het belangrijk is om ook de mensen die niet kunnen of willen uitstappen, te blijven ondersteunen, op te vangen en hulp te bieden. Ook al is het streven dan niet langer uitstappen of stoppen met (hard)drugs, sommige vrouwen zouden misschien wel een andere vorm van hulp willen om de kwaliteit van leven te verhogen.

Tot slot wordt door professionals benoemd dat de wachtlijsten bij instanties een heikel punt zijn en de hulpverlening tekortschiet in langdurige begeleiding en goede nazorg. Zij stellen dat de begeleiding in het begin voldoende is, maar dat de sekswerkers vervolgens te veel losgelaten worden door instanties en terugkeren in het straatsekswerk. Volgens respondenten zou het voor sommige straatsekswerkers goed zijn als ze tegen zichzelf beschermd zouden worden met hulp onder drang en dwang. Dit is in sommige gevallen mogelijk met een ISD-traject of een rechtelijke machtiging vanuit de psychiatrie, maar de criteria om aan een dwangkader te voldoen liggen hoog. Deze criteria zouden volgens zorgprofessionals in bijzondere gevallen versoepeld moeten worden.

4.2 Sekswerkers aan het woord

Sekswork en de tippelzone

Er is in totaal met 19 straatsekswerkers gesproken. De meeste sekswerkers geven aan al een lange tijd in het vak te zitten; 11 sekswerkers werken al tussen de 15 tot 40 jaar op een tippelzone. De overige sekswerkers geven aan korter dan 15 jaar als straatsekswerker te werken waarvan een aantal slechts enkele jaren. Van 15 sekswerkers is bekend of ze ook op andere tippelzones hebben gewerkt. 11 sekswerkers geven aan op (veel) andere tippelzones in Nederland te hebben gewerkt en de

overige vier hebben alleen op de tippelzone in Nijmegen gewerkt. Ongeveer de helft van de sekswerkers heeft alleen in de straatprostitutie gewerkt. De andere helft heeft voordat zij op de tippelzone werkten ook via andere prostitutievormen diensten aangeboden zoals in thuisprostitutie, cardates, privéhuizen en/of raamprostitutie.

De sekswerkers ervaren het werken op de tippelzone als prettig omdat ze zich hier veilig voelen door de aanwezigheid van de toezichthouders. Ook de dagelijkse rondes van Bureau Toezicht van de gemeente Nijmegen verhogen het veiligheidsgevoel. Een enkele sekswerker is echter kritisch op de toezichthouder op de zone. Ze vindt dat er af en toe te veel wordt toegelaten, zoals drugsgebruik op de zone. Wat de sekswerkers prettig vinden aan de tippelzone in Nijmegen is dat de afwerkloods direct aan de zone ligt. In andere steden zoals Utrecht is het nog een stukje rijden naar de afwerkplek waardoor er meer risico's zijn op het ontstaan van een onveilige situatie. Daarnaast vinden de sekswerkers het prettig dat de tippelzone dichtbij het centrum ligt, waardoor winkels en openbaar vervoer op loopafstand zijn. Ook is de tippelzone en het daar omliggende gebied daardoor levendiger.

Sinds de invoering van de pasjes is het aantal sekswerkers dat op de zone staat, teruggelopen. Ook het aantal klanten loopt de laatste jaren terug volgens de sekswerkers. De verklaring die sekswerkers geven voor het feit dat er minder klanten op de zone komen, is dat er steeds minder vrouwen op de tippelzone staan waardoor de keuze voor de klant minder is geworden. Dit wordt als vervelend ervaren omdat hierdoor ook meer ruzies ontstaan tussen de sekswerkers. Deze onderlinge ruzies worden ook veroorzaakt door de drank- en drugsverslaving van sommige sekswerkers. Daartegenover staat dat de sekswerkers elkaar vrijwel altijd helpen wanneer er ruzie is met een klant. Ook het feit dat sommige sekswerkers soms onder de prijs werken, levert ruzies op. De meeste sekswerkers geven aan redelijk rond te kunnen komen. Hierbij moet worden opgemerkt dat zeker 9 sekswerkers ook een uitkering genieten. Van de andere geregistreerde sekswerkers is het – mogelijk omdat ze in een andere gemeente wonen – onbekend of ze een uitkering krijgen. Sommige sekswerkers zeggen niet goed rond te kunnen komen, omdat ze minder klanten hebben dan voorheen.

Huiskamer

Alle sekswerkers die zijn gesproken voor het onderzoek komen ook in de huiskamer. De huiskamer wordt als een fijne en warme plek omschreven en volgens de sekswerkers heeft de huiskamer een belangrijke sociale functie. In de huiskamer wordt goed voor de sekswerkers gezorgd en voor sommigen geldt dat ze in de huiskamer een '*familiegevoel*' krijgen. Volgens de sekswerkers is de huiskamer vooral in de winter erg belangrijk omdat de sekswerkers daar dan even kunnen zitten om op te warmen. In de huiskamer wordt ook toegezien op de gezondheid van de sekswerkers en dit vinden de sekswerkers prettig. Ze kunnen er soa-testen laten afnemen,

kunnen gratis condooms krijgen en kunnen vieze naalden omwisselen voor schone. Ook kunnen de sekswerkers hun verhaal kwijt aan het personeel in de huiskamer. Dit kan gaan over leuke maar ook vervelende gebeurtenissen. Omdat dat de meeste sekswerkers aangeven een beperkt of slecht sociaal netwerk te hebben, vinden ze dit luisterend oor in de huiskamer erg belangrijk.

Aangezien meer dan de helft van de sekswerkers met gezondheidsproblemen kampt (fysiek of psychisch), vinden ze het prettig dat ze even kunnen bijkomen in de huiskamer. Een groot deel van de sekswerkers is verslaafd; 15 sekswerkers geven aan verslaafd te zijn aan alcohol, coke, heroïne of andere (hard)drugs. Vier van de 19 sekswerkers zijn naar eigen zeggen niet verslaafd aan drugs of alcohol.

Niet alle sekswerkers maken op een uitgebreide manier gebruik van de huiskamer. Sommigen vinden het genoeg om condooms te halen, even snel wat te eten of te drinken, op te frissen en daarna weer aan het werk te gaan. Enkele sekswerkers vinden dat er soms (te) weinig gebruik van wordt gemaakt. De sekswerkers komen daar vaak alleen om naar het toilet te gaan, wat te drinken en condooms te halen. Daar zou deze volle bezetting (medewerker IrisZorg plus een toezichthouder) niet per se nodig voor zijn. Daarnaast vinden ze dat het personeel niet genoeg kan helpen, omdat deze moeten doorverwijzen naar andere hulpverleners.

Ook de sekswerkers zonder registratie mogen in de huiskamer komen. Desalniettemin vinden zij het niet altijd prettig om in de huiskamer te zijn omdat ze zich toch 'anders' voelen dan de sekswerkers die wel een registratie hebben. Een enkele sekswerker geeft aan dat de andere sekswerkers – met registratie – niet aardig tegen haar doen en dat ze er daarom liever niet komt.

Tippelen en afwerken buiten de tippelzone

De sekswerkers die buiten de baan werken, staan vaak rondom de baan. Ten eerste omdat de klanten hen daar weten te vinden en ten tweede omdat ze dan dichtbij de zone en de huiskamer staan en enigszins van dat toezicht gebruik kunnen maken. De sekswerkers met een registratie werken soms ook buiten de tippelzone, omdat de tippelzone strikte openingstijden hanteert en zij eerder willen beginnen of langer door willen werken.

De sekswerkers die buiten de tippelzone tippelen en/of afwerken, voelen zich niet veilig. Met enige regelmaat worden de sekswerkers buiten de baan beroofd, mishandeld of opgelicht. Deze groep sekswerkers heeft ook regelmatig vaste klanten die telefonisch een afspraak met hen maken. De sekswerkers worden dan ergens in het centrum of rondom de tippelzone opgepikt. Er wordt dan op een andere plek afgewerkt. De sekswerkers die buiten de zone werken, voelen zich opgejaagd door Bureau Toezicht en de politie omdat ze een boete kunnen krijgen als ze betrappt worden.

De sekswerkers zonder een registratie zouden graag een registratie bij de gemeente willen om legaal op de tippelzone te kunnen werken. Buiten de zone moeten ze vaak onder de prijs werken, waardoor ze veel klanten moeten afwerken om genoeg geld te verdienen.

Hulpverlening en uitstappen

Zoals eerder aangegeven, krijgen de 9 sekswerkers die in het MFC verblijven hulpverlening vanuit het MFC in de vorm van een casemanager. De meeste van deze sekswerkers zitten al lange tijd in de hulpverlening en hebben weinig zicht uit helemaal zonder hulpverlening te leven. Zij vinden dat de casemanager hen niet altijd goed genoeg kan helpen. Zo willen veel sekswerkers bijvoorbeeld doorstromen naar een andere woning maar het lukt niet om dit te regelen. Andere sekswerkers vinden het onduidelijk wat hun inkomsten en vaste lasten zijn en zeggen hier van de casemanager van het MFC geen duidelijkheid over te krijgen. Tijdens de gesprekken zijn ook nog andere vormen van hulpverlening genoemd die op dit moment geboden worden, namelijk hulp vanuit de huiskamer/IrisZorg, GGD, GGZ en Next Step uit Arnhem. De zorg vanuit IrisZorg – bijvoorbeeld in het contact met de gemeente, het mee gaan naar afspraken – wordt door de meeste sekswerkers als goed ervaren. De hulp is echter niet gericht op het uitstappen maar op het creëren van een prettige werkomgeving en het bieden van hulp waar nodig. Sekswerkers geven wel aan dat het lang kan duren voordat ze daadwerkelijk geholpen kunnen worden. Dit komt doordat ze er zijn soms lange wachtlijsten voordat hulpverlening beschikbaar is. Er is 1 sekswerker die vanuit Next Step in Arnhem hulp krijgt om uit te stappen. Zij heeft een pasje voor de tippelzone in Arnhem en Nijmegen en komt, omdat ze ook in Arnhem werkt, in aanmerking voor dit uitstapprogramma.

Sommige sekswerkers stoppen tijdelijk met het werk op de tippelzone, bijvoorbeeld omdat ze een afkicktraject gaan volgen of omdat ze een andere vorm van hulp krijgen. Een van de sekswerkers vertelt na een lange periode van meer dan 10 jaar toch weer teruggekeerd te zijn naar de zone. Dit was gemakkelijk omdat ze nog steeds een vergunning had om hier te werken.

Wat betreft uitstappen uit de tippelprostitutie, geven de meeste sekswerkers aan dat dit moeilijk voor hen is vanwege hun verslaving. Ook willen sommige sekswerkers niet uitstappen omdat 1) ze geen ander leven dan dit kennen en willen, 2) het hen niet lukt om op een andere manier (genoeg) geld te verdienen om rond te komen of om drugs te kopen en 3) ze het gat in hun cv niet kunnen verklaren c.q. geen werkervaring buiten het sekswerk om hebben en daardoor geen ander werk kunnen vinden. Sekswerkers die wel nadenken over uitstappen, geven aan dit te willen doen wanneer ze een bepaalde leeftijd hebben bereikt (3 sekswerkers) of op het moment dat ze een eigen woning hebben (1 sekswerker). Sekswerkers geven aan dat het belangrijk is dat de medewerkers van het MFC, de huiskamer en de deel-

nemers aan de KIS elkaar beter weten te vinden zodat er op adequate wijze gehandeld kan worden bij eventuele uitstapmogelijkheden. Wanneer de lijnen korter zijn, zou er sneller kunnen worden gehandeld om bijvoorbeeld scholing of een afkickprogramma in gang te zetten, althans volgens de sekswerkers zelf. Ook zouden zij graag meer begeleid willen worden bij oriëntatie op andere banen en hoe ze dit moeten aanpakken. Volgens de respondenten (voornamelijk vanuit het MFC, maar ook die daarbuiten wonen) is het problematisch dat zij geen eigen of beschermde huisvesting hebben, waardoor afkicken en uitstappen bemoeilijkt wordt.

Op de vraag welke wensen en behoeften de sekswerkers hebben, antwoorden zij dat ze graag een eigen woning zouden willen hebben, begeleid willen worden naar ander werk en ze graag verbetering van hun werkplek zouden zien (opknopbeurt voor de tippelzone en de afwerkloods). Zij merken ook op graag vaker in de huiskamer bezocht te willen worden door een medewerker van de GGD, zodat ze vaker op soa's getest kunnen worden.

Eindnoot

1. MEE Geldersepoort is gericht is op het verlenen van informatie, advies en ondersteuning aan mensen met een cognitieve beperking gedragsproblematiek of psychische problematiek. Vanuit MEE worden complexe casussen opgepakt; huiselijk geweld, dakloosheid, verwarde personen. Vaak is er ook sprake van gecombineerde problematiek. De omgeving (familie, professionals, zorginstanties) kan beroep doen op MEE.

5 Overlast en veiligheid

De tippelzone aan de Nieuwe Marktstraat is opgezet vanwege de overlast die de tippelaarsters veroorzaakten. In 2000 is de huiskamer op de tippelzone geopend en kon gebruik worden gemaakt van de afwerkloods. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe het er nu voor staat met de overlast in de buurt en de veiligheid op en rond de tippelzone. Als eerste wordt ingegaan op de overlast en veiligheid op de tippelzone (5.1) en vervolgens wordt de ervaren overlast door buurtbewoner besproken (5.2).

5.1 Overlast en veiligheid op de tippelzone

Op de tippelzone wordt op verschillende manieren gezorgd voor een zo veilig mogelijke (werk)omgeving voor zowel de geregistreerde sekswerkers als de klanten die de sekswerkers bezoeken en de medewerkers van huiskamer de Cirkel. Tippelen buiten de zone geeft meer overlast voor de omgeving en de veiligheidsrisico's voor de sekswerkers zijn aanzienlijk groter. In deze paragraaf wordt ingegaan op het aantal meldingen en incidenten op en rondom de zone, toezicht en handhaving, de veiligheidsrisico's en de samenwerking tussen verschillende veiligheidspartners.

5.1.1 Meldingen en incidenten

De laatste jaren zijn er relatief weinig incidenten op de zone. Veiligheidsprofessionals geven aan dat het aantal incidenten steeds minder wordt, omdat er over de afgelopen jaren ook steeds minder sekswerkers op de zone werken. Veiligheidsprofessionals – toezichthouders van de gemeente en de politie – geven aan zelden klachten over de tippelzone te krijgen maar dat het vooral de illegale straatprostitutie is die voor overlast zorgt. Door het status-quo beleid is het aantal tippelaarsters dat illegaal werkt over de laatste jaren toegenomen. Ondanks deze stijging zien de wijkagenten geen duidelijke stijging van overlast door illegale prostitutie. De sekswerkers die illegaal tippelen, staan meestal buiten de tippelzone. De incidenten vinden vooral

plaats op de afwerkplekken buiten de tippelzone (zie figuur 3.1 in paragraaf 3.2.2) en zijn in veel gevallen drugsgerelateerd. Onbekend is om hoeveel incidenten het gaat, omdat de sekswerkers hier niet graag over willen praten en het ook lang niet altijd melden in de huiskamer, bij de toezichthouder of bij de politie. Wanneer de sekswerkers wel aan iemand vertellen dat ze slachtoffer zijn geworden van een strafbaar feit, doen ze vervolgens nauwelijks aangifte bij de politie. Respondenten geven aan dat de sekswerkers dit niet doen óf omdat ze tijdens het strafbaar feit of daarna verdoofd waren door de drugs, óf omdat ze denken dat een aangifte toch niets uithaalt. De geïnterviewde professionals merken op dat de prostitutie zich verplaatst van de straat naar woningen, hetgeen het lage aantal incidenten c.q. meldingen in relatie tot straatprostitutie wellicht ook kan verklaren.

De politie heeft een overzicht gemaakt van de overlastmeldingen in de Nieuwe Marktstraat over de jaren 2016, 2017 en 2018 (eerste 5 maanden).¹ Daarbij is gekeken naar meldingen tijdens de openingstijden van de tippelzone en een uur daarvoor en een uur daarna (tussen 19:00 uur en 03:00 uur). Ook hieruit blijkt dat er relatief weinig overlastmeldingen zijn over de tippelzone. In 2016 zijn er in totaal 85 meldingen, in 2017 98 en in de eerste 5 maanden van 2018 32 (geëxtrapoleerd 77 over heel 2018). De meeste meldingen zijn genoteerd als ‘afhandeling overige meldingen’ (zie tabel 5.1). Ook wordt er relatief vaak een melding gedaan van een ruzie op de zone. Dit wordt ook door professionals opgemerkt; wanneer er een incident plaatsvindt, gaat het volgens hen vaak om ruzie over drugs of geld. De overige overlastmeldingen gaan voornamelijk om overlast in verband met alcohol en/of drugs, zwervers en verkeerszaken.

Tabel 5.1 – Overlastmeldingen Nieuwe Marktstraat tussen 19:00 uur en 03:00 uur over 2016, 2017 en 2018 (1e 5 maanden)

	2016	2017	2018 (t/m mei)	Totaal
Afhandeling overige meldingen	9	21	12	42
Ruzie/twist (zonder gevolg)	12	12	1	25
Overlast i.v.m. alcohol/drugs	6	5	3	13
Overlast zwervers	7	3	-	10
Overlast verkeerszaken	2	5	3	10

Professionals geven aan dat de locatie van de tippelzone – dicht tegen het centrum aan – ook zorgt voor veiligheid. De zone ligt niet in een buitengebied zoals bij andere zones het geval is en rondom de zone in Nijmegen zijn vaak veel mensen; een vorm van sociale controle.

5.1.2 Toezicht en handhaving

Tijdens de openingstijden van de tippelzone – van 20:00 uur tot 02:00 uur – is er een toezichthouder aanwezig die toeziet op de veiligheid van de sekswerkers op de zone, de klanten en de medewerkers in de huiskamer. Eerder werd het toezicht vanuit de gemeente geregeld; nu draagt een private partij hier zorg voor. De toezichthouder bevindt zich in een ruimte die direct aan de tippelzone en aan de huiskamer grenst. De kamer heeft eenrichtingsglas waardoor de toezichthouder overzicht kan houden in de loods, maar de sekswerkers en klanten niet bij de toezichthouder naar binnen kunnen kijken. De toezichthouders die momenteel op de tippelzone werken, doen dit al meerdere jaren en ze kennen de sekswerkers redelijk goed. De toezichthouders geven aan gemiddeld 1 á 2 keer per week te moeten ingrijpen vanwege een incident. Dit is in de meeste gevallen een ruzie die ze moeten sussen en in sommige gevallen gaat het om een ernstiger incident zoals een mishandeling. De meeste problemen op de zone kunnen de toezichthouders zelf goed oplossen en alleen bij ernstige incidenten of wanneer een situatie uit de hand loopt of dreigt te lopen, bellen ze de politie. De toezichthouders maken elke dienst een journaal op waarin zij beschrijven hoe de dienst is verlopen. Deze rapportage is er om de collega-toezichthouders op de hoogte te houden. Daarnaast wordt de rapportage gedeeld met Team Mensenhandel van de Nationale Politie zodat dit team op de hoogte is wat er zich op de zone afspeelt. Volgens respondenten is de aanwezigheid van een toezichthouder op de zone belangrijk omdat de klanten zich hierdoor rustig houden en de sekswerkers zich veiliger voelen.

In het geval van een incident hebben de toezichthouders een directe lijn naar de buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) van Bureau Toezicht van de gemeente Nijmegen. De toezichthouders van Bureau Toezicht lopen dagelijks in tweetallen een ronde op en rondom de tippelzone. Tijdens deze rondes spreken ze met de toezichthouder die op dat moment op de zone aanwezig is, maken ze een praatje met de straatsekswerkers en spreken zij mensen aan die rond de zone aanwezig zijn. Indien een situatie uit de hand loopt, wordt de noodhulp van de politie ingeschakeld. Zij zijn in die gevallen direct ter plaatse. Ook de wijkagenten worden ingeseind als zich een ernstig incident heeft voorgedaan zoals een mishandeling, een beroving of een verkrachting. De wijkagenten krijgen weinig meldingen van incidenten die plaatsvinden op de tippelzone. Een verklaring hiervoor kan zijn dat er de laatste jaren relatief weinig sekswerkers op de tippelzone aan het werk zijn.

Naast de toezichthouders en de wijkagenten houdt het Team Mensenhandel zich bezig met straatprostitutie. De wijkagenten hebben regelmatig contact met dit team. Het Team Mensenhandel bestaat in de eenheid Oost-Nederland uit 5 prostitutiecontroleteams, 2 signalenteams en 2 onderzoeksteams. Het Team Mensenhandel richt zich voornamelijk op illegale tippelprostitutie en dwang van degenen die in de prostitutie werken. Dwang van zowel geregistreerde als niet-

geregistreerde straatsekswerkers lijkt in Nijmegen weinig voor te komen. Het Team Mensenhandel houdt zich daarom voornamelijk met andere vormen van prostitutie bezig, zoals thuisprostitutie, raamprostitutie en escort. Indien ze een melding over straatsekswerkers krijgen, komt deze voornamelijk vanuit het casusoverleg met zorgpartners. Team Mensenhandel komt met regelmaat op de zone voor de controle van vergunningen. Onbekend is hoe vaak dit precies het geval is. Het Team Mensenhandel heeft de laatste jaren geen zaken gedaan met betrekking tot de Nijmeegse straatprostitutie.

Een andere partner die meewerkt in het toezicht en het beperken van overlast is het Team Technisch Toezicht van de politie. Volgens respondenten kijkt dit team sinds 2011 camerabeelden uit in 1 centrale cameratoezichtsruimte. Het gaat hierbij om beelden uit de Tunnelweg en het Kronenburgerpark. Het uitkijken van de camerabeelden wordt gedaan van 18:00 uur 's avonds tot 01:00 uur 's nachts. Respondenten geven aan dat beelden niet mogen worden uitgekeken op opsporingsgerelateerde zaken, maar enkel voor zaken met betrekking tot overlast en de openbare orde. Ze mogen burgers ook niet zonder reden met de camera's volgen. Dat wil met betrekking tot straatprostitutie zeggen dat ze niet mogen nagaan waar een sekswerker wordt opgepikt en waar deze vervolgens een klant afwerkt. Respondenten vinden het soms moeilijk om de beelden te duiden als straatprostitutie. Dit wordt alleen gedaan als de straatsekswerker bekend is of als er ook ander bewijs is waaruit blijkt dat het om een sekswerkers gaat. Indien er een melding van overlast binnenkomt, worden de beelden bekeken om na te gaan wat er gebeurd is.

In het handhavingsbeleid van de gemeente Nijmegen worden verschillende vormen van handhaving gecombineerd. Er wordt een tweesporenbeleid gevolgd, waarbij bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving elkaar aanvullen.² Wanneer de BOA's een straatsekswerker buiten de zone zien tippelen, sturen ze de sekswerker – indien ze een vergunning heeft – terug naar de zone. De sekswerkers worden gewezen op de risico's van het tippelen buiten de zone. De sekswerkers die tippelen zonder vergunning worden in de meeste gevallen gewaarschuwd. Er kan ook een boete worden opgelegd, al heeft een boete volgens respondenten bij deze doelgroep weinig effect: het schrikt onvoldoende af omdat ze de boete in de meeste gevallen toch niet (kunnen) betalen en het resulteert ook niet in het stoppen met sekswerk omdat ze geen alternatief hebben. Het uitdelen van een boete wordt volgens respondenten dan ook nauwelijks gedaan. Hoe vaak dit wel wordt gedaan, is bij respondenten onbekend.

5.1.3 Veiligheidsrisico's

Sekswerkers – met en zonder pasje – die buiten de tippelzone sekswerk aanbieden en/of buiten de zone afwerken, lopen het grootste veiligheidsrisico op misbruik, mishandeling, beroving en andere vormen van criminaliteit door de afwezigheid

van toezicht. Ook geregistreerde sekswerkers die veilig op de tippelzone kunnen werken gaan soms de baan af, omdat klanten dan meer betalen. Risico's buiten de baan zijn bijvoorbeeld mishandeling, beroving en verkrachting. In de meeste gevallen geven de sekswerkers zelf in de huiskamer aan wanneer er buiten de zone iets onprettigs is gebeurd. De medewerkers in de huiskamer kunnen dan helpen door bijvoorbeeld een luisterend oor te bieden, aangifte te doen of mee te gaan naar een medische afspraak. Ook het tippelen buiten de openingstijden van de zone (dus voor 20:00 uur en/of na 02:00 uur) vormt een probleem. Sommige – met name verslaafde – sekswerkers hebben weinig besef van tijd en ook wanneer er nog niet genoeg geld is verdiend, wordt er na sluitingstijd van de zone nog illegaal getippeld rondom de zone. Vooral voor de sekswerkers die in het MFC wonen of verblijven, is dit een probleem. De deuren van het MFC sluiten om 00:00 uur en dus moeten ze zoals gezegd voor die tijd binnen zijn. Indien ze te laat zijn, moeten ze op straat of bij iemand anders slapen.

Een ander veiligheidsrisico is onveilige seks. Een professional schat in dat een derde van de sekswerkers geen condooms gebruikt. Er zijn klanten die meer geld bieden voor onveilige seks en sommige vrouwen zijn hier erg gevoelig voor, onder andere vanwege hun verslaving. Desalniettemin worden er volgens respondenten weinig soa's aangetroffen bij de sekswerkers. De sekswerkers worden minder vaak getest dan voorheen. Eerder kwam de GGD iedere 2 weken op de tippelzone om soa-testen uit te voeren; nu is dat ongeveer nog eens in de 2 maanden. Het afgelopen jaar zijn er ongeveer 10 sekswerkers op de zone op soa's getest.

Op de tippelzone lijken pooiers 'in de traditionele zin van het woord' geen probleem te vormen. Sommige respondenten hebben wel het gevoel dat een beperkt aantal vrouwen wordt uitgebuit, omdat ze constant in de gaten worden gehouden door mannen. Wijkagenten hebben hier tevergeefs gesprekken over gevoerd met de sekswerkers. Eerder was dit een groter probleem maar door het pasjessysteem is het grotendeels verdwenen. Respondenten benoemen ook dat er voor het pasjessysteem meer sekswerkers op de zone werkten. Er was toen meer overlast en criminaliteit en de sfeer op en rondom de zone was veel grimmiger dan nu. Een aantal sekswerkers werkt op de tippelzone om zowel voor zichzelf als voor hun partner of familielid geld te verdienen om te kunnen voorzien in drugs. Het is echter moeilijk te bepalen of – en, zo ja, in hoeverre – hier sprake is van dwang of uitbuiting. Deze personen mogen niet op de tippelzone komen en hangen meestal rondom de zone of staan bovenop de fietsbrug naar de zone te kijken. Ze houden zich over het algemeen rustig rondom de zone. Er is echter geen zicht op hoe ze zich buiten de zone gedragen. Buiten de zone kunnen pooiers een groter probleem vormen voor de sekswerkers die illegaal tippelen. Een duidelijk beeld ontbreekt echter. Van de meeste van hen is onbekend in hoeverre zij onder dwang tippelen al lijkt het erop dat de meesten voor zichzelf tippelen om te kunnen voorzien in hun verslaving. Wanneer 'nieuwe',

niet-geregistreerde sekswerkers de huiskamer bezoeken, wordt uitgelegd wat de risico's zijn van het illegaal werken.

De sekswerkers die drugsverslaafd zijn, hebben meestal een vaste dealer. De dealers hangen vaak rondom de zone, omdat ze weten dat daar verslaafde sekswerkers zijn. Drugsdealers zorgen over het algemeen niet voor incidenten op de tippelzone; ze mogen niet op de zone komen en de sekswerkers mogen op de zone formeel geen drugs gebruiken. Af en toe gebruiken de sekswerkers drugs op de zone. Respondenten vinden dit een lastig dilemma: aan de ene kant is het zo dat sekswerkers toch wel gebruiken, of dat nou op de zone is of niet en op de zone is het tenminste veilig is om drugs te gebruiken. Aan de andere kant vinden respondenten dat er strikter op moet worden gelet omdat anderen dat voorbeeld kunnen gaan volgen. De toezichthouders geven de sekswerkers een waarschuwing wanneer ze hen betrappen op drugsgebruik en bij een tweede waarschuwing kan de toegang tot de zone (tijdelijk) worden ontzegd. In de praktijk is dit een paar keer gebeurd; het is bij respondenten niet bekend hoe vaak de toegang tot de zone is ontzegd. Respondenten geven aan dat een gebruikersruimte op de zone niet wenselijk is, omdat drugsgebruik gestimuleerd wordt en daarmee kan toenemen.

De sekswerkers voelen zich veilig op de zone. Dit komt voornamelijk doordat er een toezichthouder op de zone aanwezig is. Het contact met de toezichthouders is volgens de meeste sekswerkers goed. Wat betreft de veiligheid buiten de loods geven de sekswerkers ook aan zich veilig te voelen. Dit komt voornamelijk door de verlichting en het zicht vanaf de fietsbrug. Een sekswerker merkt op dat de politie voorheen wel vaker op de zone kwam dan momenteel het geval is. Ze vinden het wel prettig dat de BOA's van Bureau Toezicht veel op de zone aanwezig zijn.

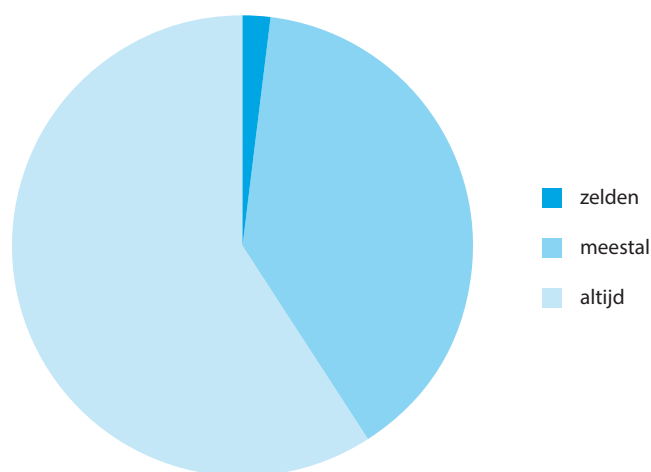
5.2 Overlast en veiligheid volgens buurtbewoners

Er is een buurtonderzoek uitgevoerd om na te gaan in hoeverre omwonenden van de tippelzone zich veilig voelen en in welke mate ze overlast ervaren. In totaal hebben 54 respondenten meegewerkt aan het buurtonderzoek.

Veiligheidsgevoel

Ruim de helft van de bewoners voelt zich altijd veilig in hun buurt. Slechts 1 respondent geeft aan dat hij/zij zich zelden veilig voelt in de buurt. De resterende respondenten voelen zich meestal veilig (zie figuur 5.1). Mannen geven vaker aan dat zij zich altijd veilig voelen in hun buurt (71%) dan vrouwen (46%).

Figuur 5.1 – Hoe vaak voelen respondenten zich veilig in hun buurt (n=54)

De respondenten beoordelen hun veiligheidsgevoel in hun buurt met een 7,9 gemiddeld. Mannen beoordelen hun veiligheidsgevoel hoger (8,2) dan vrouwen (7,5).

Sinds de respondenten in de desbetreffende buurt wonen, zijn zij zich niet specifiek veiliger of onveiliger gaan voelen dan toen zij in een andere buurt woonden. Ruim 2 derde van de buurtbewoners geeft dit aan (69%). Ongeveer een vijfde is zich onveiliger gaan voelen in de periode dat hij/zij in deze buurt woont (22%), terwijl ongeveer een tiende zich juist veiliger is gaan voelen (9%). Voor 7 van de 54 respondenten heeft de tippelzone een negatieve invloed op hun veiligheidsgevoel (13%). Verder geeft 83 procent van de respondenten aan dat de tippelzone geen invloed heeft op hun veiligheidsgevoel. Eén van de ondervraagde buurtbewoners geeft zelfs aan dat de tippelzone een positieve invloed heeft op zijn/haar veiligheidsgevoel. Daarnaast gaf 1 respondent aan niet bekend te zijn met de tippelzone en/of de afwerkloods.

Overlast

Aan de buurtbewoners is gevraagd of zij overlast in de buurt ervaren en zo ja in welke mate (zie figuur 5.2). Ook is gevraagd in hoeverre de ervaren overlast wordt veroorzaakt door de tippelzone (zie tabel 5.2).

Buurtbewoners ervaren de meeste overlast van *auto's die te hard rijden* (65%). Met name in de Veemarkt, de Kronenburgersingel en de Parkweg rijden auto's harder dan maximaal is toegestaan. Van de respondenten die stellen dat zij overlast ervaren van te hard rijdende auto's, geeft 23 procent aan dat dit (deels) door de tippelzone komt. De overige 77 procent denkt dat de tippelzone niets te maken heeft met te hard rijdende auto's. Meerdere respondenten geven daarnaast aan dat zij de

overlast van te hard rijden niet alleen ervaren door auto's, maar ook door motoren. Het te hard rijden door motoren veroorzaakt ook geluidsoverlast.

Hard praten/schreeuwen wordt door ongeveer twee derde van de buurtbewoners als overlast ervaren (63%). Respondenten die hier overlast van hebben, geven in ruim de helft van de gevallen aan dat dit wordt veroorzaakt door de tippelzone. Uit de enquêtes blijkt dat er wel eens ruzie of een woordenwisseling plaatsvindt op de tippelzone. Het zou dan gaan om ruzie tussen sekswerkers (bijvoorbeeld omdat ze elkaars klanten inpijken), of tussen de sekswerker en pooier (die volgens verschillende respondenten vaak vanaf de fietsbrug toekijken). Ook het Kronenburgerpark wordt regelmatig door respondenten benoemd als plaats waar zij overlast ervaren van hard praten/schreeuwen.

Van *rondhangende personen* heeft iets minder dan de helft van de respondenten last (47%). Ongeveer de helft van de respondenten die hier overlast van ervaart, denkt dat dit door de tippelzone veroorzaakt wordt. Respondenten geven aan dat zij wel eens last hebben van het 'volk' dat de tippelzone aantrekt.

Van *onveilige verkeerssituaties* ervaart 47 procent van de buurtbewoners wel eens overlast. Van deze 47 procent geeft vier procent aan dat de tippelzone de oorzaak hiervan is.

Rommel op straat en *dronken mensen op straat* zijn 2 items waarvan iets minder dan de helft van de respondenten overlast ervaart (respectievelijk 42% en 39%). Van de buurtbewoners die hier overlast van ervaren geeft de meerderheid aan dat dit *niet* door de tippelzone komt.

Ruim een derde ervaart overlast van *harde muziek uit auto's* (37%). Een kwart van de buurtbewoners die hierdoor overlast ervaart, denkt dat dit (deels) door de tippelzone wordt veroorzaakt.

Een derde van de buurtbewoners ervaart overlast van *mensen die drugs gebruikt hebben*. Hiervan geeft iets minder dan de helft aan dat dit (deels) door de tippelzone komt (44%). Respondenten geven aan dat het lastig te bepalen is waar deze overlast vandaan komt. In het Kronenburgerpark is namelijk ook veel overlast van mensen die drugs hebben gebruikt. Daarnaast ligt om de hoek van de tippelzone een coffeshop, waar de overlast ook door veroorzaakt kan worden.

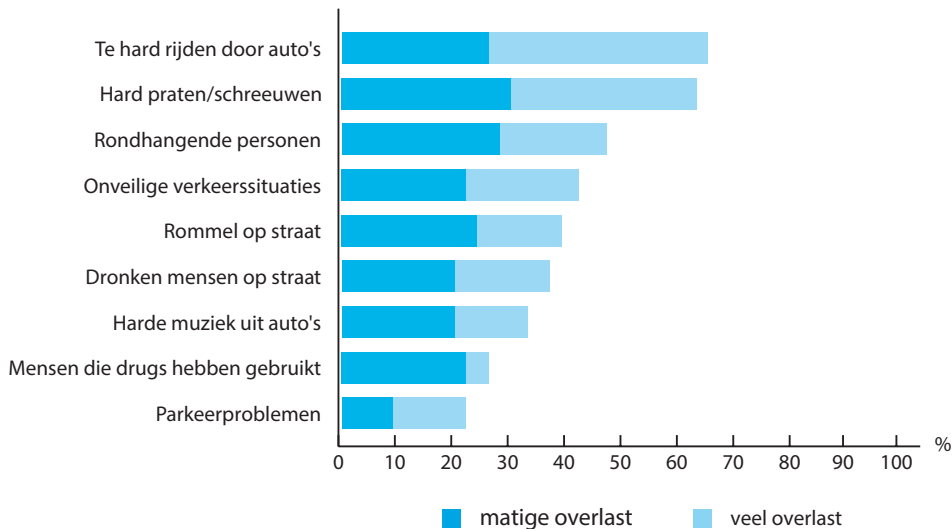
Het *lastig vallen van anderen* is volgens een kwart van de respondenten een punt van overlast (26%). Iets minder dan de helft hiervan geeft aan dat dit aan de tippelzone gerelateerd is.

De minste overlast is er omtrent *parkeerproblemen* (22%). Rondom de tippelzone wonen veel studenten en zij geven (vaak) aan niet over een auto te beschikken. Voor de appartementen aan de Kronenburgersingel zijn er voldoende parkeermogelijkheden beschikbaar. Echter, in de buurt tussen het Joris Ivensplein en de Waalkade ervaren buurtbewoners meer parkeerproblemen. Het betreft met name

vergunninghouders die aangeven dat hun parkeerplaats wordt ingenomen door anderen die daar niet mogen staan.

Figuur 5.2 – Percentage respondenten dat overlast ervaart, en in welke mate (n=54)

Tabel 5.2 – Overlast veroorzaakt door tippelzone (n=54)

	Matige of veel overlast		Overlast (deels) veroorzaakt door tippelzone	
	n	%	n	%
Te hard rijden door auto's	35	65%	8	23%
Hard praten/schreeuwen	34	63%	19	56%
Rondhangende personen	25	46%	13	52%
Onveilige verkeerssituaties	25	46%	1	4%
Rommel op straat	23	43%	4	17%
Dronken mensen op straat	21	39%	5	24%
Harde muziek uit auto's	20	37%	5	25%
Mensen die drugs hebben gebruikt	18	33%	8	44%
Mensen die anderen lastig vallen	14	26%	6	43%
Parkeerproblemen	12	22%	3	25%

Stads- en wijkmonitor Nijmegen

De jaarlijkse Stads- en wijkmonitor geeft een beeld van de stad en de deelgebieden daarin. Hierbij wordt onder andere ingegaan op de veiligheidssituatie in Nijmegen. Uit de monitor blijkt dat 15,1 procent van de inwoners in Nijmegen zich soms of altijd onveilig voelt in 2016. Voor de wijken Stadscentrum en Benedenstad is dit 21 procent. In het buurtonderzoek is dit anders gemeten. 98 procent van de gesproken buurtbewoners voelt zich altijd of meestal veilig. Het cijfer dat Nijmegenaren in de monitor aan het veiligheidsgevoel geven is een 7,2. In onderhavig onderzoek is deze beoordeling hoger, namelijk een 7,9. De monitor laat verder zien dat de overlast door sekswerk in de afgelopen 5 jaar is afgenomen. Er worden geen percentages genoemd maar uit de cijfers valt af te leiden dat sekswerk niet of nauwelijks voor overlast zorgt. In het buurtonderzoek geeft een derde van respondenten aan dat de overlast die zij ervaren wordt veroorzaakt door de tippelzone.

Toekomst

Respondenten zijn in de enquête gevraagd naar hun mening betreffende verschillende scenario's (sluiting en verruiming van de tippelzone).

Bij *sluiting van de tippelzone* heeft dit volgens 37 procent van de respondenten een negatieve invloed op de overlast in de buurt. Buurtbewoners vragen zich af waar de sekswerkers dan naartoe gaan. Ze maken zich zorgen om meer tippelen op straat. Volgens 30 procent van de respondenten heeft een sluiting van de tippelzone geen invloed op de overlast in de buurt. Een kwart denkt dat het sluiten van de tippelzone een positieve invloed heeft op de overlast in de buurt.

Verruiming van het aantal vergunde sekswerkers op de tippelzone heeft volgens 41 procent van de buurtbewoners een negatieve invloed op de overlast in de buurt. Waar buurtbewoners zich het meeste zorgen om maken, is dat door verruiming van het aantal tippelaarsters ook het aantal klanten toeneemt. Dit zou leiden tot meer drukte, en daarmee tot meer overlast in de buurt. Ongeveer 30 procent van de buurtbewoners denkt dat een eventuele verruiming geen invloed zal hebben op de overlast in de buurt. Volgens 15 procent van de respondenten heeft het verruimen juist een positief effect, voornamelijk omdat ze verwachten dat de sekswerkers die nu buiten de zone tippelen dan ook op de zone gaan werken. Een voorwaarde voor hen is dat de gemeente het ook goed blijft reguleren.

Locaties illegale straatprostitutie

Buurtbewoners noemen met name het Joris Ivensplein als locatie waar – buiten de tippelzone – ook straatprostitutie plaatsvindt. Hieronder in tabel 5.3 een overzicht van de locaties die meerdere keren zijn benoemd als locatie van straatprostitutie (buiten de tippelzone). Op deze locaties wordt getippeld en/of afgewerkt.

Tabel 5.3 – Andere plaatsen waar straatprostitutie plaatsvindt, buiten de tippelzone (n=23³)

Locatie	n
Joris Ivensplein	12
Kronenburgerpark	4
Gravendal	3
Onder de spoorbrug	3
Parkeerplaats Waterhoenplaats	3
Parkeerplaats Heselaan	2
Waalkade	2

Kern rondom de tippelzone

Er is gekeken of buurtbewoners die direct aan de tippelzone wonen zich onveiliger voelen en/of meer overlast ervaren dan buurtbewoners die verder van de tippelzone af wonen. Respondenten wonen direct aan de tippelzone als zij binnen de blauwe cirkel wonen op onderstaande afbeelding (zie figuur 5.3). Dit zijn (gedeeltes van) de Nieuwe Marktstraat, de Lange Hesestraat en de Kronenburgersingel. Hier liggen veel studentenhuizen, waardoor deze groep respondenten jonger is dan de groep respondenten buiten de kern.

Binnen de kern wordt significant vaker overlast van hard praten/schreeuwen wordt ervaren. Overlast aangaande verkeerssituaties spelen vaker buiten kern, zo blijkt uit onderstaande tabel (tabel 5.4). Ook te hard rijden door auto's en parkeerproblemen worden vaker als overlast ervaren door respondenten die buiten de kern wonen. Wel moet worden opgemerkt dat het hier om kleine aantallen gaat (totale n=54).

Tabel 5.4 – Percentage respondentent dat overlast ervaart op een van de onderstaande punten (n=54)

	Binnen kern (n=18)	Buiten kern (n=36)
Te hard rijden door auto's*	39%	78%
Hard praten/schreeuwen*	89%	50%
Rondhangende personen	50%	44%
Onveilige verkeerssituaties	33%	53%
Rommel op straat	56%	36%
Dronken mensen op straat	44%	36%
Harde muziek uit auto's	33%	39%
Mensen die drugs hebben gebruikt	44%	28%
Mensen die anderen lastig vallen	28%	25%
Parkeerproblemen*	0%	33%

* $p > 0,05$

Tot slot is een vergelijking gemaakt tussen bewoners binnen en buiten de kern voor wat betreft de toekomst van de tippelzone. Een derde van de respondenten die binnen de kern woont, denkt dat het verruimen van de tippelzone een positief effect heeft. Dit is 27 procentpunt meer dan het aandeel respondenten dat buiten de kern woont.

Eindnoten

1. De cijfers zijn afkomstig uit het systeem Basisvoorziening Handhaving (BVH) van de Nationale Politie.
2. Gemeente Nijmegen (2000). Deelnota 4: Handhaving prostitutiebeleid.
3. Het totaal telt niet op tot 23 omdat sommigen respondenten meerdere locaties hebben genoemd.

6 Beleid en scenario's

In dit hoofdstuk worden het beleid in andere gemeenten rondom straatprostitutie en de toekomstscenario's voor de tippelzone in Nijmegen besproken. In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk (6.1) wordt ingegaan op het beleid dat wordt gevoerd in andere gemeenten die een tippelzone hebben (Arnhem, Groningen en Utrecht) of hebben gehad (Amsterdam, Den Haag, Eindhoven, Heerlen en Rotterdam). De redenen om de zone te openen en eventueel te sluiten, aandachtspunten bij het sluiten van een tippelzone en lessen die de gemeenten hierbij willen meegeven, worden besproken. Vervolgens worden in de tweede paragraaf (6.2) de voor- en nadelen besproken van de scenario's die de gemeente Nijmegen heeft opgesteld ten aanzien van de situatie van de tippelzone en straatprostitutie.

6.1 Tippelzones in andere gemeenten

Naast de gemeente Nijmegen zijn er nog 3 andere gemeenten die een tippelzone hebben, te weten Groningen, Utrecht en Arnhem. In Groningen en Utrecht is het besluit genomen om de zones respectievelijk per maart 2019 en juli 2021 te sluiten. Deze 2 gemeenten zijn momenteel druk bezig met het opstellen en uitvoeren van het plan van aanpak om de tippelzone op een zo goed mogelijke manier te sluiten.^{1,2} Daarnaast zijn in de afgelopen jaren de tippelzones in Amsterdam, Den Haag, Eindhoven, Heerlen en Rotterdam gesloten. Zie de onderstaande tabel (6.1) voor een overzicht van de status van de tippelzones in Nederland.

Tabel 6.1 – Status tippelzones in Nederland

Gemeente	Tippelzone sinds	Status tippelzone
Den Haag	1983	Gesloten in 2006
Utrecht	1986	Open, sluit in 2021
Rotterdam	1994	Gesloten in 2005
Amsterdam	1996	Gesloten in 2003
Arnhem	1996	Open
Groningen	1998	Open, sluit in 2019
Nijmegen	2000	Open
Heerlen	2000	Gesloten in 2012
Eindhoven	2003	Gesloten in 2010

Redenen om zone te openen

Alle tippelzones zijn aanvankelijk geopend om de overlast van (verslaafde) straatsekswerkers in de stad terug te dringen. Met de tippelzones hadden de straatsekswerkers een vaste plek om hun diensten aan te bieden. Daarnaast biedt een tippelzone bescherming aan de sekswerkers omdat ze veilig kunnen werken.

Redenen om zone te sluiten

Ondanks de initiële overwegingen om een tippelzone te openen, hebben meerdere gemeenten er in de afgelopen jaren voor gekozen om de zone te (gaan) sluiten. In hoofdlijnen zijn er 2 zaken die aanleiding hebben gegeven om te sluiten. Allereerst wordt het morele argument genoemd. De gemeenten wilden niet langer een plek faciliteren waar misbruik kan worden gemaakt van (zwaar) verslaafde sekswerkers. De werkomstandigheden werden als mensonterend beschouwd. Daarnaast hebben er op de zone misstanden plaatsgevonden waarbij sekswerkers onder andere werden mishandeld en verkracht. Naast deze morele kwestie heeft in meerdere gemeenten het financiële aspect een rol gespeeld in de besluitvorming. Zo waren er in Heerlen en Eindhoven nog maar een handjevol sekswerkers die gebruikmaakten van de zone waardoor de gemeentelijke kosten niet langer opwogen tegen de baten. In Eindhoven en Rotterdam is ook de overlast van de zone reden tot sluiten geweest. De tippelzone in Rotterdam was dusdanig groot geworden dat er volgens een respondent in de hoogtijdagen tot 600 sekswerkers afwisselend hun diensten aanboden op de zone, met duizenden autobewegingen per dag tot gevolg.

De geplande sluiting in Groningen heeft als aanleiding een aantal schrijnende gevallen, waaronder een zwangere vrouw die haar diensten aanbood. De gemeente heeft de zone gesloten. De gemeente heeft besloten om op het bedrijventerrein,

waar de zone nu nog gevestigd is, nieuwe gebouwen te plaatsen waardoor straatprostitutie op die plek niet langer meer mogelijk zal zijn. In tegenstelling tot de andere steden spelen de morele en financiële aspecten in Utrecht nauwelijks een rol bij het sluiten van de zone. De zone functioneert redelijk probleemloos. De reden voor sluiting in Utrecht is te herleiden naar de doorontwikkeling van het gebied rondom de zone. Er worden zes à tienduizend woningen bijgebouwd. In eerste instantie was het idee om de tippelzone te verplaatsen, maar vanwege de vele protesten is uiteindelijk besloten de zone af te bouwen en op termijn te sluiten. Net als in Nijmegen is de zone in Arnhem nog open zonder concrete plannen om te sluiten. Net als in Nijmegen wordt in Arnhem (sinds 2011) een status-quo beleid gehanteerd. In uitzonderlijke gevallen kan op basis van discretionaire bevoegdheden van het College van Burgemeester en Wethouders aan sekswerkers een vergunning worden verstrekt om op de tippelzone te kunnen werken.

Aandachtspunten bij sluiten zone

De gemeenten die hun tippelzone hebben gesloten, hebben samengewerkt met verschillende partijen waaronder het Leger des Heils, de politie en de GGD. Hierbij was het overkoepelende doel vanuit alle betrokken partijen de sekswerkers zo goed mogelijk te ondersteunen in hun behoeften en ze (tijdelijk) onderdak te geven. Zo is er in Den Haag een bed-bad-brood voorziening gecreëerd waarbij met het aanbieden van dagbesteding en nachtopvang is getracht het dag/nacht ritme van de sekswerkers te structureren. In Rotterdam is ervoor gekozen om de verslaafde en niet-verslaafde sekswerkers van elkaar te scheiden. De verslaafde groep is doorgeleid naar beschermd wonen en de niet-verslaafde groep heeft op vrijwillige basis deelgenomen aan een uitstapprogramma van de GGD. De gemeente Eindhoven heeft ervoor gekozen om coaches aan te stellen om de sekswerkers te begeleiden. Daarnaast is er een hostel voor verslaafde vrouwen opgezet waar zij onderdak kregen.

Voorafgaand aan de sluiting is in meerdere gemeenten een vergunningensysteem ingevoerd (als dit er al niet was) om nieuwe aanwas op de zone tegen te gaan en de straatsekswerkers die er al werkten te ontmoedigen om door te gaan met hun werk op de tippelzone. Den Haag is de enige stad waar op geen enkel moment een pasjessysteem is ingevoerd. Het was voor de gemeente voldoende dat de sekswerkers in beeld waren. Naast de invoering van een vergunningensysteem zijn onder andere in Heerlen de openingstijden van de tippelzone in de tussentijd beperkt. Ook Groningen heeft deze maatregel doorgevoerd. Waar de tippelzone eerste elke dag open was van 19:00 tot 02:00 is deze nu tot middernacht open. Momenteel is de gemeente Groningen bezig om de zone een dag in de week volledig te sluiten. Daarnaast hebben alle straatsekswerkers in Groningen een casusmanager toegewezen gekregen om een plan op maat op te stellen met betrekking tot werken, wonen,

verslaving en de toekomst. Ook wordt momenteel uitgezocht in hoeverre het mogelijk is om de – grotendeels verslaafde – doelgroep EMDR-behandelingen aan te bieden. In Den Haag is in aanloop naar de sluiting ook veel ingezet op de communicatie naar de klanten van de straatsekswerkers toe. Een van de redenen dat deze klanten naar de tippelzone komen, is vanwege het zogenaamde ‘*cruisegedrag*’. Deze klanten verdwijnen niet snel bij sluiting van de tippelzone, zo was de veronderstelling. De kans bestaat dat ze ergens anders op zoek gaan naar sekswerkers om in hun behoeften te voorzien. Door goede communicatie richting de klanten, onder andere door middel van flyers, viel dit uiteindelijk heel erg mee in Den Haag en hebben zij geen overlast ervaren van de het cruisegedrag van de klanten.

Het verschilt per gemeente hoeveel sekswerkers er nog werkzaam waren op de tippelzone ten tijde van de sluiting. In de gemeente Heerlen waren net voor de sluiting nog 8 sekswerkers met een vergunning actief waarvan 4 à 5 regelmatig op de zone werkzaam waren. In Eindhoven hadden 34 sekswerkers een pasje gekregen. Op de tippelzone in Rotterdam werkte in het laatste jaar dat de zone open was een grotere groep sekswerkers. Geschat wordt dat het op het hoogtepunt om ongeveer 600 sekswerkers ging, maar het precieze aantal is onbekend. In ieder geval 50 sekswerkers met een vergunning hebben in Rotterdam aangegeven hulpverlening te willen ontvangen na sluiting van de zone. Ook in Den Haag ging het ten tijde van de sluiting van de zone nog om een vrij grote groep van ongeveer 70 à 80 sekswerkers. Over de gemeente Amsterdam zijn geen aantallen bekend, zowel niet ten tijde van de opening als sluiting van de zone. In Utrecht zijn er momenteel nog 55 sekswerkers met een vergunning voor de tippelzone aan het werk, in Groningen 45 en in Arnhem 9 waarvan er 7 daadwerkelijk nog op de zone werken.

In de steden waar de tippelzone gesloten is, blijkt dat er zeer weinig straatsekswerkers zijn doorgestroomd naar ander (seks)werk. Beleidsmedewerkers verklaren dit onder andere door de ernstige (verslavings)problematiek waar een groot aantal sekswerkers mee te maken heeft. Het vermoeden bestaat dat veel straatsekswerkers nog altijd aan (straat)prostitutie doen, op illegale wijze of op een andere locatie. De komst van de mobiele telefoon en internet heeft er echter toe geleid dat sekswerkers niet meer letterlijk op straat hoeven te staan. Afspraken worden thuis gemaakt (thuisprostitutie) of de sekswerkers worden ergens opgehaald voor een zogenaamde *cardate*. Het overgrote deel van de sekswerkers dat op de tippelzones heeft gestaan, is volledig uit beeld van de instanties verdwenen. Daarnaast is in verschillende steden bekend dat na de sluiting een aantal sekswerkers is overleden.

Van de gemeente Amsterdam, Den Haag, Eindhoven en Rotterdam is bekend dat er nog altijd een vorm van hulp- en/of zorgverlening bestaat voor (straat)sekswerkers. Zo is er in Rotterdam nog een inlooptmogelijkheid voor sekswerkers waar alternatieven voor een ander leven gepromoot worden. Via deze inloop wordt

getracht zicht te houden op sekswerkers. In Den Haag is de bed-bad-brood voorziening nog altijd open. Hier worden activiteiten georganiseerd voor een bredere doelgroep dan alleen straatsekswerkers en kan er nog steeds een beroep worden gedaan op de hulpverlening. In de gemeente Eindhoven wordt vanuit de wijkteams geprobeerd de illegale straatsekswerkers in beeld te krijgen. Van een paar sekswerkers is bekend dat ze nog werken. In Eindhoven zijn de coaches nog actief en er is kortgeleden vanuit het Leger des Heils een informatiepunt opgezet voor raamprostitutie. Hier kunnen eventuele straatprostituees ook terecht. Tot slot bestaat er in Amsterdam een opvang (Time Out) voor alle sekswerkers. Deze is opgezet in samenwerking met HVO Querido.

Gemeenten waar een tippelzone is gesloten, hebben de indruk dat er een geringe verplaatsing van straatprostitutie heeft plaatsgevonden naar andere delen van de stad. Aangezien er nauwelijks zicht is op de voormalige sekswerkers van de tippelzones, kan niet met zekerheid worden gezegd waar deze personen uiteindelijk terecht zijn gekomen. Zoals eerder gezegd bestaat het vermoeden dat er nu meer vanuit huis wordt gewerkt of dat de sekswerkers zich ergens laten ophalen door klanten. Het gevaar bestaat ook dat ze in criminele circuits terecht zijn gekomen. Het is volgens beleidsmedewerkers van groot belang dat er goede haalbare alternatieven zijn voor sekswerkers, ongeacht of dit uitstappen is, werken in een andere prostitutiebranche, het vinden van regulier werk of het volgen van een opleiding. Langdurig maatwerk, het stellen van juiste diagnoses en hulpverlening door betrokken hulpverleners zijn hierbij essentieel. Daarnaast is het voor de veiligheid van de sekswerkers belangrijk dat er zicht op ze wordt gehouden. Dagbesteding en nachtopvang zijn hierbij onmisbaar. De ervaringen uit andere gemeenten leren dat het ook zinvol kan zijn om de verslaafde en niet-verslaafde straatsekswerkers van elkaar te scheiden, zodat ze gerichtere hulp aangeboden kunnen krijgen.

Beleidsmedewerkers van andere gemeenten geven aan dat communicatie over de plannen die er liggen voor een tippelzone erg belangrijk is. Daarbij is het van belang dat er tijdig en eenduidig gecommuniceerd wordt en dat alle betrokkenen worden meegenomen in de communicatie. Het gaat dan uiteraard om de sekswerkers zelf en de betrokken instanties, maar ook de klanten moeten worden ingelicht over een eventuele sluiting van de zone zodat ze weten tot wanneer de zone bezocht kan worden. De ideeën voor het beleid moeten goed uitgedacht worden en het is van belang gebleken hier de tijd voor te nemen. Ook is het belangrijk dat rond een eventuele sluiting van de tippelzone hulpverleners outreachend te werk gaan om sekswerkers die zij op straat tegen komen, in te lichten over de hulpverleningsmogelijkheden.

6.2 Tippelzone in de toekomst

Zoals eerder gesteld, leeft bij de gemeente Nijmegen de vraag wat er in de toekomst met de tippelzone moet gebeuren. De gemeente Nijmegen heeft vijf mogelijk toekomstscenario's opgesteld die centraal staan in deze rapportage. De scenario's zijn als volgt:

1. de tippelzone en de huiskamer ophouden met handhaving van het huidige status-quobeleid;
2. de tippelzone en huiskamer sluiten;
3. de tippelzone en huiskamer ophouden met mogelijkheden voor nieuwe instroom;
4. de tippelzone sluiten en de huiskamer(functie) openhouden;
5. de tippelzone openhouden en de huiskamer(functie) sluiten.

Voor deze scenario's zijn in de interviews en op basis van de ontvangen informatie van de instanties de voor- en nadelen geïnventariseerd (zie bijlage 5 voor een overzicht hiervan). Hierna wordt per thema – veiligheid, zorg, morele afwegingen, financiële afwegingen en overige – ingegaan op deze voor- en nadelen.

Veiligheid

Alle respondenten stellen dat het terugdringen van overlast door straatprostitutie is gelukt door het openen van de tippelzone. In de situatie zoals deze nu is (status-quobeleid) blijven er steeds minder sekswerkers over die legaal op de tippelzone mogen werken. De sekswerkers die niet op de zone mogen werken omdat ze geen registratie hebben, werken illegaal buiten de zone. Uit verschillende bronnen blijkt dat er op dit moment een groep van ongeveer 10 sekswerkers is die illegaal tippelt en voor wie werken op de tippelzone een uitkomst *zou kunnen* zijn omdat ze buiten de zone gevaar lopen. Daarentegen zijn er volgens respondenten ook sekswerkers die nu illegaal werken maar die niet op de zone willen werken vanwege het slechte imago van de tippelzone. Als de zone open blijft, lopen de straatsekswerkers die legaal op de zone tippelen minder veiligheidsrisico's dan wanneer ze buiten de zone zouden tippelen. De sekswerkers kunnen op de zone op elkaar letten en er is een toezichthouder die een oogje in het zeil houdt.

Respondenten zijn verdeeld over hun toekomstverwachting voor wat betreft het aantal sekswerkers dat illegaal op straat zal werken met de daarbij horende veiligheidsrisico's. Sommige respondenten verwachten dat – indien het status-quobeleid in stand wordt gehouden – het aantal illegale sekswerkers zal toenemen; andere respondenten menen dat dit wel mee zal vallen en dat het aantal ongeveer gelijk blijft. Indien het aantal pasjes op de zone wordt uitgebreid, is het een optie om een evaluatiemoment in te bouwen voor de sekswerkers. Dit kan bijvoorbeeld door de pasjes voor een bepaalde periode te verstrekken en na deze termijn een verplicht

evaluatiegesprek met de sekswerkers te houden op basis waarvan het pasje verlengd wordt of niet.

De gemene deler onder de respondenten is dat de overlast en criminaliteit zullen toenemen wanneer de tippelzone sluit. Ook uit het onderstaande onderzoek blijkt dit, al is het de vraag in hoeverre er gesproken kan worden van een registratie-effect.

Effect van tippelzones op lokale criminaliteit

In 2012 hebben Bisschop, Kastoryano en Van der Klaauw – op basis van zowel geregistreeerde criminaliteit als de perceptie daarvan – onderzoek gedaan naar het effect van tippelzones op lokale criminaliteit. Tippelzones worden geassocieerd met een daling in geregistreeerde criminaliteit, terwijl de perceptie onder burgers is dat criminaliteit toeneemt. Een voor de hand liggende verklaring is dat een tippelzone criminaliteit zichtbaarder. De effecten van een sluiting zijn groter dan die van een opening van een tippelzone. Het sluiten van een tippelzone leidt tot een toename in registraties bij de politie. Geregistreeerde geweldsdelicten nemen met 9 procent toe na sluiting van een tippelzone en geregistreeerde zedendelicten met 29 procent. Deze toegenomen geregistreeerde delicten vinden vooral het eerste jaar na sluiting van een tippelzone plaats. Een mogelijke verklaring is dat er bij een tippelzone meer tolerantie is, waardoor er tijdens een tippelzone in een stad minder registraties teruggevonden worden in de data (Bisschop, Kastoryano & Van der Klaauw, 2012).

Respondenten – voornamelijk vanuit hulpverlenende organisaties – merken op dat een eventuele sluiting van de zone ten koste zal gaan van de veiligheid van de sekswerkers die nu legaal werken omdat zij mogelijk illegaal gaan tippelen. Er is bij sluiting van de zone geen legale mogelijkheid meer.

Bij sluiting van de zone zullen ook klanten minder veilig zijn. Als er een meningsverschil is, kan de klant dat nu nog via de toezichthouder uitpraten. Zonder tippelzone met toezichthouder kan dat niet meer. Ook verwachten professionals dat de behoefte van klanten om diensten af te nemen bij straatsekswerkers blijft bestaan evenals de vraag naar straatsekswerk, waardoor het aanbod niet zal verdwijnen. Dit geldt ook voor de vraag naar illegale straatprostitutie. Er zullen, naar de mening van de respondenten, altijd klanten zijn die niet op de zone willen komen en die dus een straatsekswerker daarbuiten benaderen. Daarnaast is de verwachting van sommige respondenten dat er meer uitbuiting door pooiers zal plaatsvinden wanneer er geen toezicht meer is. De problemen verplaatsen zich en komen uiteindelijk terecht bij de politie en de woningbouwverenigingen.

Sommige respondenten – voornamelijk vanuit veiligheidsorganisaties – denken dat toenemende overlast door sluiting van de tippelzone mee zal vallen. Zij verwachten dat de straatprostitutie langzaam zal ‘uitsterven’ omdat: 1) er nu al steeds minder straatprostituees zijn en dat er ook steeds minder zullen worden wanneer er minder gelegenheid voor is en 2) zij hun diensten steeds vaker via andere kanalen aanbieden (thuisprostitutie, cardates). Er wordt wel verwacht dat er – wellicht tijdelijk – meer illegale straatprostitutie zal zijn, maar tegelijkertijd zeggen deze respondenten dat dit nu ook al het geval is. Wanneer de klant genoeg geld biedt, gaan sommige sekswerkers nu ook al mee om buiten de zone af te werken en buiten de openingstijden van de zone wordt er ook illegaal getippeld door de straatsekswerkers met een pasje.

Reguleren/zicht

Professionals menen dat door het bestaan van de tippelzone zicht kan worden gehouden op straatprostitutie in de gemeente Nijmegen, in ieder geval op de geregistreerde sekswerkers. Hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat dit uiteraard alleen voor het legale deel van de straatprostitutie geldt. De tippelzone zit op een centrale locatie in het centrum die vrij toegankelijk is. Hierdoor is de zone goed te controleren door de toezichthoudende instanties en te bereiken voor hulpverlening. Wanneer de tippelzone wordt gesloten, verliezen de gemeente en andere betrokken partijen de mogelijkheid om legale straatprostitutie te reguleren en te controleren. Daar is volgens anderen tegen in te brengen dat er met een tippelzone slechts in zekere mate regulering en controle mogelijk is; er is nu ook al sprake van illegale straatprostitutie.

Verruimen aantal vergunningen

Door meer sekswerkers een pasje te geven om op de zone te mogen werken, kan de tippelzone een impuls krijgen. Respondenten verwachten dat wanneer er meer sekswerkers staan er ook meer klanten zullen komen. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met de maximale capaciteit van de tippelzone, waardoor het niet mogelijk zal zijn om ongelimiteerd pasjes te verstrekken. De gemeente zou een maximumbeleid moeten voeren. Een gevolg van eventuele verruiming van het aantal pasjes is dat de veiligheidsinstanties het drukker kunnen krijgen door een toename van incidenten en overlast. Ook qua veiligheid zetten sommige professionals hun vraagtekens bij verruiming van de zone. Het wordt drukker op de zone en sommige sekswerkers zullen (vaste) klanten verliezen wat in meer onderlinge ruzies zou kunnen resulteren. Ook moet er volgens respondenten voor gewaakt worden dat er niet te veel straatsekswerkers op de zone komen werken. Respondenten vinden het moeilijk om uitspraken te doen over de eventuele maximale capaciteit op de zone. De ervaringen in de gemeenten Arnhem leren echter dat dit alleszins mee

valt. Ondanks het eventueel verruimen van het aantal pasjes verwachten professionals dat illegale straatprostitutie – wellicht kleinschalig – zal blijven bestaan, omdat daar altijd een markt voor blijft.

Zorg

Wat betreft de toekomst van de huiskamer zijn de meningen verdeeld. Een meerderheid – voornamelijk de hulpverlenende professionals – pleit voor het openhouden of zelfs uitbreiden van de huiskamer op de tippelzone. De voornaamste reden waarom de huiskamer volgens professionals open zou moeten blijven, is vanwege de belangrijke signalerende en hulpverlenende functie. In de huiskamer is aandacht voor seksuele voorlichting en ondersteuning en de medewerkers van de huiskamer kunnen tekenen van bijvoorbeeld uitbuiting en mensenhandel als eerste signaleren. Volgens veiligheidsprofessionals zijn deze signalen er echter niet of nauwelijks. Respondenten menen dat de huiskamer voor de straatprostitutees nodig is om een ingang te hebben naar de zorg- en hulpverlening en dat deze daarom open moet blijven. Bij sluiting zou de lichamelijke veiligheid van de sekswerkers in het geding komen omdat ze geen condooms en voorlichting meer krijgen.

De hulpverlening die vanuit de huiskamer geboden wordt, is volgens zorgprofessionals belangrijk omdat iedere sekswerker haar eigen verhaal heeft waarom ze met dit werk gestart is en het is belangrijk dat ze hier in de huiskamer over kunnen praten. Een respondent benadrukt dat veel mensen de waarde van de huiskamer onderschatten; er zou onvoldoende bekend zijn wat er wordt gedaan en welke belangrijke sociale en humanitaire functies de huiskamer heeft.

Sommige respondenten opperen dat het een mogelijkheid is om de huiskamerfunctie in stand te houden, maar deze los te koppelen van de tippelzone. De huiskamerfunctie zou bijvoorbeeld ook gecreëerd kunnen worden op een andere locatie en voor een bredere doelgroep. De meeste zorgprofessionals zijn echter van mening dat de huiskamer aan de zone verbonden moet blijven, zodat de drempel om de huiskamer te bezoeken zo laag mogelijk is. Op het moment dat er op de zone iets gebeurt, kunnen de sekswerkers direct naar de huiskamer om erover te praten. Ook wanneer de sekswerkers onderling ruzie hebben, kunnen de medewerkers van de huiskamer dit sussen om te de-escaleren. Wanneer de tippelzone sluit en de huiskamer open blijft, verwachten zorgprofessionals dat de huiskamer door (nog) minder sekswerkers bezocht zal worden. Sommige respondenten die de huiskamer open willen houden, geven ook aan dat de huiskamer open zou moeten blijven totdat de tippelzone sluit (om 02:00 uur). Daarnaast zou de huiskamer – net als de tippelzone – volgens respondenten een opknapbeurt kunnen gebruiken.

De groep sekswerkers die de huiskamer bezoekt, is klein van omvang; gemiddeld zo'n 6 sekswerkers per avond. Kritische respondenten vragen zich af of de situ-

atie van de sekswerkers daadwerkelijk verbetert door de zorg die in de huiskamer geboden wordt. Het alcohol- en drugsgebruik van de verslaafde prostituees zou in stand worden gehouden door het tippelen en, doordat er in de huiskamer voor ze gezorgd wordt, leven ze op deze manier verder.

Bij sluiting van de huiskamer ontstaat het risico dat de sekswerkers uit het zicht verdwijnen. Vooral hulpverleners geven aan dat een deel van de straatsekswerkers uit de hulpverlening zal verdwijnen wanneer de tippelzone sluit. Een deel van de sekswerkers – 5 geregistreerde en 5 niet geregistreerde – wordt echter ook begeleid vanuit het MFC. Zij zullen niet snel uit beeld verdwijnen, omdat zij daar kunnen blijven wonen vanwege hun verslavingsachtergrond. Ervan uitgaande dat er 24 straatsekswerkers actief zijn in Nijmegen waarvan er 10 in beeld zijn bij het MFC blijven er 14 straatsekswerkers over die thans niet in beeld zijn het MFC.

Respondenten geven aan dat indien de zone gesloten wordt, per sekswerker een plan op maat zal moeten worden gemaakt waarbij de wensen en behoeften van de sekswerker centraal staan.

Aantal vergunningen uitbreiden

De meeste respondenten zijn het erover eens dat – indien de zone blijft bestaan – een uitbreiding van de zone door nieuwe vergunningen te verstrekken een goede optie is. Over het aantal sekswerkers dat een pasje zou willen aanvragen, hebben de professionals verschillende ideeën. Sommigen denken dat er nauwelijks aanloop zal zijn. Wat betreft de ruimte in de afwerkloods verwachten respondenten dat er genoeg ruimte is. Eerder – voor het pasjessysteem – bood de loods ook voldoende afwerkplekken en eventueel is er ruimte voor uitbreidingsmogelijkheden in de loods.

Bij uitbreiding van het aantal pasjes moet worden nagedacht over criteria die gelden om een pasje toegewezen te krijgen, zodat er geen aanzuigende werking ontstaat van straatsekswerkers die naar de tippelzone in Nijmegen trekken. Respondenten doen hiervoor de volgende suggesties: de sekswerker moet in beeld zijn bij hulpverleningsorganisaties en er moet een veiligheidsrisico zijn, de sekswerker moet uit Nijmegen of omgeving Nijmegen komen en/of de sekswerker moet verslaafd zijn.

Morele afweging

Sommige professionals vragen zich af of de gemeente een tippelzone moet faciliteren. Zij vinden dat door de tippelzone te laten blijven bestaan, het alcohol- en/of drugsgebruik van verslaafde straatsekswerkers en de psychische problematiek in stand wordt gehouden ('pappen en nathouden'). Tegelijkertijd beseffen deze professionals ook dat opheffing van de zone voor de meeste straatsekswerkers niet zal

betekenen dat zij gaan afkicken van de drugs en/of alcohol. Door de zone te sluiten, wordt bereikt dat er geen misbruik meer kan worden gemaakt van deze kwetsbare groep onder toezicht van de gemeente. De meeste respondenten vinden het scenario om de tippelzone te sluiten en de huiskamer open te houden niet logisch. Er wordt dan een faciliteit in standgehouden voor een groep straatsekswerkers die geen mogelijkheid heeft om te tippelen.

Volgens verschillende respondenten vanuit de hulpverlening wordt gezegd dat sluiting van de zone een slechte zaak zou zijn omdat dit de enige plek is waar de sekswerkers veilig kunnen werken. Hoewel de tippelzone door veel mensen als een nare plek wordt gezien, zou dit toch voor 14 geregistreerde en ongeveer 10 niet-geregistreerde sekswerkers het beste alternatief zijn. Als de zone zou sluiten, gaan zij hun diensten op een andere manier aanbieden om in hun verslaving te kunnen blijven voorzien. Dit betekent dat er steeds meer buiten de zone getippeld zal worden, of vanuit huis. Dit kan resulteren in risicovolle situaties.

Financiële afweging

Vanuit economisch perspectief vinden sommige respondenten dat de kosten van het openhouden van de zone niet opwegen tegen de voordelen ervan. Er zijn erg weinig sekswerkers, weinig klanten en de kosten om de tippelzone en de huiskamer op deze wijze in stand te houden zijn hoog. De kritische respondenten zijn van mening dat er door de zorg die nu in de huiskamer wordt geboden niets aan de situatie van de sekswerkers verandert. Per avond bezoeken weinig sekswerkers (uit cijfers van IrisZorg blijkt gemiddeld zes) de huiskamer waardoor deze respondenten zich afvragen of het de moeite is om de huiskamer open te houden. Deze professionals menen dat er een kosten-batenanalyse gemaakt zou moeten worden omdat de zorg goedkoper en pragmatischer en wellicht effectiever kan. Zo zou volgens hen de huiskamer in een afgeslankte versie verder moeten gaan waarbij de toezichthouder de volgens hen primaire functies van de huiskamer kan overnemen: condooms, eten en drinken uitdelen en toezien op toiletgebruik. In dat geval zou het niet uitmaken wie de functie van toezichthouder invult: iemand vanuit een commercieel bedrijf zoals nu het geval is of een toezichthouder vanuit de gemeente. Een andere suggestie is om de huiskamer een algemener doel te geven en deze ook open te stellen voor andere sekswerkers zoals raamprostituees. In dat kader zou het een laagdrempelige, makkelijke ontmoetingsplek moeten zijn die bekend is en die wellicht ook op een andere locatie kan worden gehuisvest bij een eventuele sluiting van de zone. Niet alle respondenten zijn het hiermee eens. Als de toezichthouder de functie van de huiskamer overneemt, missen de sekswerkers de psychische hulp en het luisterend oor dat nu geboden wordt door de medewerkers van de huiskamer.

Het openhouden van de huiskamer terwijl de zone gesloten is, vinden sommige respondenten niet logisch. Er worden kosten gemaakt voor een groep sekswerkers die illegaal werkt. Het sluiten van de huiskamer zou een kostenbesparing zijn omdat veel sekswerkers hulpverlening ontvangen via het MFC. Er blijft dan een aantal sekswerkers over die nog niet in beeld zijn bij hulpverlening. Dit is ook voornamelijk de groep die niet verslaafd is en minder hulpverlening nodig zou hebben of hulp wensen. Het zou daarom in de optiek van respondenten vanuit de veiligheidshoek niet zinvol zijn om voor deze kleine groep sekswerkers de huiskamer open te houden.

Overig

In de interviews zijn door respondenten nog andere punten genoemd die in het beleid zouden moeten worden meegenomen. Het gaat hierbij om het opknappen van de zone, het eventueel verplaatsen van de zone, eventuele doorontwikkeling van de Nieuwe Marktstraat, het omzetten van een vergunning voor onbepaalde tijd naar een vergunning voor bepaalde tijd en het ontvangen van een uitkering door straatsekswerkers.

Opknappen zone

In geval van handhaving van de zone vindt een aantal respondenten dat de tippelzone een opknapbeurt kan gebruiken. Het is een oude loods die volgens respondenten vies oogt. Daarnaast zijn de omstandigheden voor de sekswerkers niet optimaal. Ze kunnen op de zone niet zitten om even uit te rusten. Om te rusten gaan ze op de rand van de stoep zitten. Ook is er geen mogelijkheid om te schuilen voor de regen.

Verplaatsen van tippelzone

Professionals opperen dat het eventueel een mogelijkheid is om de tippelzone te verplaatsen naar een meer afgelegen plek, bijvoorbeeld op een industrieterrein. Het verplaatsen van de zone zou de overlast in de buurt verminderen, mits de illegaal tippelende vrouwen ook op de tippelzone zouden mogen werken. De verwachting is dat de locatie van een tippelzone voor de klandizie niet uitmaakt. Respondenten brengen daar tegenin dat verplaatsing niet wenselijk is, omdat de zone dan te afgelegen ligt om effectief zicht te kunnen houden op wat er gebeurt.

Doorontwikkeling Nieuwe Marktstraat

Wanneer de zone gesloten of verplaatst wordt, is het volgens respondenten en mogelijkheid om de Nieuwe Marktstraat door te ontwikkelen. Hier liggen volgens hen momenteel geen concrete plannen voor bij de gemeente Nijmegen.

Tijdelijke vergunningen

De pasjes zijn voor onbepaalde tijd door de gemeente afgegeven. Bij het openhouden van de tippelzone is het een optie om de pasjes voor een bepaalde periode te verstrekken. Hierdoor zouden de sekswerkers het pasje na verloop van tijd moeten verlengen, waardoor het voor de gemeente, toezicht en hulpverlening duidelijk is welke sekswerkers op de tippelzone werkzaam zijn. Ook dwingt dit de sekswerkers tot een moment van reflectie of ze het werk nog willen voortzetten en een nieuw pasje willen aanvragen. Een dergelijke aanvraag zou gecombineerd kunnen worden met een evaluatiegesprek met een maatschappelijk werker om zorgbehoeften te inventariseren.

Resumerend

De argumenten om de tippelzone te sluiten en de huiskamer(functie) open te houden (scenario 4), komen grotendeels overeen met het sluiten van de tippelzone en de huiskamer (scenario 2). Vrijwel alle respondenten vinden het onlogisch om een huiskamer voor straatsekswerkers open te houden, terwijl straatprostitutie in dit scenario verboden is. Sommigen gemeenten (bijvoorbeeld Eindhoven en Rotterdam) die eerder een tippelzone hebben gesloten, hebben er wel voor gekozen om een opvangvoorziening met een dergelijke huiskamerfunctie toegankelijk te houden. Het openhouden van een voorziening met een huiskamerfunctie zou volgens respondenten een optie zijn, maar dan moet deze opvang losstaan van de tippelzone. De voorziening kan dan voor bredere doelgroepen worden ingezet (bijvoorbeeld andere typen sekswerkers, verslaafden, daklozen).

De argumenten voor het scenario om de tippelzone open te houden en de huiskamer te sluiten (scenario 5), komen grotendeels overeen met de argumenten om de tippelzone open te houden met handhaving van het status-quobeleid (scenario 1) en het scenario om de tippelzone en huiskamer open te houden met mogelijkheden voor nieuwe instroom (scenario 3). Enkele respondenten vinden dat de tippelzone ook zonder de huiskamer voort zou kunnen bestaan, maar dan zou de toezichthouder voorzieningen uit de huiskamer (zoals het verstrekken van condooms en koffie/thee) over moeten nemen. In werkelijkheid blijft de huiskamerfunctie dan dus gedeeltelijk intact (zie hiervoor).

In de kern blijven er feitelijk drie opties over voor de toekomst van de tippelzone. Het gaat dan om de volgende scenario's: het status-quobeleid handhaven, de tippelzone *en* huiskamer sluiten of de tippelzone uitbreiden met mogelijkheden voor nieuwe instroom.

Voor een compleet overzicht van de voor- en nadelen van de vijf scenario's wordt verwezen naar bijlage 5. Samengevat staan hieronder de voor- en nadelen van de 3 overgebleven scenario's weergegeven (zie tabel 6.2).

Tabel 6.2 – Voor- en nadelen feitelijke opties met unieke argumenten

Tippelzone en huiskamer			
	<i>openhouden met handhaving status-quo beleid</i>	<i>sluiten</i>	<i>openhouden met mogelijkheden voor nieuwe instroom</i>
Voordelen	<ul style="list-style-type: none"> *Regulatie- en controlemogelijkheid blijft *Veilig voor ong. 14 geregistreerde sekswerkers; zij hebben geen betere alternatieven *Veilig voor klanten *Zorg en voorzieningen vanuit huiskamer, zicht op sekswerkers *Sekswerkers kunnen in huiskamer ontspannen voor, tijdens of na het werk 	<ul style="list-style-type: none"> *Sekswork door verslaafde en/of kwetsbare groep sekswerkers wordt niet langer gefaciliteerd door de gemeente *Einde aan mensonterende omstandigheden op de zone *Steeds minder vraag naar straatprostitutie vanwege verplaatsing naar thuisprostitutie en cardates (efficiënter en makkelijker vanwege internet en mobiele telefoon) *Besparing kosten *Mogelijkheid doorontwikkelen Nieuwe Marktstraat 	<ul style="list-style-type: none"> *Regulatie- en controlemogelijkheid blijft *Veilig voor legale sekswerkers; zij hebben geen betere alternatieven *Veilig voor klanten *Zorg en voorzieningen vanuit huiskamer, zicht op sekswerkers *Sekswerkers kunnen in huiskamer ontspannen voor, tijdens of na het werk *Verwachting dat ong. 10 sekswerkers die nu illegaal tippelen een pasje aanvragen en legaal kunnen werken *Zone kan een boost krijgen: meer aanbod kan leiden tot meer klanten, rekening houden met capaciteit zone
Nadelen	<ul style="list-style-type: none"> *Met de tijd meer illegale straatprostitutie omdat sekswork op zone uitsterft, hierdoor ontstaat vermoedelijk meer overlast *Illegale straatprostitutie blijft bestaan *Huiskamer blijft open voor kleine groep sekswerkers (gem. 6 unieke sekswerkers per avond) *Leefomstandigheden sekswerkers verbeteren niet door zorg in huiskamer *Alcohol- en drugsgebruik wordt in stand gehouden en misschien wel verergerd door sekswork *Gemeente faciliteert plek waar misbruik wordt gemaakt van verslaafde, kwetsbare personen *Grote kostenpost voor weinig sekswerkers (13 unieke), weinig klanten 	<ul style="list-style-type: none"> *Geen veilige, legale plek meer voor straatsekswerkers *Meer illegale straatprostitutie, hierdoor ontstaat vermoedelijk meer overlast *Straatprostitutie wordt onzichtbaarder, signalen van criminaliteit moeilijker op te pikken, verplaatsing naar thuisprostitutie *Laagdrempelige zorg en voorzieningen in huiskamer verdwijnen *Mogelijk ong. 10 sekswerkers uit beeld bij hulpverlening, zo'n 14 sekswerkers blijven zorg ontvangen *Stijging kosten i.v.m. toenemend aantal straatsekswerkers (denk aan personeel huiskamer) 	<ul style="list-style-type: none"> *Markt voor illegale straatprostitutie blijft bestaan *Meer concurrentie, meer incidenten, drukker op de zone voor handhaving en politie *Huiskamer blijft open voor kleine groep sekswerkers (gem. 6 unieke sekswerkers per avond, wordt wellicht meer door verruiming aantal vergunningen) *Leefomstandigheden sekswerkers verbeteren niet door zorg in huiskamer *Alcohol- en drugsgebruik wordt in stand gehouden en misschien wel verergerd door sekswork *Gemeente faciliteert plek waar misbruik wordt gemaakt van verslaafde, kwetsbare personen

Eindnoten

1. Gemeente Utrecht (maart 2018). Uitwerking Motie 147 “Perspectief voor de tippelaars”.
2. Gemeente Groningen (2018). Voortgang afbouw tippelzone.

7 Conclusies

In dit afsluitende hoofdstuk volgen de conclusies van de evaluatie van de tippelzone en huiskamer aan de Nieuwe Marktstraat in Nijmegen. De door de gemeente Nijmegen opgestelde toekomstscenario's hebben gedurende het hele onderzoek de leidraad gevormd. De verschillende kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden geven een goed beeld van de huidige praktijk rondom straatprostitutie in Nijmegen. Op beschrijvende wijze gaan we in dit hoofdstuk in op de aard en omvang, de zorg en veiligheid en het beleid en de toekomstscenario's voor straatprostitutie in Nijmegen.

7.1 Aard en omvang

Omvang

De gemeente Nijmegen heeft in totaal aan 42 straatsekswerkers een pasje verstrekt om op de tippelzone aan de Nieuwe Marktstraat te mogen werken. Anno 2018 blijken er nog 14 geregistreerde straatsekswerkers werkzaam op de tippelzone waarvan er 13 het afgelopen jaar ook de huiskamer hebben bezocht. Het gaat hierbij om sekswerkers die een zogenaamde 'actieve registratie' hebben. Dat wil zeggen dat zij van 2016 tot aan mei 2018 getippeld hebben op de zone. Dan zijn er nog 20 straatsekswerkers met een 'passieve registratie' die vanaf 2016 niet meer op de tippelzone hebben gewerkt. De overige 8 straatsekswerkers met registratie zijn overleden, hebben hun pas nooit opgehaald of hebben de pas ingeleverd. Het aantal straatsekswerkers dat zonder registratie in Nijmegen tippelt, wordt door professionals geschat op ongeveer 10 personen. Van hen zijn er 7 geïnterviewd voor het onderzoek. In totaal telt de gemeente Nijmegen ongeveer 24 straatsekswerkers die in 2018 tippelen of getippeld hebben.

Kenmerken en achtergronden

De geregistreeerde straatsekswerkers met een ‘actieve’ of ‘passieve’ registratie zijn tussen de 34 en 59 jaar oud. De meesten wonen op zichzelf of wonen samen met een partner. Ongeveer een derde woont in een dag- en nachtopvang en 1 is dakloos. Ruim twee derde van de sekswerkers woont in Gelderland, waarvan 16 in Nijmegen. De anderen wonen verspreid over Nederland. Naast de inkomsten die ze verdienen met het sekswerk, zijn er minstens 9 sekswerkers die een uitkering ontvangen; minstens omdat dit vanuit de systemen niet bekend is van de vrouwen die buiten Nijmegen wonen. Wat betreft psychische problematiek en verslaving zijn er 2 groepen te onderscheiden. Aan de ene kant is er een groep die ernstig verslaafd is aan harddrugs en die op veel verschillende leefgebieden problemen ervaart. Denk hierbij aan wonen, gezondheid, financiën en sociale omgeving. Van de 14 geregistreeerde sekswerkers die momenteel op de zone tippelen, zijn er minstens 8 verslaafd aan harddrugs. Zij ervaren op vrijwel alle leefgebieden problemen. Zij wonen bijna allemaal (al langere tijd) in het MFC. Aan de andere kant is er een kleine groep van 4 sekswerkers die niet verslaafd is aan harddrugs en nauwelijks problemen ervaart. Zij wonen alle vier buiten Nijmegen en komen puur naar Nijmegen voor het sekswerk.

De niet-geregistreeerde straatsekswerkers zijn allemaal verslaafd aan harddrugs. Van hen verblijven er 5 in de tijdelijke opvang van het MFC en 2 wonen elders in de buurt van Nijmegen. Deze groep is zeer kwetsbaar door de drugsverslaving en ervaart problemen op alle leefgebieden, met name wonen en financiën zijn zeer problematisch. Niet-geregistreeerde straatsekswerkers staan meestal rondom de tippelzone om opgepikt te worden. Ook rondom de ingang van het MFC worden sekswerkers opgepikt. Andere tippellocaties zijn het Joris Ivensplein, de parkeerplaats aan de andere kant van het spoor of het Kronenburgerpark. Het afwerken vindt in de meeste gevallen wat verder van de tippelzone plaats.

7.2 Zorg en veiligheid

Zorg

De huiskamer op de tippelzone wordt per avond gemiddeld door 6 verschillende sekswerkers bezocht. In 2017 hebben 33 unieke sekswerkers de huiskamer bezocht waarvan 20 zonder registratie; in 2018 waren dit er tot en met mei 24, waarvan 11 zonder registratie. Sekswerkers merken de huiskamer aan als veilige en vertrouwde plek. De hulp die in de huiskamer wordt geboden beperkt zich tot het geven van advies en het bieden van een luisterend oor. In incidentele gevallen gaan medewerkers van de huiskamer ook mee met de sekswerkers naar afspraken. In de huiskamer kunnen de sekswerkers gratis condooms krijgen en dit lijkt voor sommigen de

voornaamste reden om de huiskamer te bezoeken. De sekswerkers vinden de faciliteiten van de huiskamer prettig omdat ze zich hier kunnen ontspannen, opfrissen en wat te eten en drinken kunnen krijgen. Desondanks zijn sommige respondenten kritisch over de daadwerkelijke toegevoegde waarde van de zorg en voorzieningen in de huiskamer boven de andere voorzieningen.

De sekswerkers die in het MFC verblijven, krijgen een casemanager toegevoegd. Deze casemanager biedt hulp bij vragen over allerlei leefgebieden. Voor de straatsekswerkers die zelfstandig wonen of dakloos zijn, geldt dat zij geen vaste hulpverlener hebben. Als er signalen komen dat vrouwen willen uitstappen, wordt dit doorgezet naar de casemanager en soms wordt bemiddeld naar andere partijen (ook buiten Nijmegen). Het is niet bekend of en zo ja hoeveel straatsekswerkers een uitstapprogramma hebben gevolgd. Tegelijkertijd geven andere professionals aan dat het nog ontbreekt aan effectief uitstapprogramma met de juiste voorzieningen. Ze missen concrete mogelijkheden die ze aan de straatsekswerkers kunnen bieden, bijvoorbeeld voor werk, opleiding en woonvoorzieningen. Tot op heden is het volgens professionals slechts 1 straatsekswerker gelukt om blijvend uit de straatprostitutie te stappen. De complexiteit en hoeveelheid aan problemen van straatsekswerkers, vooral de verslavingsproblematiek, maken dat uitstappen voor veel sekswerkers moeilijk is.

De meeste sekswerkers zitten al lange tijd in de hulpverlening en hebben weinig zicht hier ooit helemaal uit te komen. Zij vinden dat ze niet genoeg hulp krijgen bij hun vragen om door te stromen naar een (andere) woning. Voornamelijk de sekswerkers die in het MFC verblijven, zouden graag zelfstandig gaan wonen en afkicken van de drugs. Zij geven aan dit laatste moeilijk te vinden wanneer zij in het MFC (tussen de andere drugsgebruikers) verblijven. Andere sekswerkers vinden het onduidelijk wat hun inkomsten en vaste lasten zijn en zeggen hier geen duidelijkheid over te krijgen bij hun hulpverlener of via de gemeente. De sekswerkers zouden graag vaker een soa-test bij de GGD willen doen en vinden dat de GGD te weinig in de huiskamer komt.

Overlast en veiligheid

De sekswerkers met registratie geven aan het prettig te vinden dat ze op de zone veilig kunnen werken onder toezicht van een toezichthouder. Wanneer er een ruzie of incident plaatsvindt, kan de toezichthouder dit snel oplossen. Ook zouden klanten zich netter gedragen omdat zij op de hoogte zijn van de aanwezigheid van de toezichthouder. De incidenten die zich voordoen, vinden voornamelijk plaats buiten de tippelzone of wanneer de tippelzone gesloten is. Dit gebeurt dan vooral bij sekswerkers die illegaal tippelen maar ook de sekswerkers die legaal op de zone kunnen tippelen verlaten soms de zone als de klant genoeg geld biedt. Wat betreft

de lichamelijke veiligheid geldt dat een deel van de sekswerkers regelmatig onveilige seks heeft, ondanks de verstrekking van gratis condooms in de huiskamer.

De sekswerkers zonder registratie die buiten de tippelzone tippelen, geven aan graag een pasje te willen hebben zodat ze veilig kunnen werken. Zij lopen door de afwezigheid van toezicht buiten de zone een hoger risico om onder andere beroofd, mishandeld of verkracht te worden. Daarnaast zijn de illegale straatsekswerkers over het algemeen zorgmijders, waardoor ze niet tot nauwelijks in beeld zijn bij de hulpverlening. Als ze al in de huiskamer komen, wordt hen uitgelegd wat de risico's zijn van illegaal tippelen waardoor sommigen de huiskamer daarna mijden. Zowel het verlenen van zorg als het garanderen van veiligheid aan deze groep is derhalve lastig.

Wat betreft de overlast veroorzaakt door de tippelzone, blijkt dat er hiervan weinig meldingen wordt gedaan bij de politie. Dit betekent echter niet dat omwonenden geen overlast ervaren van de zone en/of illegale straatprostitutie. Uit het buurtonderzoek blijkt dat bepaalde vormen van overlast deels zijn terug te leiden naar de tippelzone. Het gaat daarbij om hard praten/schreeuwen, rondhangende personen, mensen die drugs hebben gebruikt en mensen die anderen lastig vallen. Hierbij moet wel de kanttekening worden geplaatst dat slechts een beperkt aantal respondenten heeft aangegeven overlast te ervaren van de 2 laatstgenoemde overlastpunten. De buurtbewoners die direct aan de tippelzone wonen, geven daarnaast vaker aan overlast te ervaren van hard praten/schreeuwen dan buurtbewoners die verder van de tippelzone af wonen. Ondanks deze bevinding vinden juist de bewoners die dicht op de tippelzone wonen dat verruiming van de zone een positief effect zal hebben op de overlast in de buurt. Vermoedelijk verwachten ze dit omdat ze er van uitgaan dat er dan minder sekswerkers illegaal zullen tippelen.

7.3 Beleid en scenario's

Beleid andere gemeenten

In de laatste jaren zijn 5 tippelzones niet alleen gesloten vanwege morele en financiële redenen, maar ook vanwege de overlast die de zones veroorzaakten. Thans zijn er naast Nijmegen nog tippelzones open in Arnhem, Groningen en Utrecht. Voor zowel Groningen als Utrecht geldt dat er plannen in werking zijn gesteld om de zones binnen afzienbare tijd te sluiten. Tijdige communicatie over en het betrekken van alle partijen bij de sluitingsplannen is erg belangrijk gebleken bij het sluiten van een tippelzone. Het gaat daarbij om communicatie met de betrokken instanties en de sekswerkers zelf, en ook klanten moeten ingelicht worden over de sluiting.

In de gemeenten waar een tippelzone gesloten is, is er nauwelijks meer zicht op de voormalige straatsekswerkers. Vermoedens bestaan dat zij nu óf illegaal tippelen

óf vanuit huis zijn gaan werken. Zeer weinig sekswerkers zijn – voor zover bekend – uitgestapt of overgestapt naar ander (seks)werk. Tijdens een sluiting is het van groot belang dat er goede opvang is voor sekswerkers. Het kan hierbij zinvol zijn om verslaafde en niet-verslaafde sekswerkers van elkaar te scheiden om zo gerichtere hulp aan te kunnen bieden. Tot slot is het in relatie tot de veiligheid van de sekswerkers belangrijk dat er een laagdrempelige ingang voor hulpverlening blijft bestaan.

Van de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Eindhoven en Rotterdam is bekend dat nog altijd een vorm van hulp- en/of zorgverlening bestaat voor (straat) sekswerkers. Zo is er in Rotterdam een inlooptmogelijkheid voor sekswerkers waar alternatieven voor ander werk worden geboden. In Den Haag is de bed-bad-brood voorziening die ten tijde van de sluiting geopend nog altijd open is. Vanuit de wijkteams wordt in de gemeente Eindhoven geprobeerd de illegale straatsekswerkers in beeld te krijgen. Ook zijn daar de coaches nog actief en er is kortgeleden vanuit het Leger des Heils een informatiepunt opgezet voor raamprostitutie waar eventuele straatprostituees terecht kunnen. Tot slot bestaat er in Amsterdam een opvang voor alle sekswerkers die in samenwerking met HVO Querido is opgezet.

Scenario's

De gemeente Nijmegen heeft 5 scenario's opgesteld, te weten:

1. de tippelzone en de huiskamer ophouden met handhaving van het huidige status-quo beleid;
2. de tippelzone en huiskamer sluiten;
3. de tippelzone en huiskamer ophouden met mogelijkheden voor nieuwe instroom;
4. de tippelzone sluiten en de huiskamer(functie) openhouden;
5. de tippelzone openhouden en de huiskamer(functie) sluiten.

Uit het onderzoek blijkt dat er op basis van de genoemde voor- en nadelen feitelijk 3 verschillende scenario's overblijven (scenario 1 tot en met 3). De argumenten voor de andere 2 scenario's (scenario 4 en 5) overlappen in dermate dat we ons in de conclusie beperken tot de bespreking van de eerste 3 scenario's.^{1,2} De voor- en nadelen worden opgesomd en vervolgens wordt hier nadere duiding aangegeven.

Scenario 1: de tippelzone en de huiskamer openhouden met handhaving van het huidige status-quobeleid

De voordelen van dit scenario zijn:

- door het status-quobeleid is het mogelijk om het aantal vergunningen te reguleren;
- 14 geregistreerde sekswerkers kunnen veilig tippelen op de zone. Zij hebben geen betere alternatieven;
- door de aanwezigheid van de toezichthouder is het veilig voor sekswerkers en klanten;
- zorg en voorzieningen vanuit de huiskamer en er is zicht op de sekswerkers;
- sekswerkers kunnen voor, tijdens of na het werk in de huiskamer ontspannen.

De nadelen van dit scenario zijn:

- metertijd zal er mogelijk meer illegale prostitutie komen, omdat sekswerk op de zone uitsterft. Hierdoor ontstaat vermoedelijk meer overlast voor de omwonenden;
- huiskamer blijft open voor kleine groep sekswerkers (gem. 6 unieke sekswerkers per avond);
- leefomstandigheden van de sekswerkers verbeteren niet door de zorg in de huiskamer;
- alcohol- en drugsgebruik wordt in stand gehouden en misschien wel verergerd door het sekswerk;
- de gemeente faciliteert een plek waar misbruik wordt gemaakt van een verslaafde en kwetsbare groep sekswerkers;
- grote kostenpost voor weinig sekswerkers.

Nadere duiding

Door een tippelzone in de gemeente Nijmegen te behouden, blijft er zicht op de straatsekswerkers, kan het aantal straatsekswerkers worden gereguleerd en is het de verwachting dat de mate van overlast beperkt blijft tot hetgeen op dit moment aan overlast wordt ervaren. Uit het buurtonderzoek blijkt dat de buurtbewoners op dit moment in enige mate overlast ervaren. Binnen dit scenario blijft er een mogelijkheid voor de 14 sekswerkers om veilig te werken op de zone. Gezien de afname van het aantal sekswerkers over de afgelopen jaren en de landelijke ontwikkeling dat sekswerk in zijn geheel afneemt, is de verwachting dat het aantal straatsekswerkers dat op de zone zal werken steeds kleiner wordt.

Vanuit hulpverleningsperspectief kan dit scenario op meerdere manieren worden uitgelegd. Aan de ene kant houden de sekswerkers door de huiskamer open te houden een laagdrempelige zorgvoorziening waar ze voor, tijdens of na het werk kunnen ontspannen en waar ze gebruik kunnen maken van de primaire voorzie-

ningen. Aan de andere kant bestaat de vraag of deze manier van het bieden van zorg uiteindelijk tot verbetering leidt van de leefomstandigheden van de sekswerkers. Voor de kleine groep niet-verslaafde sekswerkers is deze vorm van hulpverlening wellicht voldoende. Voor de grotere groep verslaafde sekswerkers wordt vooral gezorgd dat zij door kunnen leven op de manier waarop zij dat op dit moment doen ('pappen en nathouden') maar worden er geen verbeteringen in hun leefsituatie op de langere termijn bereikt (en wellicht ook niet beoogd). Vanuit moreel perspectief gezien zou de gemeente dit niet moeten willen faciliteren en ook kostentechnisch is dit scenario geen voor de hand liggende keuze.

Ook wordt er door zorgprofessionals geopperd dat de sekswerkers bij de hulpverlening in beeld blijven doordat ze de huiskamer bezoeken. Uit systeeminformatie blijkt dat van de 14 geregistreeerde sekswerkers meer dan de helft al in beeld is via het MFC. Tevens moet hierbij worden opgemerkt dat van de geregistreeerde sekswerkers die niet in beeld zijn bij Nijmeegse hulpverlening een derde niet uit Nijmegen komt. Indien voor dit scenario wordt gekozen, worden de tippelzone en de huiskamer voor een relatief kleine groep straatsekswerkers (die met de tijd steeds kleiner zal worden vanwege het status-quobeleid) open gehouden.

Scenario 2: de tippelzone en huiskamer sluiten

De voordelen van dit scenario zijn:

- sekswerk door verslaafde en/of kwetsbare groep sekswerkers wordt niet langer gefaciliteerd door de gemeente (in de mensonterende omstandigheden op de zone);
- steeds minder vraag naar straatprostitutie vanwege verplaatsing naar thuisprostitutie en cardates (efficiënter en makkelijker vanwege internet en mobiele telefoon);
- besparing kosten;
- mogelijkheid om de Nieuwe Marktstraat door te ontwikkelen.

De nadelen van dit scenario zijn:

- geen veilige, legale plek meer voor straatsekswerkers;
- meer illegale straatprostitutie, hierdoor ontstaat vermoedelijk meer overlast;
- straatprostitutie wordt onzichtbaarder, signalen van criminaliteit moeilijker op te pikken, verplaatsing naar thuisprostitutie;
- laagdrempelige zorg en voorzieningen in huiskamer verdwijnen;
- zo'n 14 sekswerkers kunnen geen gebruik meer maken van de faciliteiten in de huiskamer.

Nadere duiding

Door de tippelzone te sluiten, wordt een einde gemaakt aan de situatie waarbij misbruik kan worden gemaakt van kwetsbare sekswerkers, wat de gemeente in feite faciliteert. Ook worden er door sluiting van de zone kosten bespaard die nu gemaakt worden om de tippelzone en de huiskamer open te houden voor een zeer kleine groep straatsekswerkers. Hierbij kan men zich afvragen welke functie de tippelzone en de huiskamer hebben in de verbetering van de situatie van de sekswerkers op de lange termijn. Ook bestaan er door sluiting van de tippelzone mogelijkheden om de Nieuwe Marktstraat door te ontwikkelen voor andere bestemmingen.

Een nadeel van het sluiten van de tippelzone is dat de sekswerkers geen veilige werkplek meer hebben. Een klein deel van de straatsekswerkers zal vermoedelijk uit beeld verdwijnen bij de hulpverlening; een groter deel blijft in het zicht van de hulpverlening, omdat zij ook al via andere kanalen dan de huiskamer zorg ontvangen (bijvoorbeeld in de dak- en thuislozen opvang of via begeleid wonen). Bij de straatsekswerkers die in dit scenario mogelijk uit beeld verdwijnen, kan een meer outreachende taakopvatting van de hulpverlening mogelijk soelaas bieden. In andere gemeenten zijn hier goede ervaringen mee opgedaan.

Uit de interviews blijkt dat respondenten het erover eens zijn dat illegale straatprostitutie altijd in enige vorm zal blijven bestaan, met of zonder zone. De mate hiervan kan echter wel afhangen van het gekozen scenario. Wanneer de tippelzone sluit, wordt er meer illegale prostitutie verwacht dan wanneer de tippelzone uitbreidt. De landelijke trend is echter dat straatprostitutie steeds meer uit het straatbeeld verdwijnt. Ook blijkt uit de ervaringen van andere gemeenten dat de verschuiving naar illegale straatprostitutie nauwelijks plaats lijkt te vinden en in de gevallen waarin dit wel zo was heeft het geen problemen (bijvoorbeeld in de zin van extra overlast) opgeleverd.

Scenario 3: de tippelzone en huiskamer ophouden met mogelijkheden voor nieuwe instroom

De voordelen van dit scenario zijn:

- bij uitbreiding van het aantal vergunningen kan het aantal straatsekswerkers gereguleerd worden;
- meer straatsekswerkers kunnen veilig werken. De verwachting is dat circa 10 sekswerkers die nu illegaal tippelen een pasje aanvragen en legaal kunnen werken;
- door de aanwezigheid van de toezichthouder is het veilig voor sekswerkers en klanten;
- de verwachting is dat meer straatsekswerkers vaker gebruik maken van de zorg die in de huiskamer wordt geboden;
- sekswerkers kunnen voor, tijdens of na het werk in de huiskamer ontspannen;

- de zone wordt nieuw leven ingeblazen: meer aanbod kan leiden tot meer klanten, rekening houdend met capaciteit zone.

De nadelen van dit scenario zijn:

- meer concurrentie, meer incidenten;
- meer straatsekswerkers leven op deze manier verder want leefomstandigheden van de sekswerkers verbeteren niet door de zorg in de huiskamer;
- alcohol- en drugsgebruik wordt in stand gehouden en misschien wel verergerd door het sekswerk. Bij meer straatsekswerkers op deze zone neemt door het alcohol- en drugsgebruik de overlast wellicht ook toe;
- de gemeente faciliteert een plek waar misbruik wordt gemaakt van een verslaafde en kwetsbare groep sekswerkers;
- stijging van de kosten bij een toenemend aantal sekswerkers (denk aan personeel huiskamer).

Nadere duiding

Door de tippelzone in de gemeente Nijmegen te verruimen, kan het aantal straatsekswerkers worden gereguleerd en kunnen de sekswerkers die nu illegaal tippelen beter in beeld komen. Geschat wordt dat ongeveer 10 sekswerkers een registratie zullen aanvragen. Van deze 10 straatsekswerkers woont minstens de helft in Nijmegen. In dit scenario wordt – indien de sekswerkers niet buiten de tippelzone gaan werken, bijvoorbeeld wanneer hier meer geld voor geboden wordt – veiligheid voor sekswerkers en klanten geboden doordat er een toezichthouder aanwezig is. Het uitbreiden van het aantal vergunningen voor sekswerkers kan de zone nieuw leven inblazen door de komst van andere sekswerkers met meer klanten als gevolg. Dit kan echter leiden tot meer overlast, door een toename van verkeersbewegingen. Uit het buurtonderzoek blijkt dat omwonenden hier nu al last van hebben.

Vanuit veiligheidsperspectief kan dit scenario het veiligst lijken omdat op deze manier meer sekswerkers op een legale manier op de zone kunnen werken. Desalniettemin zal er meer concurrentie komen waardoor ook het aantal onderlinge ruzies en onenigheden met de klanten zal toenemen. Ook zullen er naar alle waarschijnlijkheid zich meer incidenten met klanten voordoen simpelweg omdat er meer klanten op de zone komen. Voor toezicht- en handhavingsdiensten betekent dit dat zij het mogelijk drukker gaan krijgen.

Uit de interviews met professionals en andere gemeenten blijft dat dit scenario vanuit normatief oogpunt niet wenselijk is omdat de gemeente dan faciliteert dat er van nog meer kwetsbare sekswerkers misbruik kan worden gemaakt. Ondanks dat er ook zeker een groep sekswerkers is die minder kwetsbaar is, is de groep met forse problematiek op meerdere leefgebieden het grootst. Eenmaal werkend op de zone

wordt hun drugsgebruik in stand gehouden (of verergerd) en zal het vinden van een andere inkomstenbron alleen nog maar moeilijker worden.

Resumerend

Zoals in het voorwoord al is aangehaald, is straatprostitutie een weerbarstig fenomeen dat al langere tijd veel aandacht krijgt binnen de gemeenten die een tippelzone hebben of hebben gehad. De scenario's die de gemeente Nijmegen heeft opgesteld, hebben voor- en nadelen. Verschillende professionals hebben verschillende zienswijzen en daardoor is niet 1 scenario als 'ideaal' te bestempelen. Voor welk scenario ook zal worden gekozen, het is belangrijk dat de gemeente de tijd neemt om tot een weloverwogen keuze te komen en hier vervolgens tijdig over communiceert naar de professionals, de sekswerkers en de klanten die de tippelzone bezoeken.

Eindnoten

1. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar het resumé in hoofdstuk 5.
2. Zie bijlage 5 voor een volledig overzicht van alle argumenten bij alle 5 de scenario's en hoofdstuk 5, tabel 5.2 voor de samenvatting van de 3 hoofdscenario's.

Geraadpleegde bronnen

Algemeen Dagblad, (2016). Uitstapprogramma voor sekswerkers in Apeldoorn heeft effect, 21 november 2016.

Algemene Plaatselijke Verordening Gemeente Nijmegen

Biesma, S., Nijkamp, R., Tromp, N. & Bieleman, B. (2010). *Evaluatie opheffing bordeelverbod Nijmegen*. Groningen: IntraVal.

Bisschop, P., Kastoryano, S. & Klaauw, B. van der (2012). Effect van tippelzones op lokale criminaliteit. *Tijdschrift voor Criminologie*, 54(4), pp. 320-334.

Buster, M. & Brussel, G. van (2007). *Straatprostitutie en vrouwenopvang in Amsterdam*. Amsterdam: GGD.

Daalder, A.L. (2007). *Prostitutie in Nederland na opheffing van het bordeelverbod*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 249.

Daalder, A.L. (2015). *Prostitutie in Nederland anno 2014*. Den Haag: WODC. Cahiers 2015-01.

Gemeente Nijmegen (2000). Integraal prostitutiebeleid gemeente Nijmegen. Algemeen deel (samenvatting).

Gemeente Nijmegen (2009). Brief van het College van B&W: Nijmegen handhaaft registratieplicht tippelzone, februari 2009.

Gemeentebld Nijmegen (2017). *Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Nijmegen*. Nr. 165004, d.d. 22 september 2017.

Gemeente Nijmegen (2018). Notitie activiteiten zorgketen prostitutie, 7 februari 2018.

Gemeente Utrecht (2018). Uitwerking Motie 147 'Perspectief voor de tippelaars', maart 2018

Gemeente Groningen (2018). Voortgang afbouw tippelzone.

Hulshof, P. & Flight, S. (2008). *Straatprostitutie in Eindhoven. Quick scan Nederlandse tippelzones en 2 landelijke expertsessies*. Amsterdam: DSP-groep.

Jagt, M. van der, Otter, P. den & Verberk, S. (2007). *Quick scan overlast Amsterdamse wallen. Eindrapportage*. Deventer: B&A-groep.

Korf, D.J., Vliet, E. van, Knotter, J. & Wouters, M. (2005). *Tippelen na de zone. Straatprostitutie en verborgen prostitutie in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

Levi, R. (2004). *De straat, je werkplek. Een onderzoek naar de rol van huiskamerprojecten in de hulpverlening en gezondheidsbevordering voor vrouwen in de straatprostitutie*. Enschede: Universiteit Twente.

Ministerie van Justitie en Veiligheid (2008). Rijkssubsidiebeschikking en Regeling Uitstapprogramma's Prostituees (RUPS).

Noorda, J. (2004). *Hulpvragen van straatsekswerkers in Groningen: een verkennend onderzoek*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.

O&S Nijmegen (2003). *Een evaluatie van de hulpverlening aan straatprostituees in Nijmegen*. Nijmegen: Gemeente Nijmegen.

Oostveen (2005). *De toekomst van de afwerkloos Nijmegen*. Enschede: Oostveen Beleidsonderzoek en Advies.

Oostveen (2009). *Evaluatie tippelzone Nijmegen 2008*. Enschede: Oostveen Beleidsonderzoek en Advies.

Smallenbroek, A.J.H. & Smits, E.C.M. (2001). *Gemeentelijk prostitutiebeleid na opheffing van het algemeen bordeelverbod; inventarisatie van de stand van zaken*. Den Haag: SGBO.

Wijk, A. van, Ham, T. van, Hardeman, M., & Bremmers, B. (2014). *Prostitutie in Nederlandse gemeenten, een onderzoek naar aard en omvang, beleid, toezicht en handhaving in 2014*. Arnhem, Bureau Beke.

Wijk, A. van, Hardeman, M., Ham, T. van, Lenders, A. & Esseveldt, J. van (2017). *Prostitutie in beeld gebracht. Een onderzoek naar aard en omvang van zichtbare en onzichtbare prostitutie in Arnhem*. Arnhem: Bureau Beke.

Wijk, A. van, Nieuwenhuis, A., Tuyn, D. van, Ham, T. van, Kuppens, J. & Ferwerda, H. (2010). *Kwetsbaar beroep. Een onderzoek naar de prostitutiebranche in Amsterdam*. Arnhem: Bureau Beke.

Bijlagen

Bijlage 1 – Topiclijst interviews stakeholders

Straatprostitutie Nijmegen

Topiclijst interviews stakeholders

De volgende topics komen minimaal aan bod:

Achtergrond informatie respondent(en)

- Naam
- Instantie/functie

Betrokkenheid bij straatprostitutie Nijmegen

- Op welke manier is de instantie betrokken bij de Nijmeegse straatprostitutie
- Taken en rol

Aard en omvang

- Omvang/aantal (op welke schaal komt straatprostitutie voor)
- Schatting aantal geregistreerde en niet-geregistreerde straatprostitutees
- Tippelen buiten de zone
- Trends/ontwikkelingen (daling, stijging)
- Kenmerken van de straatprostitutees
- Omschrijving problematiek prostitutees

Zorg

- Aanbod aan zorg- en hulpinstrumenten en uitstapprogramma's voor straatprostitutees
- Zinnvolle vormen van zorg en steun en eventuele lacunes
- Mogelijkheden tot verbetering in de zorg en steun van straatprostitutees

Veiligheid

- Mate van openbare orde problematiek door tippelzone
- Mate van overlast door tippelzone ervaren door buurtbewoners
- Tippelen buiten zone: zorg- en veiligheidsvraagstukken

Samenwerking instanties

- Is er samenwerking tussen instanties en hoe verloopt het contact tussen betrokken instanties
- Is het contact/samenwerking tussen betrokken instanties voldoende
- Zijn er mogelijkheden tot verbetering van de samenwerking/het contact tussen instanties

Beleid

- Uitgangspunten huidige beleid gemeente en mening daarover
- Eventuele gevolgen/opbrengsten voor openstellen van de zone voor nieuwe vergunningen
- Eventuele gevolgen/opbrengsten van het sluiten van de Nijmeegse tippelzone en huiskamer
  - Bijvoorbeeld: kan er een verplaatsingseffect verwacht worden?
- Eventuele gevolgen/opbrengsten van het sluiten van de huiskamer op de zone
- Is er een aanvullend zorgpakket nodig als de tippelzone sluit?

Bijlage 2 – Respondentenoverzicht

Professionals

Adviseur	Expertisecentrum MEE Gelderse Poort
Consulent Speciale Zorg	Expertisecentrum MEE Gelderse Poort
Buitengewoon Opsporingsambtenaar	Gemeente Nijmegen
Buitengewoon Opsporingsambtenaar	Gemeente Nijmegen
Wijk Veiligheidscoördinator	Gemeente Nijmegen
Wijkmanager	Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke werker	GGD Gelderland-Zuid
Medewerker Meldpunt Bijzondere Zorg	GGD Gelderland-Zuid
Medewerker Meldpunt Bijzondere Zorg	GGD Gelderland-Zuid
Verpleegkundige Seksuele Gezondheid	GGD Gelderland-Zuid
Toeziethouder	HC beveiliging
Toeziethouder	HC beveiliging
Onderzoeker	Hogeschool Den Haag
Hoofdbegeleider MFC en de Cirkel	IrisZorg
Medewerker de Cirkel	IrisZorg
Medewerker de Cirkel	IrisZorg
Operationeel Expert Beveiliging	Nationale Politie
Prostitutie Controle Team	Nationale Politie
Wijkagent	Nationale Politie
Wijkagent	Nationale Politie
Wijkagent	Nationale Politie
Pedagoog/ambulant jeugd hulpverlener	R75/Sterker Sociaal Werk
Vrijwilliger	Stichting Kruispunt
Vrijwilliger	Stichting Kruispunt

Beleidsmedewerkers vanuit de volgende gemeenten:

Gemeente Amsterdam
Gemeente Arnhem
Gemeente Den Haag
Gemeente Eindhoven
Gemeente Groningen
Gemeente Heerlen
Gemeente Rotterdam
Gemeente Utrecht

Bijlage 3 – Topiclijst interviews sekswerkers

Tippelzone Nijmegen

Topiclijst interviews sekswerkers

Achtergrond informatie

- Leeftijd
- Geboorteland
- Carrière als prostituee (start, eind, locaties)
- Redenen start prostitutie
- Andere vormen van prostitutie bedreven

Tippelzone Nijmegen

- Vergunning tippelzone Nijmegen
- Periode werken op de tippelzone Nijmegen (altijd met vergunning?)
- Registratie bij IrisZorg/in huiskamer op tippelzone
- Ervaringen met werken op de tippelzone Nijmegen
- Ervaringen met huiskamer op tippelzone
- Ervaringen met werken buiten de aangewezen tippelzone
- Andere tippellocaties in de gemeente Nijmegen

Huidige leefsituatie

- Financiële situatie
- Woonsituatie
- Sociaal netwerk
- Gezondheid
- Verslaving (evt. alcohol, drugs, medicijnen of anders)

Per scenario's bespreken: verwachtingen, risico's, toekomstplannen

- Huidige situatie blijft bestaan
- Tippelzone en huiskamer sluiten
- Tippelzone en huiskamer blijven open met mogelijkheden voor nieuwe instroom
- Tippelzone sluit, huiskamer blijft open
- Tippelzone blijft open, huiskamer sluit

Uitstapproces en ontvangen zorg/steun vanuit instanties

- Eventuele overwegingen om te stoppen met werken op de tippelzone
- Eventuele ervaringen met uitstapprogramma's
- Ontvangen zorg/steun van (hulpverlenende) instanties (gemeente, IrisZorg etc.)
- Tekortkomingen huidige zorg en steun
- Wensen en behoeften (aan begeleiding na uitstaptraject)

Bijlage 4 – Vragenlijst Buurtonderzoek Gemeente Nijmegen

Ik werk bij Bureau Beke, een criminologisch onderzoeksbureau in Arnhem. In opdracht van de gemeente Nijmegen voeren wij een onderzoek uit om na te gaan in hoeverre u overlast en/of openbare ordeproblematiek ervaart. We kijken hierbij met name naar eventuele overlast of openbare ordeproblematiek veroorzaakt door de straatprostitutie in de buurt. Ik wil graag kort een aantal vragen aan u stellen. Dit zal ongeveer 5 à 10 minuten duren. De vragenlijst is volledig anoniem en de resultaten worden onherleidbaar verwerkt. Wilt u meewerken aan deze korte vragenlijst?

Achtergrondgegevens

Vul hieronder de achtergrondgegevens in van de respondent:

Geslacht: man/vrouw

Leeftijd: _____

Aantal jaren dat bewoner in postcodegebied woont: _____

Veiligheidsgevoel

1. Hoe vaak voelt u zich veilig in uw buurt?
☐ Ik voel me altijd veilig
☐ Ik voel me meestal veilig
☐ Ik voel me zelden veilig
☐ Ik voel me nooit veilig

2. Kunt u door middel van een cijfer tussen de 1 en 10 aangeven wat uw veiligheidsgevoel op dit moment in uw buurt is? (1: zeer onveilig gevoel, 10: zeer veilig gevoel)
_____

3. Bent u zich in uw buurt veiliger of onveiliger gaan voelen in de periode dat u in deze buurt woont?
☐ Veiliger
☐ Geen verandering
☐ Onveiliger
☐ Weet ik niet

4. Bent u er van op de hoogte dat er zich op de Nieuwe Marktstraat een tippelzone met afwerkloods bevindt (dus niet de raamprostitutie aan Joris Ivensplein)? Zo ja, welke invloed heeft de tippelzone en straatprostitutie op uw veiligheidsgevoel?
- ☐ Niet bekend met de tippelzone en afwerkloods
  - ☐ Wel bekend met de tippelzone en afwerkloods: negatieve invloed
  - ☐ Wel bekend met de tippelzone en afwerkloods: geen invloed
  - ☐ Wel bekend met de tippelzone en afwerkloods: positieve invloed
  - ☐ Weet ik niet

Overlast

5. In hoeverre heeft u in het afgelopen jaar **in het algemeen** overlast ervaren op de volgende punten? *(aanvinken wat van toepassing is)*
Indien overlast, van tippelzone? Waarom denkt u dat het van de tippelzone komt?
Hoe laat heeft u deze overlast ervaren?

	Geen overlast	Matige overlast	Veel overlast	Indien overlast, door tippelzone?
Te hard rijden door auto's	☐	☐	☐	☐
Onveilige verkeerssituaties tussen bv. auto's en (brom)fietzers	☐	☐	☐	☐
Rommel op straat	☐	☐	☐	☐
Hard praten/schreeuwen	☐	☐	☐	☐
Harde muziek uit auto's	☐	☐	☐	☐
Rondhangende personen	☐	☐	☐	☐
Dronken mensen op straat	☐	☐	☐	☐
Mensen die drugs hebben gebruikt	☐	☐	☐	☐
Mensen die andere lastig vallen	☐	☐	☐	☐
Parkeerproblemen	☐	☐	☐	☐
Vraag aan bewoner: andere overlastpunten?	☐	☐	☐	☐

Verwachte overlast en veiligheidsbeleving tippelzone

6. Welke invloed verwacht u dat een eventuele sluiting van de tippelzone heeft op de overlast in de buurt?
- ☐ Negatieve invloed
  - ☐ Geen invloed
  - ☐ Positieve invloed
  - ☐ Weet ik niet
7. Welke invloed verwacht u dat een eventuele verruiming van het aantal vergunningen op de tippelzone heeft op de overlast in de buurt?
- ☐ Negatieve invloed
  - ☐ Geen invloed
  - ☐ Positieve invloed
  - ☐ Weet ik niet

Meeste zorgen om:

_____

8. Heeft u enig idee of er buiten de tippelzone aan straatprostitutie wordt gedaan? Zo ja, op welke locatie(s) is dit?

_____
_____
_____

Resumé

Strekking verhaal respondent (in steekwoorden)

_____
_____
_____

Hartelijk dank voor uw medewerking aan dit onderzoek!

Bijlage 5 – Overzicht voor- en nadelen per scenario

Schema is gebaseerd op systeeminformatie en interviews professionals.

(■ = opbrengst/voordeel, ■ = risico/nadeel)

	Tippelzone en huiskamer openhouden met handhaving huidige status-quo-beleid	Tippelzone en huiskamer(functie) sluiten	
Veiligheid	<p>■ Mogelijkheid tot reguleren van legale aantal sekswerkers (status-quo-beleid)</p> <p>Centrale plek, goed te controleren</p> <p>Klanten kunnen veilig geholpen worden</p> <p>Sekswerkers kunnen veilig werken</p> <p>■ Overlast stijgt omdat er met de tijd steeds minder sekswerkers op de tippelzone werken en steeds meer illegaal tippelen</p> <p>Illegale straatprostitutie blijft bestaan doordat vraag blijft bestaan</p> <p>Aantal illegale straatsekswerkers zal vermoedelijk stijgen</p>	<p>■ Mogelijk (tijdelijk) meer illegale straatprostitutie, geen legale mogelijkheid (maar gebeurt nu ook al)</p> <p>Straatprostitutie wordt onzichtbaar waardoor moeilijk te controleren</p> <p>(Tijdelijk) meer overlast voor omwonenden</p> <p>(Tijdelijk) meer overlast en criminaliteit in het centrum</p> <p>Signalen van criminaliteit (uitbuiting, mishandeling etc.) kunnen minder goed worden opgepikt</p> <p>Meer kans voor uitbuiting omdat er meer ruimte is op de illegale markt</p> <p>Geen veilige plek meer voor de straatsekswerkers om te kunnen werken, meer veiligheidsrisico's voor de straatsekswerkers</p> <p>Mogelijk verplaatsing naar thuisprostitutie</p> <p>Mogelijke verplaatsing naar straatprostitutie rondom MFC maar verwachting niet veel meer dan het nu al gebeurt</p>	

	Tippelzone en huiskamer openhouden met mogelijkheden voor nieuwe instroom	Tippelzone sluiten en huiskamer(funcitie) openhouden	Tippelzone openhouden en huiskamer(funcitie) sluiten
	<p>■ Mogelijkheid tot reguleren van legale aantal sekswerkers (maximumbeleid)</p> <p>Centrale plek, goed te controleren</p> <p>Minder illegale straatprostitutie, criminaliteit en overlast rondom de zone</p> <p>Verwachting is dat ongeveer 10 sekswerkers die illegaal tippelen legaal op de tippelzone zouden willen werken</p> <p>Zone kan een boost krijgen door meer sekswerkers toe te laten maar rekening houden met bepaalde capaciteit van zone/huiskamer</p> <p>Klanten kunnen veilig geholpen worden</p> <p>Sekswerkers kunnen veilig werken</p> <p>■ Illegale straatprostitutie blijft</p> <p>Door centrale plek meer overlast (bv. auto's en geluidsoverlast) voor omwonenden rondom zone</p> <p>Drukker voor handhaving en politie op de zone (wijkagenten)</p> <p>Meer concurrentie, ruzie onderling, incidenten op de zone</p>	<p>■ Mogelijk (tijdelijk) meer illegale straatprostitutie, geen legale mogelijkheid (maar gebeurt nu ook al)</p> <p>Straatprostitutie wordt onzichtbaar waardoor moeilijk te controleren</p> <p>(Tijdelijk) meer overlast voor omwonenden</p> <p>(Tijdelijk) meer overlast en criminaliteit in het centrum</p> <p>Signalen van criminaliteit (uitbuiting, mishandeling etc.) kunnen minder goed worden opgepikt</p> <p>Meer kans voor uitbuiting omdat er meer ruimte is op de illegale markt</p> <p>Geen veilige plek meer voor de straatsekswerkers om te kunnen werken, meer veiligheidsrisico's voor de straatsekswerkers</p> <p>Mogelijk verplaatsing naar thuisprostitutie</p> <p>Mogelijke verplaatsing naar straatprostitutie rondom MFC maar verwachting niet veel meer dan het nu al gebeurt</p>	<p>■ Mogelijkheid tot reguleren van legale aantal sekswerkers (statusquobeleid)</p> <p>Centrale plek, goed te controleren</p> <p>Klanten kunnen veilig geholpen worden</p> <p>Sekswerkers kunnen veilig werken</p> <p>■ Illegale straatprostitutie blijft bestaan doordat vraag blijft bestaan</p> <p>Aantal illegale straatsekswerkers zal vermoedelijk stijgen</p> <p>Door centrale plek meer overlast (bv. auto's en geluidsoverlast) voor omwonenden rondom zone</p> <p>Signalen van criminaliteit (uitbuiting, mishandeling etc.) kunnen niet worden opgepikt</p>

<p>Zorg</p>	<p>■ Sekswerkers kunnen in huiskamer gebruik maken van laagdrempelige vorm van hulpverlening</p> <p>Huiskamer heeft belangrijke sociale en humanitaire functie</p> <p>Sekswerkers kunnen ontspannen in huiselijk sfeer waar ze van 1^e behoeften voorzien worden (eten, drinken, toilet, plek om op te warmen, preventie/ voorlichting)</p> <p>■ Situatie van sekswerkers verbetert niet door zorg in huiskamer</p> <p>Zorg in de huiskamer is nog maar voor een kleine groep; gemiddeld 6 sekswerkers per avond</p> <p>Alcohol en drugsgebruik wordt door het straatsekswerk in stand gehouden en misschien wel verergerd</p> <p>Zelfredzaamheid wordt niet aangesproken maar wellicht is dat bij deze groep ook niet te verwachten</p>	<p>■ Sekswerkers die hulp nodig hebben, ontvangen vaak al hulp via andere kanalen zoals MFC</p> <p>Eigen verantwoordelijkheid c.q. zelfredzaamheid wordt aangesproken want nu wordt door de huiskamer van alles voor deze groep geregeld</p> <p>■ Geen zicht meer op de straatsekswerkers</p> <p>Geen mogelijkheid meer om laagdrempelige zorg te bieden in huiskamer</p> <p>Ingang naar zorg verdwijnt</p> <p>Een aantal sekswerkers zal tussen wal en schip vallen en uit het zicht verdwijnen</p> <p>Lichamelijke veiligheid van de sekswerkers komt in het geding omdat ze geen condooms en voorlichting meer kunnen krijgen in de huiskamer</p> <p>Fysieke veiligheid van de sekswerkers komt in het geding als ze de illegaliteit ingaan</p> <p>Sekswerkers zijn vaak niet in staat tot ander werk en degenen die dat wel zijn, komen heel moeilijk aan ander werk.</p>	
<p>Morele afweging</p>	<p>■ Enige plek waar straatsekswerkers legaal kunnen werken, zij hebben geen andere alternatieven</p> <p>■ Het gaat nog maar om een zeer kleine groep sekswerkers.</p> <p>Kwetsbare groep (die voor een groot deel bestaat uit verslaafden) werkt onder menonterende omstandigheden en wordt uitgebuit/misbruikt, gemeente moet dit niet willen faciliteren</p>	<p>■ Kwetsbare groep (die voor een groot deel bestaat uit verslaafden) wordt niet misbruikt onder toezicht van de gemeente</p> <p>Als gemeente moet je dit niet willen faciliteren vanwege de menonterende omstandigheden op de zone, en steeds minder vraag naar vanwege huidige ontwikkelingen (sociale media/mobiele telefoon)</p> <p>Tippelen is minder efficiënt. Straatprostitutie verplaatst zich met de tijd sowieso naar thuisprostitutie en cardates.</p>	

<p>■ Sekswerkers kunnen in huiskamer gebruik maken van laagdrempelige vorm van hulpverlening</p> <p>Huiskamer heeft belangrijke sociale en humanitaire functie</p> <p>Sekswerkers kunnen ontspannen in huiselijk sfeer waar ze van 1^e behoeften voorzien worden (eten, drinken, toilet, plek om op te warmen, preventie/ voorlichting)</p> <p>Door meer vergunningen te verlenen houd je een grotere groep in beeld</p> <p>■ Situatie van sekswerkers verbetert niet door zorg in huiskamer</p> <p>Zorg in de huiskamer is nog maar voor een kleine groep; gemiddeld 6 sekswerkers per avond</p> <p>Alcohol en drugsgebruik wordt door het straatsekswerk in stand gehouden en misschien wel verergerd</p> <p>Zelfredzaamheid wordt niet aangesproken maar wellicht is dat bij deze groep ook niet te verwachten</p>	<p>■ Sekswerkers kunnen in huiskamer gebruik maken van laagdrempelige vorm van hulpverlening</p> <p>Huiskamer heeft belangrijke sociale en humanitaire functie</p> <p>Sekswerkers kunnen ontspannen in huiselijk sfeer waar ze van 1^e behoeften voorzien worden (eten, drinken, toilet, plek om op te warmen, preventie/ voorlichting)</p> <p>■ Zonder zone zullen de sekswerkers de huiskamer niet/minder snel bezoeken</p> <p>Situatie van sekswerkers verbetert niet door zorg in huiskamer</p> <p>Zorg in de huiskamer is nog maar voor een kleine groep; gemiddeld 6 sekswerkers per avond</p> <p>Sekswerkers zijn vaak niet in staat tot ander werk en degenen die dat wel zijn, komen heel moeilijk aan ander werk. Er is dus een goed zorgprogramma nodig als de zone zou sluiten.</p> <p>Fysieke veiligheid van de sekswerkers komt in het geding als ze de illegaliteit ingaan</p>	<p>■ Sekswerkers die hulp nodig hebben, ontvangen vaak al hulp via andere kanalen zoals MFC</p> <p>Eigen verantwoordelijkheid wordt aangesproken wanneer huiskamer gesloten is, niet meer alles wordt voor ze geregeld door de huiskamer</p> <p>■ Meer overlast omdat onderlinge ruzies niet meer in huiskamer kunnen worden opgelost</p> <p>Lichamelijke veiligheid van de sekswerkers komt in het geding omdat ze geen condoms en voorlichting meer kunnen krijgen in de huiskamer</p> <p>Fysieke veiligheid van de sekswerkers komt in het geding als ze de illegaliteit ingaan</p> <p>Alcohol en drugsgebruik wordt door het straatsekswerk in stand gehouden en misschien wel verergerd</p> <p>Geen zicht meer op de straatsekswerkers</p> <p>Geen mogelijkheid meer om laagdrempelige zorg te bieden in huiskamer</p> <p>Een aantal sekswerkers zal uit het zicht verdwijnen</p>
<p>■ Enige plek waar straatsekswerkers legaal kunnen werken, zij hebben geen andere alternatieven</p> <p>■ Het gaat nog maar om een zeer kleine groep sekswerkers.</p> <p>Kwetsbare groep (die voor een groot deel bestaat uit verslaafden) werkt onder mensonterende omstandigheden en wordt uitgebuit/misbruikt, gemeente moet dit niet willen faciliteren</p>	<p>■ Kwetsbare groep (die voor een groot deel bestaat uit verslaafden) wordt niet meer uitgebuit/misbruikt</p> <p>■ Raar om de huiskamer in stand te houden terwijl straatprostitutie illegaal is. Hiermee wordt illegale straatprostitutie in de hand gewerkt</p>	<p>■ Enige plek waar straatsekswerkers legaal kunnen werken, zij hebben geen andere alternatieven</p> <p>■ Het gaat nog maar om een zeer kleine groep sekswerkers.</p> <p>Kwetsbare groep (die voor een groot deel bestaat uit verslaafden) werkt onder mensonterende omstandigheden en wordt uitgebuit/misbruikt, gemeente moet dit niet willen faciliteren</p>

Financiële afweging	<p>■ Grote kostenpost voor kleine groep van 13 unieke sekswerkers die legaal op de zone werken en groep sekswerkers die illegaal werken</p> <p>Weinig klanten op de zone waardoor sekswerkers steeds moeilijker rond kunnen komen. Verwachting is dat dit allen maar minder wordt zodra het aantal sekswerkers op de zone terugloopt.</p>	<p>■ Besparing kosten voor relatief kleine maar kwetsbare groep, waarvan de meesten al zorg krijgen via andere hulpverleners (voornamelijk MFC)</p>	
----------------------------	---	---	--

	<p>■ Grote kostenpost voor kleine groep van 13 unieke sekswerkers die legaal op de zone werken en groep sekswerkers die nu illegaal en dan wellicht legaal werken (11 tot 20 sekswerkers)</p>	<p>■ Grote kostenpost terwijl sekswerkers niet meer legaal mogen werken.</p>	<p>■ Besparing kosten voor relatief kleine maar kwetsbare groep, waarvan de meesten al zorg krijgen via andere hulpverleners (voornamelijk MFC)</p> <p>■ Weinig klanten op de zone waardoor sekswerkers steeds moeilijker rond kunnen komen. Verwachting is dat dit allen maar minder wordt zodra het aantal sekswerkers op de zone terugloopt.</p>
--	---	--	---

Verschenen in de Bekereeks

2008

Ambtscriminaliteit aangegeven?

Een onderzoek naar het opvolgen van en kennis over de wettelijke verplichting tot aangifte van artikel 162 Sv misdrijven

Verborgen problemen

Een onderzoek naar (de aanpak van) criminaliteit onder Antillianen in Nederland

Bont en Blauw

Een onderzoek naar de strafrechtelijke behandeling van geweldszaken tegen politieambtenaren en de bejegening van slachtoffers daarvan door de politie en het openbaar ministerie

Uitstel van behandeling?

Een verkennend onderzoek naar TBS-gestelden met en zonder een combinatievonnis en de mogelijke effecten van detentie

2009

Huwelijksdwang: Een verbintenis voor het leven?

Een verkenning van de aard en aanpak van gedwongen huwelijken in Nederland

Inpakken niet nodig

Een profiel van straatrovers en straatrovers in Almere

Back on Track?

Een evaluatieonderzoek naar de onthemende projecten van de Bijzondere Jeugdbijstand in Vlaanderen

CoVa volgens plan?

Een vooronderzoek naar de mogelijkheden en reikwijdte van een effectonderzoek van de cognitieve vaardigheidstraining

Achter de schermen

Een verkennend onderzoek naar downloaders van kinderporno

2010

Tot de dood ons scheidt

Een onderzoek naar de omvang en kenmerken van moord en doodslag in huiselijke kring

Kwetsbaar beroep

Een onderzoek naar de prostitutiebranche in Amsterdam

Cameratoezicht in beweging

Ervaringen met nieuwe vormen van cameratoezicht bij de Nederlandse politie

2011

Los van drank

Procesequantificatie Haltafdoening Alcohol

Lastige verhalen

Een exploratief onderzoek naar valse aangiften van zedenmisdrijven door meisjes van 12-18 jaar

Wapenfeiten

Een onderzoek naar overvallen en overvallers in Nijmegen

Snelle jongens

Een onderzoek naar drugsrunners en daaraan gerelateerde problematiek in Limburg-Zuid

2012

De schade hersteld?

Een onderzoek naar herstellbemiddeling bij jeugdige delinquenten in Vlaanderen

Onder Controle?

Een procesevaluatie van de gedragsinterventie 'Korte Leefstijltraining voor verslaafde justitiabelen'

Planmatig en flexibel

Procesequantificatie gedragsinterventie CoVa+

Oosterse Teelt

Vietnamezen in de hennepcultuur

Dierenwelzijn in het vizier

De aard en omvang van dierenwelzijnszaken en de stand van zaken van de handhaving van de regelgeving op dat gebied in Nederland

2013

Over leven na de moord

De gevolgen van moord en doodslag voor de nabestaanden van de slachtoffers en de ondersteuning door Slachtofferhulp Nederland

Met scherp schieten

Een onderzoek naar een aantal veiligheidsrisico's met betrekking tot de schietsport in Nederland

Georganiseerde voertuigcriminaliteit in Nederland

Een beeld van de omvang, kenmerken, werkwijzen en aanpak anno 2013

Het warme bad en de koude douche

Een onderzoek naar misstanden in nieuwe religieuze bewegingen en de toereikendheid van het instrumentarium voor recht en zorg

2014

Portretten van notoire ordeverstoorders

Kenmerken en achtergronden van notoire ordeverstoorders binnen het voetbal

Gelegenheidsordeverstoorders?

Analyse van rondom grootschalige rellen aangehouden verdachten

Ondergaan of ondernemen

Ontwikkelingen in de aard en aanpak van afpersing van het bedrijfsleven

Raak geschoten?

Een onderzoek naar de werking van maatregelen tegen geweld en overlast rondom het betaald voetbal

Doordringen of doordrinken

Effectevaluatie Halt-straft Alcohol

Prostitutie in Nederlandse gemeenten

Een onderzoek naar aard en omvang, beleid, toezicht en handhaving in 2014

2015

Aangifte onder nummer

Implementatie, toepassing en eerste resultaten van de nieuwe regeling 'Aangifte onder nummer'

Papier en werkelijkheid

Een hypothesevormend onderzoek naar de invloed van registratie-effecten op de omvang van de geregistreerde jeugdcriminaliteit

Grensoverschrijdend slachtofferschap

Een inventarisatie van aard, omvang en aandachtspunten in verband met de effectuering van slachtofferrechten

2016

Dieren Verboden

De toepassing van het houdverbod als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf

Kijk op jeugdcriminaliteit

Handvatten voor het opstellen van een periodieke trendrapportage jeugd- en jongerencriminaliteit en een overzicht van veelbelovende aanpakken

Stijging meldingen verwarde personen in de regio Rotterdam

Een onderzoek naar mogelijke verklaringen en wenselijke oplossingen

Missen we iets?

Een gebiedsanalyse in Rotterdam naar de omvang en aanpak van de jeugdcriminaliteit en eventuele 'witte vlekken' in dat beeld

De draad weer oppakken

Een follow-up onderzoek onder nabestaanden van slachtoffers van levensdelicten

Hoe lopen de hazen?

De stand van zaken in de aanpak van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing

Focus op heling

Een onderzoek naar het functioneren van de helingmarkt, het beleid tegen en de gevolgen van heling

Van cijfers naar interpretatie

Een duiding van de kwantitatieve ontwikkelingen van de jeugdcriminaliteit

Wie is het slachtoffer?

Kenmerken van de doelgroep van het Schadefonds
Geweldsmisdrijven en strategieën voor een beter
doelgroepbereik

Radicalisering in de gemeente Arnhem

Resultaten van onderzoek onder mentoren,
welzijnswerkers en jongeren

2017

Duiding van problematisch jeugdgroupengedrag

Een theoretische verkenning en een praktische
handreiking voor het veld

Prostitutie in beeld gebracht

Een onderzoek naar aard en omvang van zichtbare
en onzichtbare prostitutie in Arnhem

De achterblijvers

Een evaluatie van het maatwerk voor achterblijvers
van vermiste personen

2018

Realiteit of registratie-effect?

De invloed van registratie-effecten op de daling van
de geregistreerde jeugdcriminaliteit

Links-extremisme in beeld

Een verkennend onderzoek naar links-extremistische
groeperingen in Nederland

Slachtoffers zoeken en vinden

Een onderzoek naar het werk van de
kinderpornorechercheurs

In opdracht van de gemeente Nijmegen is onderzocht wat de aard en omvang is van de straatprostitutie in Nijmegen. verder is nagegaan welke aspecten van zorg en veiligheid in aanmerking komen om het beleid rond de tippelzone en de huiskamer voor de straatsekswerkers verder vorm en inhoud te geven. In het onderzoek zijn daartoe diverse scenario's, met de daarbij behorende voor- en nadelen, tegen het licht gehouden. Om het onderzoek te realiseren is gebruikgemaakt van geregistreerde informatie van betrokken instanties en zijn er interviews gehouden met stakeholders en (niet-)geregistreerde straatsekswerkers. Ook de buurtbewoners rond de tippelzone zijn in het onderzoek betrokken. Het rapport biedt een gedetailleerd inzicht in het fenomeen straatprostitutie in Nijmegen en verschaft aanknopingspunten voor nader beleid.

ISBN 978-94-92255-27-3

9 789492 255273 >

www.beke.nl

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1